

DIAGNOSI SOBRE POLÍTIQUES D'ENVELLIMENT I PERSONES GRANS A MANRESA

Març 2023

Ajuntament de Manresa

ÍNDEX

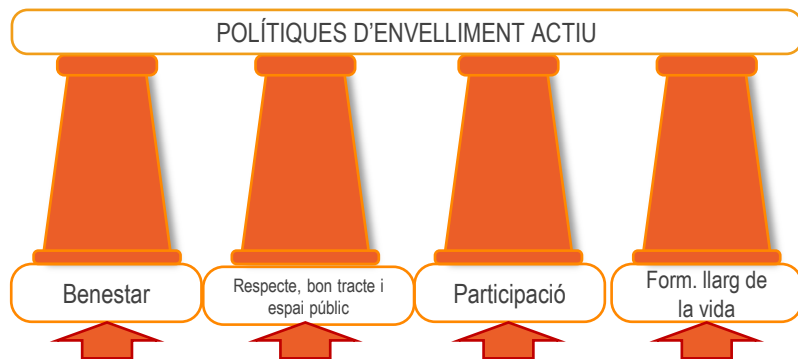
1	Introducció	3
2	Metodologia	9
3	Anàlisi sociodemogràfic	11
4	Mapa de recursos	40
5	Anàlisi necessitats detectades	48
6	Síntesi principals reptes i línies futures d'acció	106

01

INTRODUCCIÓ

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) defineix l'envelliment actiu com el **procés en la qual s'optimitzen les oportunitats de salut, participació i seguretat amb l'objectiu d'ampliar l'esperança de vida saludable, la productivitat i qualitat de la vida a mesura que les persones envelleixen**. En els últims anys, s'ha ampliat aquesta perspectiva a la formació al llarg de la vida com un quart pilar fonamental en l'envelliment actiu i saludable de les persones. Aquesta perspectiva d'envelliment actiu i saludable no només inclou els aspectes de salut física i mental, sinó també la participació en la societat i la integració social en aquesta, establint els drets de les persones grans com a ciutadans. Ara bé, no tothom envelleix de la mateixa forma, existeixen tota una sèrie **'determinants' que envolten a les persones, les famílies i els seus contextos locals** i que **influeixen** la forma en la qual envellim. Cal doncs que les polítiques d'envelliment actiu també tinguin en compte aquests contextos i determinants per poder planificar amb més eficiència les polítiques que donin suport a aquest envelliment actiu.

Determinants biològics, socials, culturals i econòmics de les persones i els seus entorns

Com dèiem, l'increment de l'esperança de vida, juntament amb la disminució de la fecunditat, contribueix a la **longevitat de la població**, la qual és un dels fenòmens de més **transcendència** per a la nostra societat, amb múltiples **impactes** en les dinàmiques dels territoris.

És per això que l'OMS va establir el període comprès entre 2020 i 2030 com la **dècada de l'envelliment saludable**, amb l'objectiu d'avançar en els compromisos derivats del procés de desenvolupament i manteniment de la capacitat funcional que permeti el benestar en l'edat avançada. Aquest projecte que busca alinear a tots els països adherits a uns objectius comuns, estableix 4 àrees d'acció:

Àrees d'acció de la dècada de l'envelliment saludable

1. Canviar la forma en què pensem, sentim i actuem envers l'edat i l'envelliment.

2. Assegurar que les comunitats fomenten les capacitats de les persones grans.

3. Oferir atenció integrada centrada en la persona i serveis de salut primària que responguin a les persones grans.

4. Brindar accés a l'atenció a llarg termini per les persones grans que la necessiten.

*Disponible en línia: [WHO FWC ALC 15.01 spa.pdf](https://www.who.int/publications/i/item/WHO-FWC-ALC-15.01-spa.pdf)

L'informe mundial sobre l'envelliment i la salut' publicat l'any 2015 per l'OMS* estableix els grans reptes a l'hora de definir polítiques d'envelliment actiu:

LA DIVERSITAT A LA VELLESA quant a estats de salut i estats funcionals, però també pel que fa a preferències i situacions personals. Cal un marc per l'acció que sigui aplicable a totes les situacions.

01

L'IMPACTE DE LA INEQUITAT i que ens parla dels factors personals o contextuals que tenen una influència en les oportunitats de les persones.

02

04

ESTEREOTIPS ANTIQUATS I NOVES EXPECTATIVES per tal que puguem oferir majors oportunitats perquè les persones grans contribueixin amb la seva participació en múltiples activitats socials,

03

UN MÓN CANVIANT amb els grans avenços en tecnologies de la informació i la comunicació que introdueixen oportunitats però també grans reptes.

A) La diversitat a la vellesa:

Un desafiament important és l'enorme diversitat dels estats de salut i estats funcionals que presenten les persones grans. Aquesta diversitat reflecteix els canvis fisiològics subtils que es produeixen amb el temps, però que només s'associen vagament amb l'edat cronològica.

Significa que algunes persones de 80 anys tenen nivells de capacitat tant física com mental similars als de molts joves de 20 anys. La política d'envelliment actiu ha d'orientar-se a augmentar al màxim el nombre de persones que presenten aquestes trajectòries positives d'envelliment. I ha de servir per a eliminar molts dels obstacles que impedeixen que les persones grans continuïn tenint participació social i fent contribucions.

*Disponible en línia: WHO_FWC_ALC_15.01_spa.pdf

Hem de tenir present que, encara que moltes persones continuen el seu creixement personal en l'edat avançada, unes altres es repleguen. Mentre algunes gaudeixen de bona salut, unes altres presenten una pèrdua significativa de la capacitat i requereixen atenció considerable. Les polítiques no poden centrar-se només en un extrem o altre d'aquest espectre. Així, hem de buscar un marc per a l'acció pública sobre l'envelliment que sigui aplicable a totes les persones grans.

Més enllà de les capacitats físiques i funcionals de les persones, hem de tenir present una diversitat de situacions, preferències i punts de partida que influeixen en la forma final que prenguin aquestes polítiques. Així, tenim persones grans amb nivells educatius més alts i amb habilitats coincidents a aquests que sovint no s'identifiquen amb l'etiqueta de persones grans i rebutgen les activitats exclusives o dirigides a aquest grup de població buscant d'altres intergeneracionals més centrats en interessos i aficions. Alhora, també ens trobem amb persones grans amb nivells educatius més baixos, que necessitaran adaptacions en les activitats i procediments amb l'administració cada vegada més tecnificada, que sí que s'identifiquen amb la categoria de persones grans i busquen els seus espais propis on trobar-se amb persones en situacions i interessos semblants.

Al mateix temps, caldrà tenir en compte la diversitat del territori o de les càrregues familiars de les persones. Algunes amb persones dependents a càrrec seu o donant suport a la cura dels més petits de la família. D'altres, sense càrregues familiars, amb més temps lliure per gaudir.

El Pla d'Envelliment Actiu de Manresa hauran de tenir en compte aquest ampli ventall de situacions, contextos o preferències si volen atendre l'enorme diversitat intrínseca al col·lectiu de persones grans.

B) L'impacte de la inequitat

La diversitat en la vellesa no és casual. Encara que part de la diversitat es deu a l'herència genètica o a les decisions preses per les persones durant la seva vida, la major part és el resultat d'influències que sovint estan fora del seu control o fora de les opcions que tenen a la seva disposició, atès que els entorns físics i socials que les persones habiten poden influir directament en la salut o per mitjà d'obstacles o incentius que afecten les oportunitats, les decisions i el comportament

A més, la relació que tenim amb el nostre entorn depèn de diverses característiques personals, com la família en la qual vam néixer, el nostre sexe i el nostre origen ètnic. La influència de l'entorn sovint es veu alterada essencialment per aquestes característiques, la qual cosa produeix desigualtats en matèria de salut, i quan aquestes són injustes i evitables, es generen inequitats en aquest àmbit. De fet, una part important de la gran diversitat en la capacitat i les circumstàncies que s'observen en l'edat avançada probablement es deu a aquest efecte acumulatiu d'aquestes inequitats en salut al llarg de tota la vida. A això se'l coneix a vegades com a avantatge o desavantatge acumulatiu.

Aquestes influències són importants per als responsables de formular polítiques per dues raons. En primer lloc, han de saber que les persones que experimenten majors necessitats de salut en algun moment de la vida també poden ser les que tinguin menys recursos per a afrontar-les. En segon lloc, les polítiques d'envelliment actiu han de formular-se de forma que superem com a societat aquestes inequitats i no les reforcem amb la nostra acció pública.

C) Estereotips antiquats i noves expectatives

Alguns dels obstacles més importants per a formular una bona política d'envelliment són els estereotips i prejudicis que tenim com a societat cap a les persones grans. Encara que existeixin estudis que demostren la gran contribució que fan les persones grans a les nostres societats sovint se'ls considera una càrrega o se les veu com a persones febles, allunyades de la realitat o dependents. Si es parteix d'aquestes actituds per a formular les polítiques, la conseqüència sol ser un fort èmfasi en la contenció de la despesa.

Aquests estereotips obsolets s'estenen a la forma en la qual habitualment es concep el curs de la vida, ja que se suposa que està circumscrit per una sèrie rígida d'etapes. En contextos com el de l'estat de benestar, aquestes etapes solen ser la primera infància, els anys d'estudi, un període definit d'anys de treball i, després, la jubilació. No obstant això, es tracta de constructes socials que tenen poc fonament fisiològic. La idea que l'aprenentatge ha d'ocórrer només durant les primeres etapes de la vida reflecteix models obsolets segons els quals ens formem per ocupar un lloc de treball únic i estable durant tota la vida.

Una conseqüència d'aquest enquadrament rígid del curs de la vida és que els anys addicionals que porta l'augment de la longevitat sovint es consideren una simple ampliació del període de jubilació. No obstant això, si aquests anys addicionals poden viure's en bon estat de salut, llavors, aquest enfocament sobre la manera en la qual haurien de viure's resulta molt limitador.

Per tant, si les polítiques ho permeten, la combinació d'una major longevitat amb una bona salut pot possibilitar una infinitat de variacions en les etapes tradicionals del curs de la vida. Aquests canvis poden beneficiar no sols als individus, sinó també a la societat en general, en oferir majors oportunitats perquè les persones grans contribueixin amb la seva participació en múltiples activitats socials.

D) Un món canviant

No es tracta només que les persones grans puguin aspirar a viure molt més que abans, sinó que el món que les envolta ha canviat. Els grans avanços en les tecnologies de la informació i la comunicació, així com el transport i les comunicacions, han permès la ràpida globalització de les activitats econòmiques i culturals, juntament amb l'augment de la migració, la desregulació dels mercats laborals i el canvi dels llocs de treball que van ocupar tradicionalment moltes de les persones ara d'edat avançada cap a nous sectors de l'economia. A més la relació amb les administracions, els proveïdors de subministraments bàsics i fins i tot les relacions socials s'ha tecnificat tant que ha canviat completament les habilitats necessàries per viure amb autonomia amb les nostres societats.

Per a algunes, amb nivells educatius més alts i estabilitat financera, aquests canvis en persones grans creen noves oportunitats. Per a unes altres, pot ser que aquests canvis supprimeixin les xarxes de seguretat social que, d'una altra manera, haguessin tingut a disposició. Per exemple, mentre que la globalització i la connectivitat mundial poden fer que sigui més fàcil per a les generacions més joves migrar altres ciutats, també poden fer que les persones grans quedin soles als seus municipis sense les estructures tradicionals de la família a les quals, d'una altra manera, haguessin pogut recórrer a la recerca de suport.

A més, les unitats familiars són cada vegada més petites així que ens trobem cada vegada més a persones grans que viuen soles i en situacions de vulnerabilitat econòmica i aïllament social.

Altres dues tendències importants reforcen aquests canvis en l'estructura familiar. Tal com veurem en pròxims capítols, la disminució en la taxa de natalitat indica que el nombre relatiu de persones més joves en una família és molt més menor del que solia ser. Al mateix temps, s'han produït destacats canvis en les normes de gènere i en les oportunitats per a les dones. En el passat, les dones exercien la funció essencial de cura, tant dels nens com dels familiars d'edat. Aquesta funció restringia la participació de les dones en la força laboral remunerada, la qual cosa va tenir moltes conseqüències negatives per a elles, com un major risc de pobresa, menor accés a serveis de salut i seguretat social de qualitat, major risc d'abús, mala salut i menor probabilitat d'accedir a una jubilació. En l'actualitat, les dones cada vegada més són actives en el mercat laboral, la qual cosa els proporciona major seguretat en la vellesa. Però aquests canvis també limiten la capacitat de les dones i les famílies per a cuidar a les persones grans que ho necessiten.

Estructura del document

El document que teniu a les mans respon a uns objectius concrets:

- Tenir una radiografia de les persones majors de 65 anys de Manresa
- Revisar la xarxa d'equipaments i serveis per a persones grans del municipi.
- Conèixer l'opinió de les persones grans i altres agents i professionals que estan al seu entorn sobre el procés d'envelliment i sobre les accions que es poden desenvolupar per un bon envelliment.

L'objectiu final és comptar amb una diagnosi acurada de les necessitats de les persones grans per tal de, posteriorment, desenvolupar les polítiques d'envelliment a Manresa.

El document que teniu a les mans s'estructura en els següents continguts:

- Introducció que emmarca la política pública de l'envelliment actiu
- Metodologia seguida per l'estudi
- Anàlisi sociodemogràfic de les persones grans de Manresa
- Mapa de recursos
- Grans reptes i necessitats de les persones grans de Manresa

02

METODOLOGIA

PUNT DE PARTIDA

Estudi sociodemogràfic de Manresa

VALORACIÓ PROFESSIONALS

Enquesta a professionals per la valoració de les necessitats de les persones grans (36).

VALORACIÓ PERSONES GRANS

Grups focals (3)

- Persones jubilades
- Residència Sagrada Família
- Persones participatives

VALORACIÓ PERSONES GRANS

Entrevistes personalitzades a persones cuidadores (6)

DEVOLUCIÓ I APORTACIONS

Sessió tècnica

REDACCIÓ INFORME FINAL

En definitiva, per tal de tenir una visió el més fidel a la realitat entorn la situació de les persones grans a la ciutat de Manresa, s'han dut a terme diverses accions participatives per poder obtenir l'opinió i visió tant de persones grans com de professionals que treballen a Manresa:

- **Enquesta a professionals:** s'ha elaborat una enquesta a trenta-sis professionals que treballen a Manresa per tal de conèixer la seva visió sobre la incidència de diferents problemàtiques i necessitats que afecten les persones grans.
- **Grups focals:** es van dur a terme tres grups focals de persones recentment jubilades, persones grans participatives i persones grans residents a la residència Sagrada Família.
- **Entrevistes a persones cuidadores:** tot i que la idea inicial era dur terme un grup focal amb persones cuidadores, finalment es va optar per entrevistes a causa de les dificultats pròpies de la cura de persones. Es van elaborar sis entrevistes a persones cuidadores.
- **Taller amb professionals:** els primers resultats de l'anàlisi es van presentar a un taller amb professionals de diferents àrees i departaments professionals de l'Ajuntament. Així es van contrastar i complementar les opinions de les persones grans amb la visió de professionals.

Tant als grups focals com entrevistes a professionals es van tractar els quatre pilars fonamentals de l'envelliment actiu, adaptant-los a la realitat i vivència de cada grup.

Finalment, per poder elaborar la diagnosi també s'han contextualitzat els resultats tenint en compte l'anàlisi sociodemogràfic inicial.

03

ANÀLISIS SOCIODEMOGRÀFIC

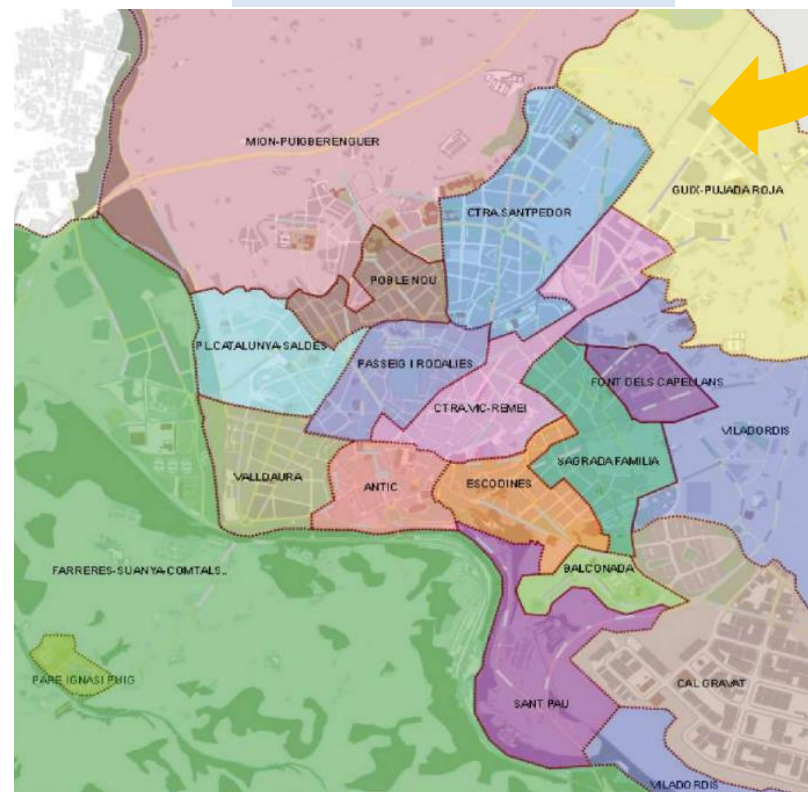
TERRITORI

Manresa, situada a la Catalunya central, és un dels principals municipis del Pla del Bages. A més, és un dels trenta municipis que conformen la comarca del Bages, sent la seva capital. Al nord, limita amb Fonollosa i Sant Joan de Vilatorrada, al sud-est amb Sant Fruitós de Bages, i amb el Pont Vilomara i Rocafort, al sud, amb Sant Vicenç de Castellet i Castellgalí i a l'oest amb Sant Salvador de Guardiola i Rajadell.

Té una superfície de 41,65 km², amb 1.877,4 km²/ per habitant. La seva densitat poblacional, sense ser de les més altes de la província, sí que és la més elevada de tota la comarca del Bages, on predominen municipis molt petits i rurals.

Malgrat que l'àrea urbana de la capital del Bages ha crescut al llarg dels primers anys del segle XXI, la ciutat es manté cohesionada, amb un centre urbà que concentra l'oferta comercial de la ciutat i uns pocs nuclis perifèrics relativament isolats del centre. Manresa juga el paper de capital d'un sistema urbà que va més enllà dels límits del municipi tant a nivell de serveis com a nivell econòmic, administratiu o educatiu.

No és d'estranyar doncs que sigui la ciutat amb més habitants de la comarca del Bages (78.192 persones), conformada per sis districtes i divuit barris. Els barris més centrals són els que concentren major població, i concretament els barris de Sagrada Família, Plaça Catalunya i Poble Nou són els que presenten una densitat de població més elevada, ja que contenen els edificis més alts de la ciutat. Els barris més antics (Valldaura, Escodines i Barri Antic) també destaquen per una alta densitat fruit de les seves característiques històriques. Aquests tres barris, juntament amb Vic-Remei, presenten un elevat percentatge de població immigrada.

Barris Manresa

POBLACIÓ

La ciutat de Manresa ha experimentat en els darrers vint-i-un anys un creixement poblacional rellevant, passant dels 63.742 habitants a més de 77.400 habitants. No obstant això, aquest creixement ha tingut fluctuacions determinades en gran manera per la situació econòmica.

Les projeccions de població de l'Idescat preveuen que d'aquí a 2033 hi haurà un augment poblacional d'uns 14.000 habitants.

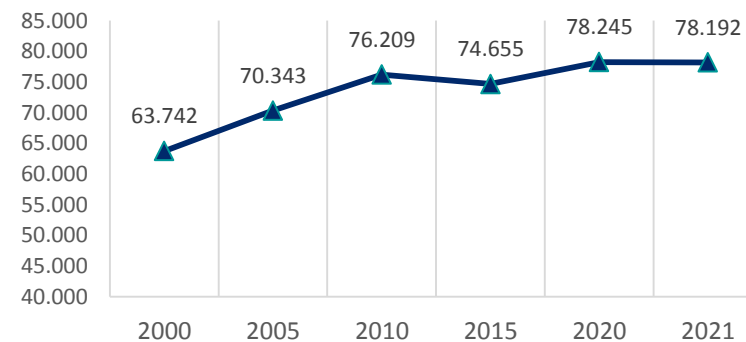
Al 2022, Manresa tenia empadronades a 77.452 persones. Tal com reflecteixen els gràfics, durant el període entre 2000-2022 la població de Manresa va créixer en més de 14.000 persones.

Així i tot, durant aquest període ha experimentat diverses fluctuacions demogràfiques causades principalment per la situació econòmica. D'aquesta manera, a partir del 2010, amb l'arribada de la crisi econòmica, es posa fi al creixement poblacional de la ciutat de Manresa, arribant a taxes negatives de creixement durant el període 2010-2015. En la mateixa línia, la comarca del Bages va experimentar un decreixement poblacional amb taxes negatives en el període 2013-2016. La crisi de la Covid-19 també ha afectat en el creixement poblacional tant de la comarca com de Manresa.

Així doncs, els canvis demogràfics de Manresa han anat gairebé a la par que a la comarca del Bages, disminuint amb les arribades de crisis econòmiques i creixent en períodes de recuperació econòmica.

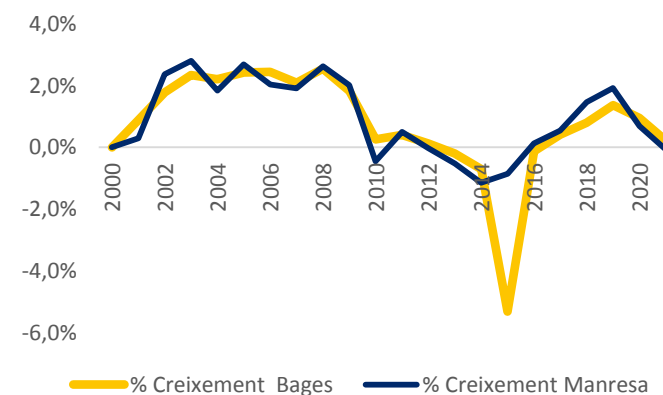
Seguint aquesta tendència, cal mencionar que les projeccions poblacionals de l'IDECAT per Manresa pronostiquen que d'aquí al 2033 hi haurà un augment de la població d'uns 14.000 habitants, com a resultat d'una combinació de factors de fecunditat, esperança de vida i migració mitjana.

Gràfic 1. . Evolució de la població total de Manresa. 2000-2020

Font: Idescat, Padró continu del INE

Gràfic 2. Comparativa territorial del creixement percentual de la població entre Manresa i la comarca del Bages.

Font: Idescat, Padró continu del INE

Al llarg dels anys, el creixement natural de Manresa ha tendit a disminuir fins a arribar a taxes negatives a partir del 2016. Això s'ha accentuat especialment amb l'arribada de la Covid-19 per l'abrupte augment de la mortalitat.

Ara bé, és la clara disminució de la natalitat la que ha marcat la tendència decreixent de la població de Manresa.

Creixement natural negatiu

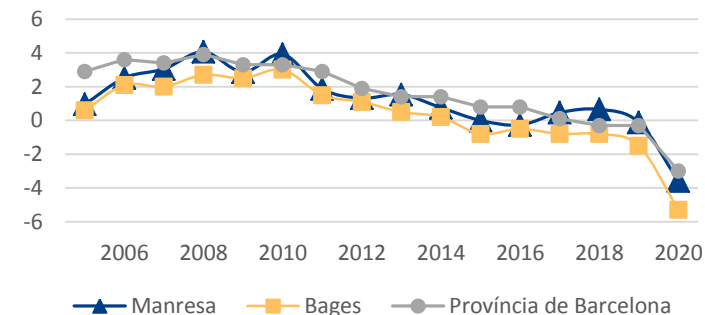
Els canvis demogràfics d'una població estan influenciats per dos grans factors, el saldo natural (naixements - defuncions) i el saldo migratori (arribades - sortides de població).

Pel que fa al creixement natural, en el gràfic 3, s'observa com aquest ha seguit una tendència similar tant a Manresa com a la comarca del Bages i la província de Barcelona. Així doncs, al llarg dels anys, el creixement natural de Manresa ha tendit a disminuir amb el transcurs dels anys fins a arribar a taxes negatives el 2016 (-0,26) i mantenint-les fins al 2020 (-3,59), especialment afectada per la pandèmia de la Covid-19.

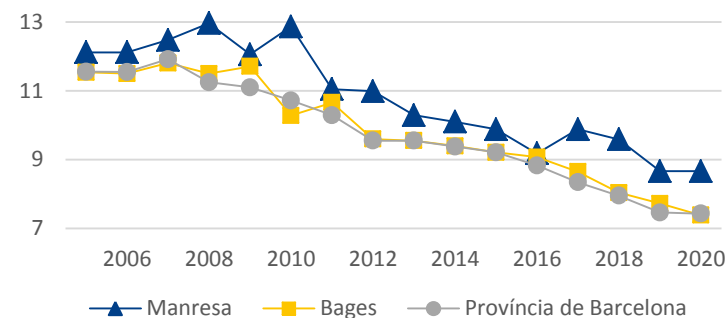
Les taxes de natalitat i mortalitat ens ajuden a entendre la tendència del creixement natural. Així doncs, podem observar com la taxa bruta de natalitat és la principal causa de la disminució del creixement natural. Aquesta ha tendit a disminuir, mantenint-se lleugerament més elevada a Manresa que al conjunt del Bages i la província de Barcelona.

Per contra, la taxa bruta de mortalitat s'ha mantingut amb el transcurs dels anys, accentuant-se el 2020 pel creixement de la mortalitat provocada per la pandèmia de la Covid-19. És destacable com aquesta s'ha mantingut amb nivells molt semblants als de la resta de la comarca, però superiors que els de la província de Barcelona. Com veurem més endavant, això té a veure amb unes taxes d'envelliment històricament més elevades a la comarca que s'han anat equiparant amb els de la província, però que, tot i així, encara mantenen taxes de sobreenvelliment més elevades respecte a la província.

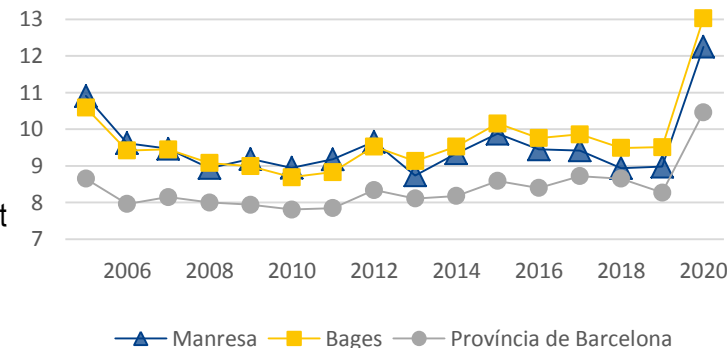
Gràfic 3. Taxa de creixement natural

Gràfic 4. Evolució taxa bruta de natalitat

Gràfic 5. Evolució taxa bruta de mortalitat

Font: Idescat. Estadística de naixements; defuncions; estimacions de població.

Major pes de les migracions externes

El segon factor que influeix en la transformació de les poblacions és el saldo migratori (immigracions menys emigracions).

Pel que fa al saldo migratori, aquest principalment s'ha vist afectat per les dues etapes més convulses a nivell econòmic, la crisi del 2008 i la pandèmia de la covid-19. Durant aquests dos moments els saldos migratoris van arribar a ser negatius, és a dir, emigrava més gent de la que immigrava. Fora d'aquests dos moments, podem parlar que les migracions han estat el principal motor de creixement demogràfic de Manresa. L'aportació neta de les migracions ha arribat a ser de més de 1.800 persones l'any 2004 o més de 1.400 persones els anys 2007 o 2018.

Així mateix, per analitzar de forma específica el saldo migratori s'han de tenir en compte les migracions tant internes (dins de l'estat espanyol), com externes (a o des de tercers països).

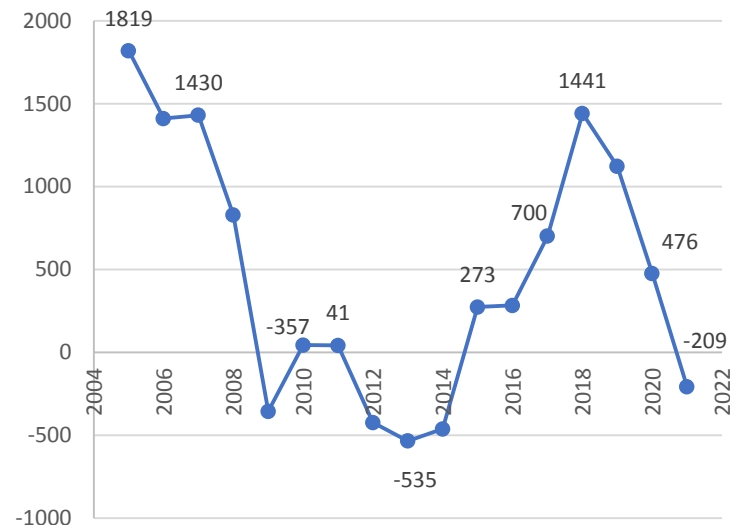
D'aquesta manera, al gràfic 7 es pot apreciar com les immigracions internes són les més abundants, tot i que queden compensades per les emigracions internes. És a dir, entra tanta gent com surt, especialment a municipis de la mateixa província. Per contra, és la immigració externa la que, tot i no ser tan nombrosa, aporta un saldo positiu al flux migratori, en aquest cas, arriben més persones de tercers països que dels que arriben.

Les immigracions externes són les migracions que han experimentat una fluctuació més rellevant, principalment afectada per la situació econòmica tal com es mencionava anteriorment, disminuint durant els anys de crisi econòmica (2008-2014) així com per la irrupció de la crisi sanitària provocada per la Covid-19.

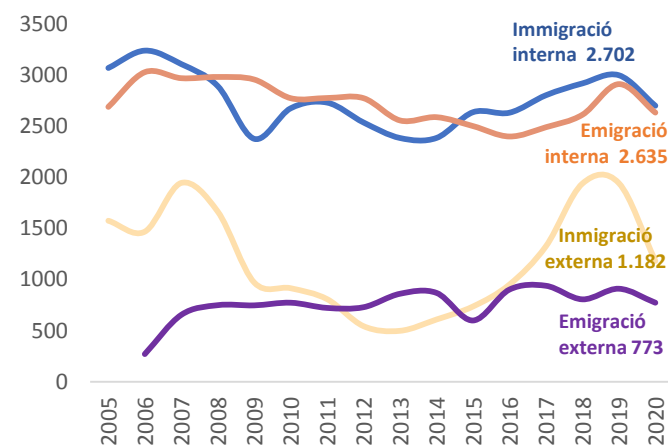
La immigració externa ha sigut el principal motor de creixement poblacional de la ciutat.

Això no obstant, durant els anys de la crisi econòmica (2008-2014), s'observa com el saldo migratori disminueix, arribant a ser negatiu. Amb la irrupció de la Covid-19, aquesta davallada en el saldo migratori es tornà a produir.

Gràfic 6. Saldo migratori de Manresa.

Gràfic 7. Evolució creixement migratori. Manresa, 2005-2020.

Font: Idescat. Estimacions de població i estadístiques de variacions residencials (EVR).

Més de la meitat de la població de Manresa ha nascut a la mateixa comarca. Ara bé, en la línia del que hem anat comentant, durant els últims 20 anys s'ha donat un augment molt important de població nascuda a l'estranger. Actualment, el 23% de la població de Manresa ha nascut a un país estranger i el 19% conserva la nacionalitat estrangera.

La principal nacionalitat d'aquesta població és la marroquina.

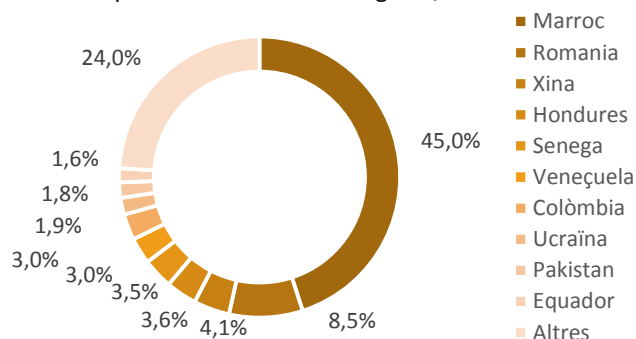
Pes de la població estrangera

En termes globals, tot i que la majoria dels habitants de Manresa ha nascut al Bages (52,3%), cal destacar l'augment de la població estrangera: mentre l'any 2005 la població nascuda a l'estranger suposava un 11,4% de la població total, el 2021 aquesta dada va augmentar fins al 23,1%. Així mateix, el 12,6% restant ha nascut en una altra comarca i el 12% addicional ha nascut en altres comunitats autònomes de fora de Catalunya.

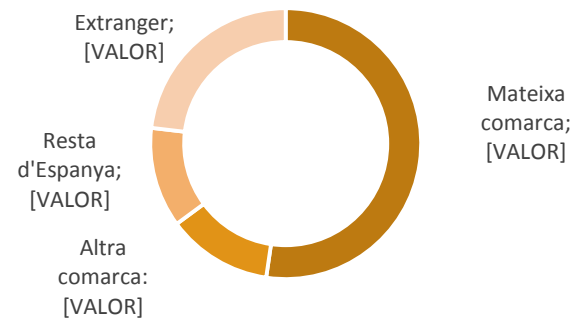
Dins del col·lectiu de persones grans, el 7,2% (1.457) han nascut a l'estranger.

Si ens fixem ara en la nacionalitat, és important destacar que el percentatge de població de nacionalitat estrangera (19,2%) és clarament el més elevat del Bages. Aquesta dada és inferior a la població nascuda a l'estranger (23,1%), perquè algunes persones adopten la nacionalitat espanyola. Pel que fa a la nacionalitat de la ciutadania de nacionalitat estrangera, el Marroc és amb molta diferència la més nombrosa (45%), Romania (8,5%). La resta presenta percentatges molt més baixos.

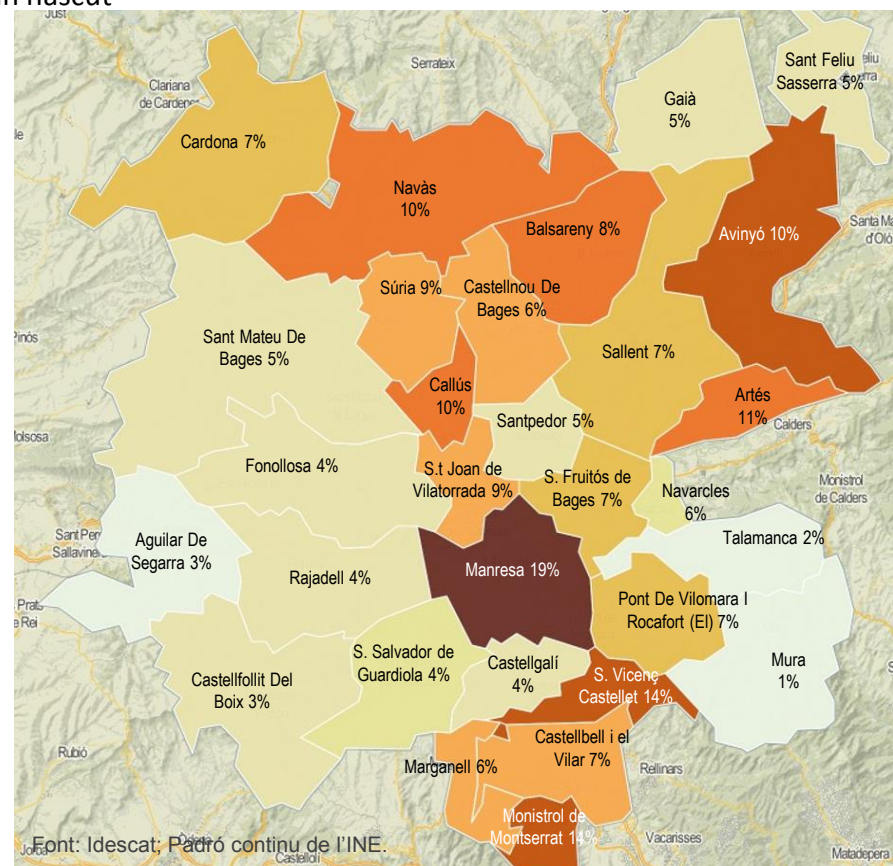
Gràfic 9. Principals nacionalitats estrangeres, Manresa. 2020.

Gràfic 8. Lloc de naixement de la població de Manresa.

Mapa 1. Taxa d'estrangeria, Comarca del Bages. 2020.

Font: Idescat; Padró continu de l'INE.

Pes del col·lectiu de persones grans

Si ens centrem en el col·lectiu de persones grans, el 2022, a Manresa hi havia 15.601 persones majors de 65 anys empadronades.

Així mateix, el col·lectiu de persones grans més nombrós són les persones grans d'entre 60 i 69 anys, ja que representen gairebé el 43% d'aquest. També cal destacar que les persones majors de 85 anys, el col·lectiu més vulnerable, representen gairebé el 15% de les persones grans.

La distribució del col·lectiu de persones grans a Manresa segueix la mateixa tendència que el conjunt de la comarca del Bages.

Pel que fa al gènere, al gràfic 11 podem comprovar com a mesura que avança l'edat, les dones van guanyant pes, principalment degut a la major esperança de vida d'aquestes.

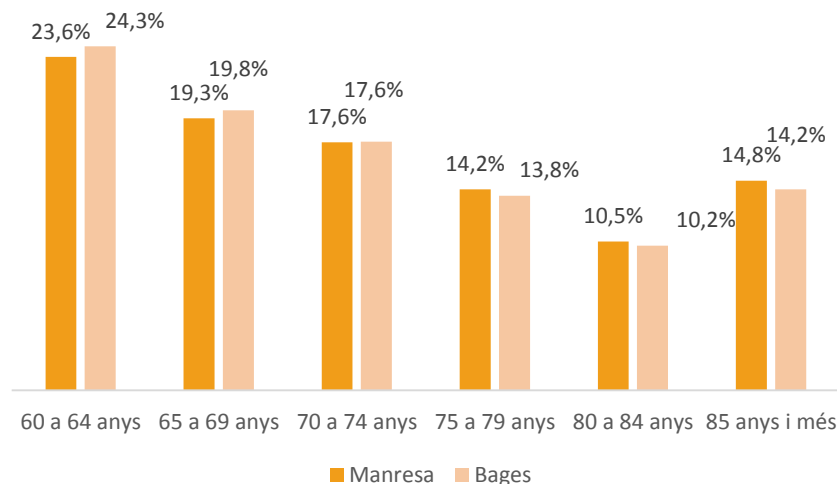
A Manresa hi habiten 15.601 persones majors de 65 anys en data del 2022.

Dins d'aquest col·lectiu, el grup més nombrós són les persones d'entre 60 i 69 anys (42,9%).

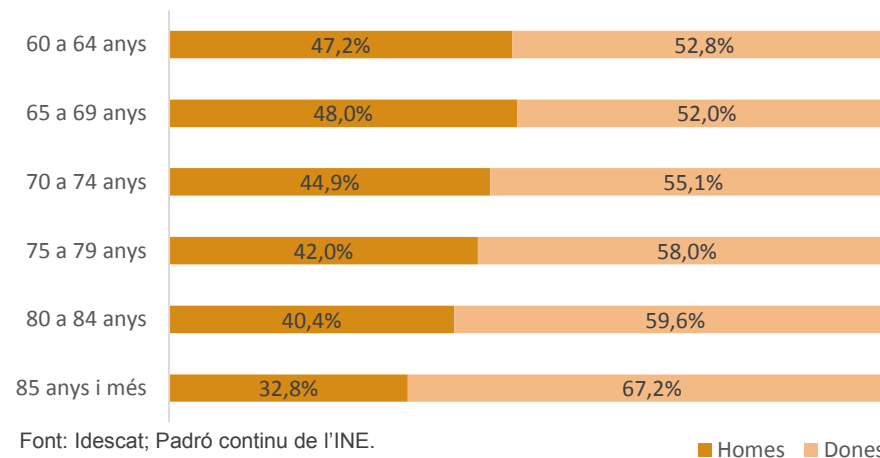
Al 2022 hi havia 28 persones centenàries, 21 dones i 7 homes.

La població més vulnerable, major de 85 anys, representa el 14,8%, on la majoria són dones.

Gràfic 10. Proporció persones grans segons edat. Comparativa entre Manresa i el Bages, 2021.

Gràfic 11. Proporció persones grans segons edat i sexe. Manresa, 2022.

Font: Idescat; Padró continu de l'INE.

Lloc d'origen del col·lectiu de persones grans

Es detecta un clar canvi de tendència quant a la composició per orígens de les persones grans de Manresa. Els grups d'edats més grans de Manresa, majoritàriament han nascut a Catalunya o a la resta d'Espanya i el percentatge de població d'origen estranger és baix.

En canvi, amb el pas dels anys, els grups d'edats més d'entre 50 i 69 anys, han nascut, en major proporció a Catalunya, seguidament de l'estranger i per últim, a la resta de l'estat.

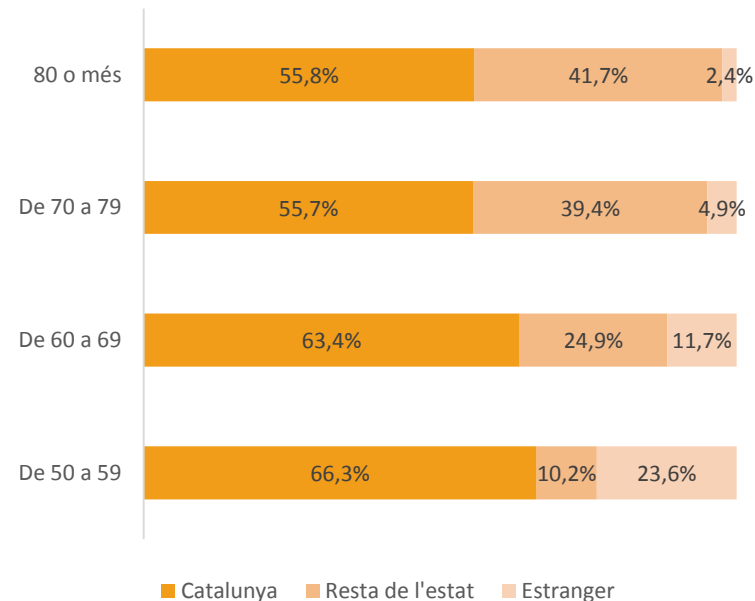
Visualitzar el lloc d'origen de la població segons diferents grups d'edats permet identificar tendències migratòries i observar l'evolució d'aquestes. A més, i el més important, permet posar en evidència l'heterogeneïtat existent en els diferents grups d'edat.

Primer de tot, cal destacar que si ve anteriorment veiem com en el conjunt de la població de Manresa, el 12% havien nascut a la resta d'Espanya (fruit de l'èxode rural), aquest percentatge augmenta fins al 41,7%, entre els majors de 80 anys, i fins al 39,4%, entre la població de 70 i 79 anys. Per contra, una petita part d'aquestes generacions (entre el 2 i el 4%) ha nascut a l'estranger.

En canvi, tot i que entre la població més jove (50-69 anys) es té un nivell d'autoctonia força elevat entorn del 65%, aquestes generacions també destaquen per una major diversificació d'origens: l'11,7% de la població entre 60 i 69 anys de Manresa ha nascut a l'estranger, mentre que aquesta dada augmenta fins al 23,6% entre la població de 50 i 59 anys.

Les dades mostren així un clar canvi de tendència quant als orígens de la població que caldrà tenir molt en compte en les futures polítiques d'envelliment actiu de la ciutat.

Gràfic 10. Lloc d'origen de la població segons grup d'edats, 2020, Manresa.

Font: Idescat; Padró continu de l'INE.

LONGEVITAT DE LA POBLACIÓ

Pel que fa a la composició dels diferents grups d'edats a Manresa, cal remarcar l'augment de persones que s'aproximen a l'edat de jubilació i el, especialment, el de persones de més de 80 anys.

Distribució de la població per edat i sexe

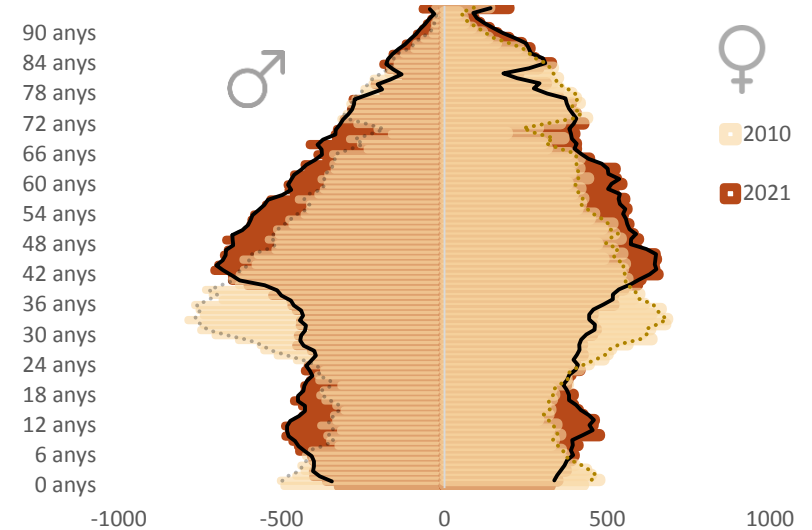
A 2021, la piràmide de població de Manresa es caracteritza per tenir forma regressiva, pròpia dels països desenvolupats amb una baixa natalitat i un elevat grau de longevitat de la població, majoritàriament feminitzada.

La comparació de la piràmide poblacional del 2021 amb la del 2010 mostra que les generacions més nombroses s'han desplaçat dels 25-40 anys als 40-60 anys, unes generacions lleugerament masculinitzades fruit de les migracions del Marroc i altres països africans.

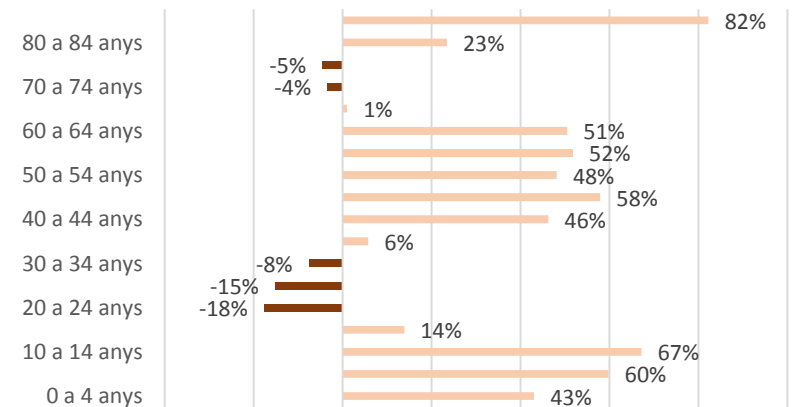
Així mateix, durant els darrers anys la taxa de natalitat ha disminuït, provocant una disminució de la població de 0 a 5 anys i un augment de la població de 5 a 20 anys.

Per últim, el gràfic 12 confirma que la població de més de 80 anys ha crescut significativament més que els altres grups d'edat. Destaca especialment la creixuda de la població de més de 85 anys, en un 82% respecte a l'any 2000. Sabem que aquesta tendència continuarà a l'alça i es detecta a més un augment important de les generacions pròximes a la jubilació. Aquest és un factor que caldrà tenir molt en compte en les polítiques d'envelliment actiu de la ciutat donat que s'aproxima una època d'un important creixement de persones grans, més diverses. Així mateix, destacar el creixement de persones que per la seva elevada edat poden estar en una situació de més fragilitat.

Gràfic 11. Piràmide de població Manresa, 2021.

Gràfic 12. Variació poblacional per grup d'edats entre 2000-2021.

Font: Idescat; Padró continu de l'INE.

Amb el transcurs dels anys, tots els indicadors demogràfics assenyalen una major longevitat de la població.

En els últims 20 anys l'arribada de població immigrada ha frenat el fort envelliment poblacional que estava experimentant Manresa.

Així i tot, dins el col·lectiu de persones grans, s'ha gairebé doblat la població major de 85 anys.

Mentre el 2011 per cada 100 persones de 65 anys, hi havia 11 persones majors de 85 anys, el 2021 n'hi ha 19.

Existeixen diferents indicadors que ens ajuden a dibuixar el perfil de població que existeix i a identificar cap a quina direcció tendeix aquesta població.

L'índex d'envelliment mostra com la ciutat de Manresa estava especialment envellida l'any 2001, on per cada 100 joves hi havia 174 persones grans. Aquesta era una situació força excepcional i molt superior a la que podíem trobar a la comarca, però especialment en comparació amb la província on aquest mateix índex disminuïa fins al 124.

Així mateix, aquest índex va anar disminuint fins a situar-se el 2021 al 121,2, per sota la comarca del Bages i la província de Barcelona. Aquest canvi de tendència ha estat provocat per l'arribada de població estrangera, que ha fet disminuir la proporció de persones grans respecte a la població total.

Tot i aquest rejueniment de la població en termes globals, hem de prestar atenció a les característiques de la gent gran en si mateix. Així, si ens fixem en l'índex de sobreenvelliment podem veure com la tendència ha estat a la inversa. S'ha passat d'un 11 (11 persones major de 85 anys per cada 100 majors de 65 anys) l'any 2001 a un 19,6 l'any 2021. I en aquest cas, l'índex si supera el que podem trobar a la comarca i sobretot a la província. Això ha tingut un efecte directe en l'edat mitjana de la població que també ha augmentat en els últims anys.

Així, podríem dir que, tot i que l'arribada de població immigrada ha canviat la tendència de l'accelerat envelliment de la població de Manresa, entre les mateixes persones grans es detecta un clar sobreenvelliment de la població.

Taula 1. Indicadors d'estructura d'edats. Comparació entre Manresa, Bages, província de Barcelona i Catalunya.

	Índex d'envelliment	Índex sobre envelliment	Edat mitjana de la població	Índex de dependència global	% 65 anys o més
Manresa					
2022	124,4	19,7	43,4	57,2	20,2%
2011	120	16	42	53	18,8%
2001	174	11	42,8	52	21,8%
Bages					
2022	133,2	18,8	43,8	55,4	20,4%
2010	116,2	15,6	42,1	51,7	18,1%
2000	158,4	10,9	42,3	50,8	20,6%
Província de Barcelona					
2022	135,5	17	43,4	50,5	19,3%
2010	109,5	13,9	41,4	47,2	16,6%
2000	124,3	10,3	40,6	44,2	17,0%
Catalunya					
2022	133,3	17		50,9	19,3%
2010	107,4	13,7		46,8	16,5%

Font: Idescat; Indicadors demogràfics.

Finalment, pel que fa a l'Índex de dependència global relaciona els individus en edat no activa respecte a la població potencialment activa. En aquest cas, de nou, s'observa com aquesta taxa amb el pas dels anys augmenta arribant a haver-hi més persones en edat no activa que potencialment activa. Cal destacar que l'índex de dependència global és lleugerament superior a Manresa que a la resta del Bages i la província de Barcelona.

Distribució territorial de la població major de 65 i 85 anys

Els districtes amb una major presència de població major de 65 i 85 anys són els districtes 2, 4 i 5.

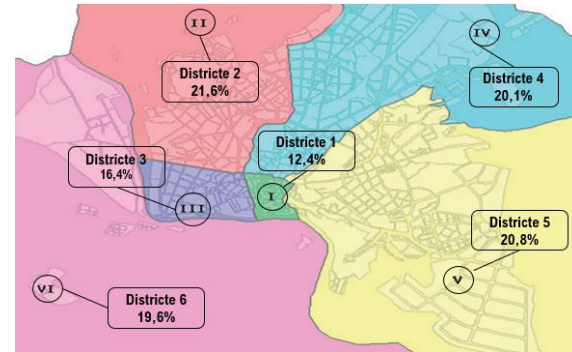
Per contra, els districtes 1 i 3 corresponents als barris Antic i Valldaura és on menys persones grans hi viuen.

En l'elaboració de polítiques és fonamental tenir present la distribució territorial de la població objectiu d'aquestes. Així doncs, en data de 2021, el districte on la població major de 65 anys té un major pes relatiu és el districte 2, on el 21,6% dels residents tenen més de 65 anys, seguida dels districtes 5 i 4. En canvi, els districtes que tenen una proporció de població major de 65 anys per sota la mitjana (18,5%) són els districtes 1 i 3 corresponents als barris Antic i Valldaura. Aquests són barris menys poblats i amb una presència de població migrada d'altres països.

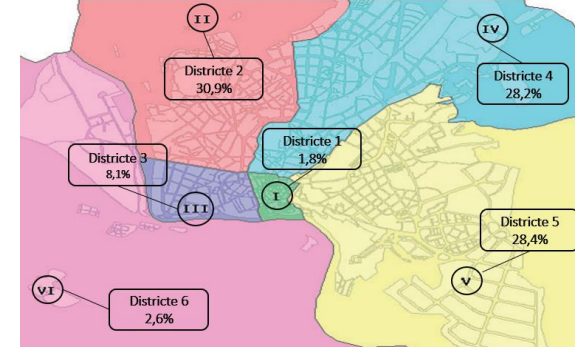
Per altra banda, també parem atenció a com es distribueix la població major de 65 i 85 anys segons districtes. Cal tenir especial atenció a la població major de 85 anys, ja que són el col·lectiu de persones grans que acumulen més risc de vulnerabilitat.

Així doncs, segons les dades municipals, la població major de 65 i 85 anys principalment s'agrupa als districtes 2, 4 i 5. Aquests tres districtes acumulen quasi el 90% de les persones grans de Manresa.

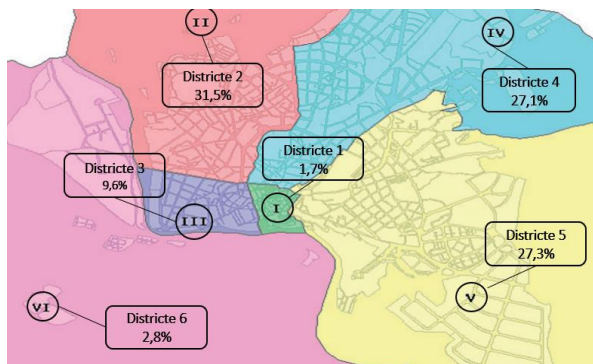
Mapa 2: Percentatge població major de 65 anys i més per districtes. Manresa, 2021.

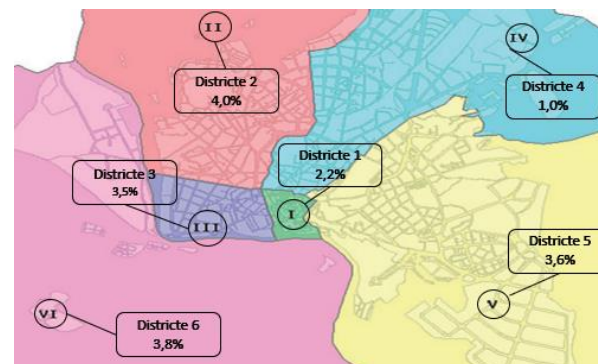
Mapa 3: Pes de la població major de 65 anys per districtes. Manresa, 2021.

Mapa 4: Pes de la població major de 85 anys per districtes. Manresa, 2021.

Mapa 5: Percentatge població major de 85 anys i més per districtes. Manresa, 2021.

Font: Elaboració pròpia mitjançant padró d'habitants 2021. Ajuntament de Manresa.

Projecció de població a 2033

Segons les projeccions de població de l'Idescat a 2038 continuarà creixent la població de més de 60 anys, sobretot, de més de 80 anys.

Segons les projeccions de població de l'Idescat, a 2033 la ciutat de Manresa tindrà 79.612 habitants, aproximadament, un 2% menys del total de la població actual.

Amb el transcurs del temps, els grups d'edat a partir dels 60 anys augmentaran de forma considerable, entre un 20 i un 30%. Les franges d'edat que es preveu que tinguin un creixement més rellevant són les que se situen entre els 65 i 69 anys i els 80 i 84 anys.

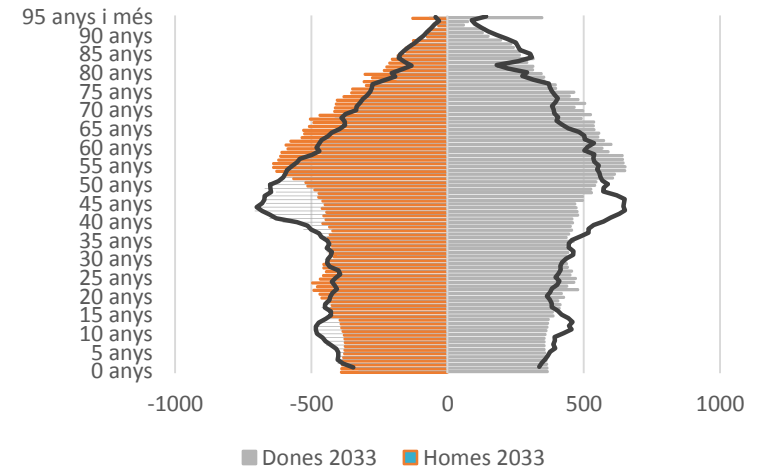
Així mateix, també cal mencionar la crescuda força rellevant de la població de més de 90 anys, especialment feminitzada, que segons les previsions augmentarà en un 16%, fet que té relació amb la millora de la qualitat i esperança de vida.

També augmentarà, en menor intensitat la, població de 15 a 29 anys donant lloc a una lleugera recuperació de la natalitat (3% més de la població entre 0 i 4 anys).

Per contra, haurà disminuït la població entre els 5 i els 14 anys i dels 30 als 49 anys.

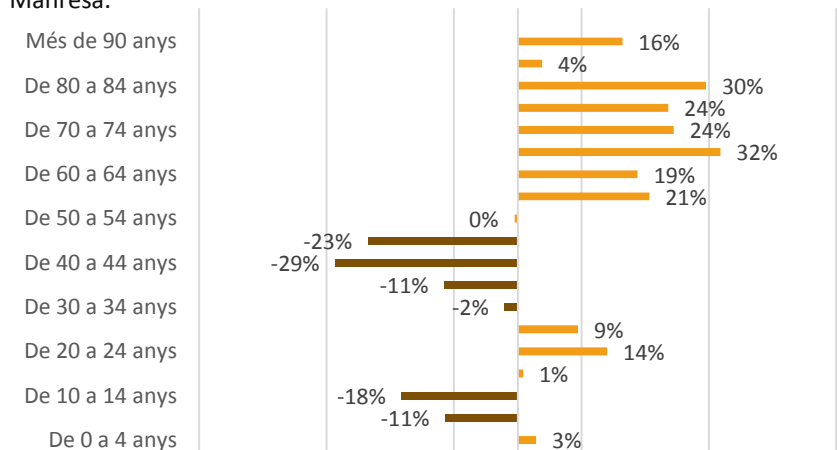
*Aquestes projeccions de població s'han definit tenint en compte l'escenari mitjà: suposant una combinació de fecunditat mitjana, esperança de vida mitjana i migració mitjana. Aquest escenari pretén reflectir l'evolució que es considera més probable del creixement i l'estructura demogràfica a Catalunya, d'acord amb les dades recents.

Gràfic 13. Comparativa entre edat i sexe de la població al 2021 i 2033, Manresa.

Font: Idescat; Projeccions de població.

Gràfic 14 .Variació poblacional per grups d'edat entre 2020 i 2033. Manresa.

Font: Idescat, Projeccions de població.

Hi ha un percentatge superior de persones grans que viuen soles fent que existeixi un major risc per aquestes d'estar en situació de solitud no desitjada i aïllament. Cal fer menció, que aquesta solitud la pateixen, en major mesura, les dones.

Risc de solitud i vulnerabilitat entre les persones grans

Quan es parla de longevitat de la població, la situació de solitud no desitjada i aïllament en les que queden algunes persones grans, preocupa molt al conjunt de la població i les administracions.

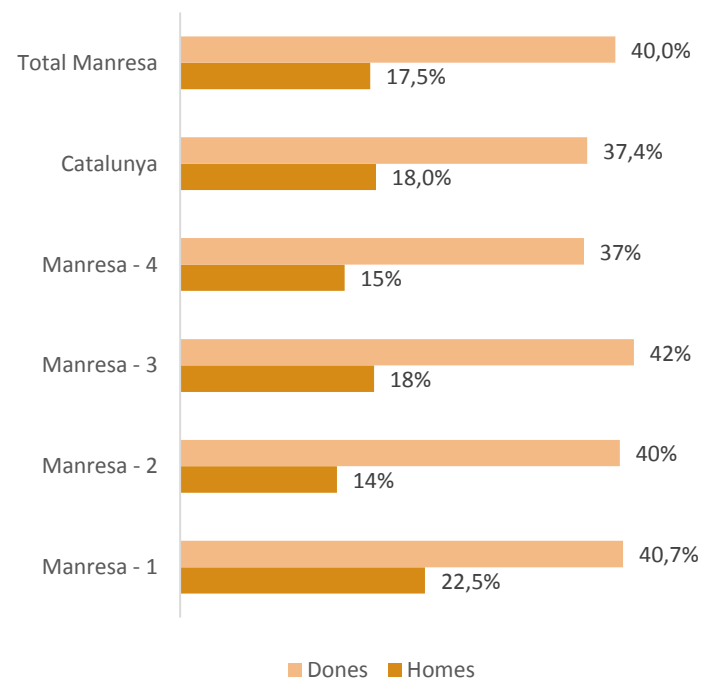
A Catalunya, un 37,4% de les dones de 75 anys i més viu sola, un 18% en el cas dels homes. En canvi, el percentatge de persones grans de 75 anys o més que viu sola a Manresa és lleugerament superior a la mitjana catalana, arribant al 40% en el cas de les dones i al 18% en el dels homes.

Així doncs, també cal destacar que l'ABS* Manresa - 3 és on més dones majors de 75 anys viuen soles (41,7%), mentre que en homes és a l'ABS Manresa - 1(22,5%).

Ca fer menció de la necessitat d'incorporar la perspectiva de gènere en accions per reduir el risc de solitud i vulnerabilitat entre les persones grans, ja que majoritàriament són les dones les que es troben en aquesta situació.

Amb tot, la realitat de les persones soles en edats avançades és un dels desafiaments d'importància creixent que han d'afrontar les societats occidentals en aquest segle XXI.

Gràfic 15. Persones majors de 75 anys i més que viu sola, 2018 (%).

Font: Observatori del Sistema de Salut de Catalunya de l'AQuAS

**ABS (Àrea bàsica de salut): L'ABS és la unitat territorial elemental a través de la qual s'organitzen els serveis d'atenció primària i comunitària. La seva delimitació es determina en funció de factors geogràfics, demogràfics, socials i epidemiològics, de l'accessibilitat de la població als serveis, i de l'eficiència en l'organització dels recursos sanitaris.*

Cal tenir present que les ABS de Manresa poden atendre ciutadans/es que no resideixen a la ciutat, sinó que resideixen en municipis més petits i rurals que no disposen d'una ABS pròpia.

CONTEXT ECONÒMIC I EDUCATIU

Els indicadors econòmics i educatius mostren que

Manresa és una ciutat amb una major vulnerabilitat social:

- Menor nivell educatiu
- Menor taxa d'activitat
- Major taxa d'atur
- Menor nivell adquisitiu de la població
- Menor despesa pública per càpita

La gràfica 16 ens mostra un recull d'indicadors socioeducatius que ens ofereix una panoràmica general de Manresa comparada amb la província de Barcelona i la comarca del Bages.

Amb un primer cop d'ull i tenint en compte que les dades de la província prenen el valor 100%, podem veure que Manresa mostra pitjors resultats en tots els indicadors analitzats.

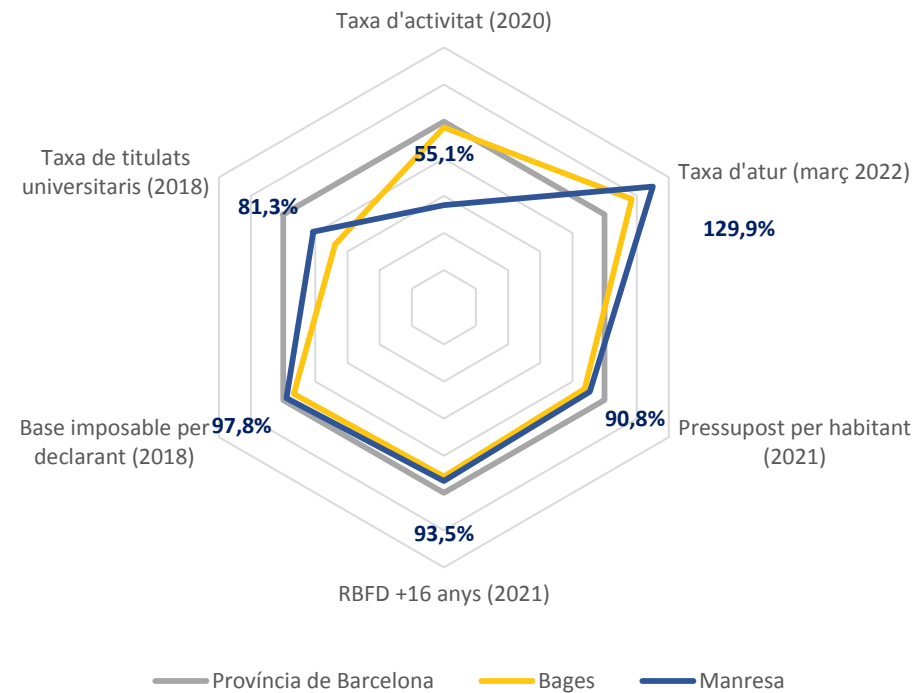
El primer aspecte al qual volem prestar atenció té a veure amb el nivell d'instrucció de la població.

Manresa té una taxa de titulats universitaris força inferior a la mitjana de la província, però superior a la de la comarca del Bages.

Pel que fa a indicadors d'ocupació, la taxa d'activitat ens mostra com tot i el volum de persones en edat de treballar, aquella que finalment és activa està molt per sota de la que trobem la província o la comarca. Per contra, la taxa d'atur se situa molt per sobre de la resta d'àmbits territorials.

Això té molt a veure amb els resultats d'indicadors econòmics i que ens parlen de la renda per càpita de la població. Tots dos mostren un nivell adquisitiu de la població de Manresa per sota de la mitjana provincial.

Gràfic 16. Principals indicadors socioeconòmics (darrer any disponible) (on 100%= dada de la província)

*Les dades de la província prenen el valor de 100% per tal de poder millorar la llegibilitat de les semblances o diferències amb Manresa.
Font: HERMES (Diputació de Barcelona) i Idescat. Dades de l'últim any disponible entre 2018-2022.

A mesura que passen els anys, la població té un major nivell d'instrucció.

Així i tot, és destacable com la població més gran té un nivell educatiu molt baix, especialment les dones.

Nivell de formació en el col·lectiu de persones grans

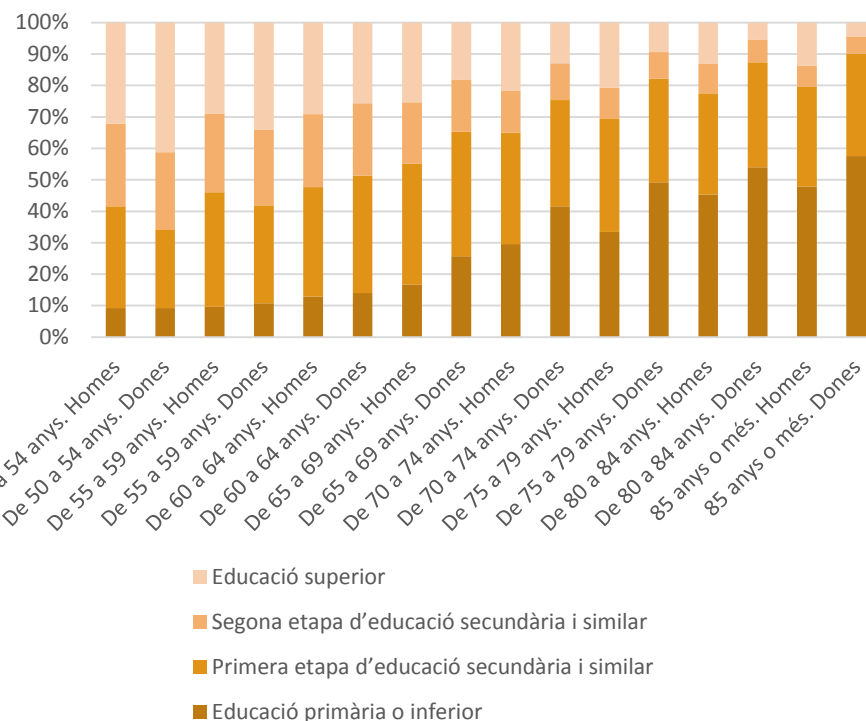
En el gràfic es mostra el nivell de formació assolit segons grups d'edats. En termes generals podem observar com a mesura que augmenta l'edat disminueix el nivell educatiu de la població. Les persones grans de més de 70 anys tenen en major mesura estudis molt baixos, primaris o primera etapa de secundaris. Per contra, les noves generacions de persones grans o les que entraran en breu, mostren uns nivells educatius molt més elevats.

Pel que fa a les desigualtats per gènere, de manera general, gairebé el 60% de dones d'edat avançada tenen un nivell d'estudis primaris o inferior, mentre que són els homes els que tenen uns nivells formatius més alts.

Així i tot, aquesta tendència es va invertint en el transcurs dels anys, on les dones van augmentant el seu nivell educatiu, especialment entre els 50 i 64 anys, on el percentatge de dones amb educació superior és superior al dels homes.

Per últim, el percentatge de persones grans entre aquelles edats més joves amb una educació primària o inferior és gairebé residual i igualitari entre homes i dones.

Gràfic 17. Percentatge de població de 50 anys i més segons nivell de formació assolit segons sexe, Manresa, 2019.

Font: Idescat; Estadística dels estudis de la població.

Poder adquisitiu de la població de Manresa

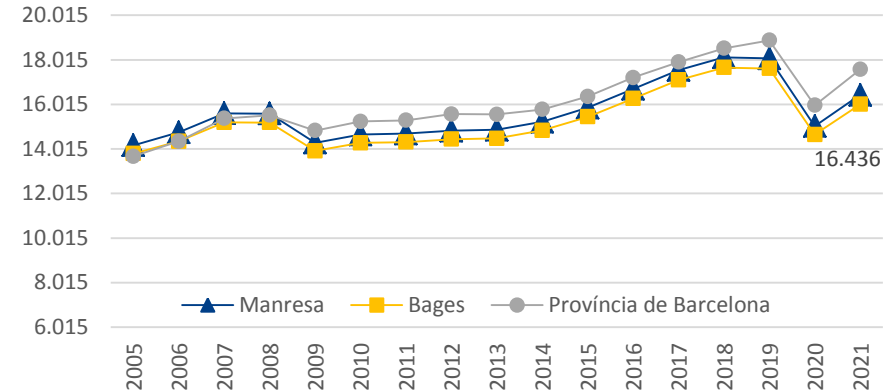
En data del 2021, Manresa té un nivell de renda per habitant superior a la mitjana de la comarca del Bages, però inferior la província de Barcelona.

Entre 2019 i 2020 s'ha produït una davallada en el nivell de renda per habitants en la majoria de territoris, a causa de l'esclat de la Covid-19 i les conseqüències socials, sanitàries i econòmiques que això ha provocat.

Manresa té un nivell de renda familiar disponible per habitant de 16.436 € l'any 2021. És una xifra lleugerament superior al conjunt de la comarca del Bages (15.662 €) i inferior a la de la província de Barcelona (17.580 €).

S'observa com ha anat millorant la situació durant els darrers anys, tot i que entre 2019 i 2020 existeix una davallada de la renda per habitants a causa de l'atur parcial o total de moltes activitats econòmiques durant l'esclat de la Covid-19 i l'augment de l'atur.

Gràfic 18. Evolució RFDB per habitant, 2000- 2020. Comparació Manresa, Bages i província de Barcelona

Font: Hermes; Agència Estatal d'Administració Tributària (AEAT).

Taula 2. Comparativa entre comarques RFDB per habitant, 2020.

Comarques	Euros per habitant
La Selva	19.915
Barcelonès	18.776
Berguedà	18.030
Osona	16.818
Manresa	16.436
Bages	15.662
Maresme	15.621
Moianès	15.229
Baix Llobregat	15.046
Vallès Occidental	14.459
Vallès Oriental	14.250
Alt Penedès	13.090
Garraf	12.424
Anoia	11.870

Font: Hermes; Agència Estatal d'Administració Tributària (AEAT).

Les pensions mitjanes de la població jubilada de Manresa són lleugerament superiors a les del Bages, la província de Barcelona i de Catalunya.

Es detecta una desigualtat de gènere marcada pel que fa al poder adquisitiu de la població jubilada. De mitjana a Manresa els homes que reben una pensió contributiva de jubilació cobren uns 1.486€ al mes, mentre que les dones reben 823€, quasi la meitat.

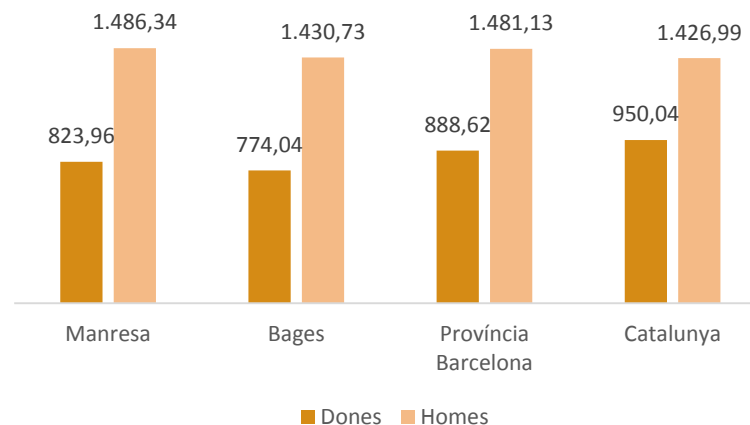
Pensions

En termes generals, les pensions mitjanes en concepte de jubilació que reben les persones jubilades de Manresa són lleugerament superiors a la mitjana de la comarca del Bages i de Catalunya i se situen en la mateixa línia que la mitjana de la província de Barcelona, especialment entre els homes.

Així i tot, s'aprecien diferències en funció del gènere: mentre que l'any 2019 els homes a Manresa reben una pensió de mitjana de 1.486,3 €, les dones reben una pensió de jubilació mitjana de 823,9 €. El gràfic mostra com aquesta diferència per sexe s'extrapola a la resta d'àmbits territorials estudiats, des de la comarca del Bages fins a la totalitat de Catalunya.

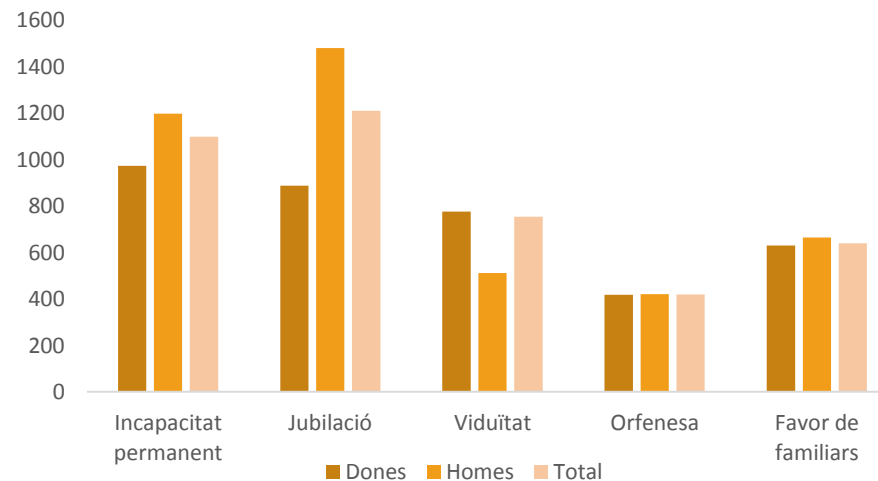
En relació amb la pensió contributiva mitjana de la seguretat social per tipus i sexe, podem veure clarament que les pensions més elevades són les de jubilació que reben els homes. De fet, tant en aquesta com en la d'incapacitat permanent, els homes reben quanties superiors a les de les dones. En canvi, en la pensió de viudetat, la pensió que reben les dones és lleugerament superior que la que reben els homes. Tot i així, inferior a la quantia que es rep per jubilació o incapacitat.

Gràfic 19. Comparativa de pensió contributiva mitjana en concepte de jubilació, 2019. Comparativa territorial i per gènere.

Font: Idescat; Institut Nacional de la Seguretat Social.

Gràfic 20. Pensió contributiva mitjana de la seguretat social per tipus i sexe. Manresa, 2019

Font: Idescat; Institut Nacional de la Seguretat Social.

Manresa té uns nivells superiors a la mitjana catalana pel que fa a la població exempta de copagament a les farmàcies.

Població en risc d'exclusió social

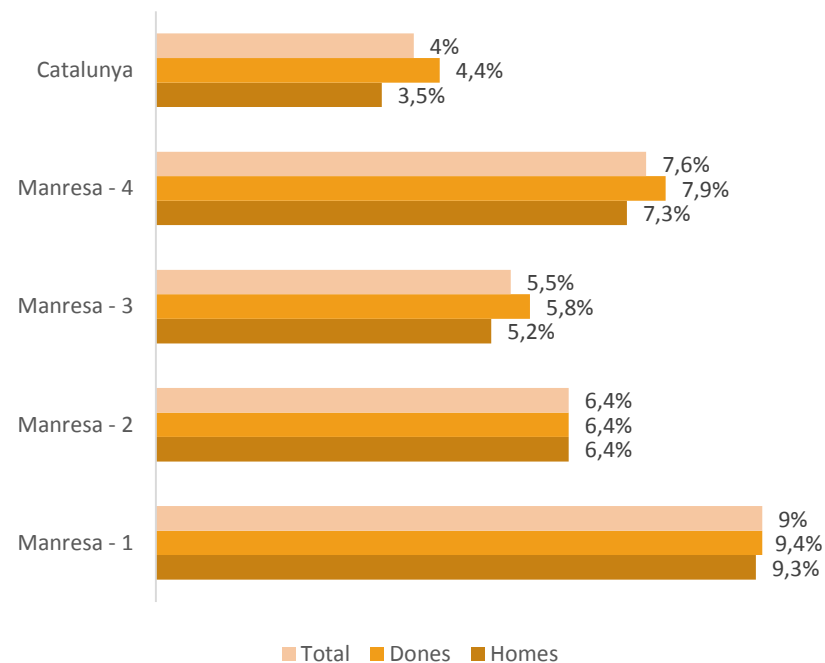
L'indicador de "Població exempta de copagament de farmàcia"* ens dona pistes sobre la població amb més vulnerabilitat.

En termes generals, a la ciutat de Manresa hi ha una major proporció de població exempta de copagament de farmàcia (7,1%) que a la resta de Catalunya (4%). Aquesta és una informació que complementa i va en la mateixa línia del que ja apuntàvem amb els principals indicadors econòmics i educatius de la ciutat.

La totalitat de les àrees bàsiques de salut de Manresa superen la mitjana de Catalunya. Així i tot, cal destacar que l'ABS Manresa - 1 és el que obté un percentatge més elevat de població exempta de pagament de farmàcia (9,0%), doblant la mitjana de Catalunya. Per contra, l'ABS Manresa -3 assoleix un menor percentatge de població exempta de pagament de farmàcia (5,5%).

Cal tenir present, tal com s'ha mencionat anteriorment, que les ABS de Manresa poden estar donant servei a altres ciutadans/es residents d'altres municipis del Bages que no disposen de l'ABS pròpia. Així doncs, aquestes dades són indicatòries i ens mostren una major vulnerabilitat social de la població de Manresa.

Gràfic 21. Població exempta de copagament de farmàcia (%). ABS de Manresa i Catalunya, any 2018.

Font: Observatori del Sistema de Salut de Catalunya de l'AQuAS

* Població exempta de copagament: aquest indicador ens informa de les persones que degut a la seva situació econòmica vulnerable estan exemptes de copagament farmacèutic. Són persones que principalment es troben en alguna situació següent: perceptrors de rendes de d'integració social, perceptrors de pensió no contributiva, en atur i que han perdut el dret a percebre el subsidi d'atur o beneficiàries de l'ingrés mínim vital.

HABITATGE

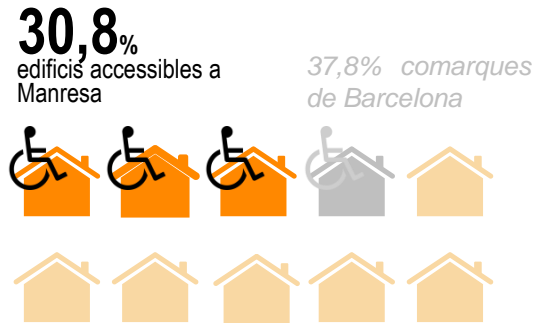
El 37,9% dels edificis destinats a habitatge a Manresa s'han construït abans de l'any 1970.

Probablement, existeixin edificis destinats a habitatge que ja tenen una certa antiguitat, per tant, és esperable que la rehabilitació i adaptació per a persones amb mobilitat reduïda sigui necessària.

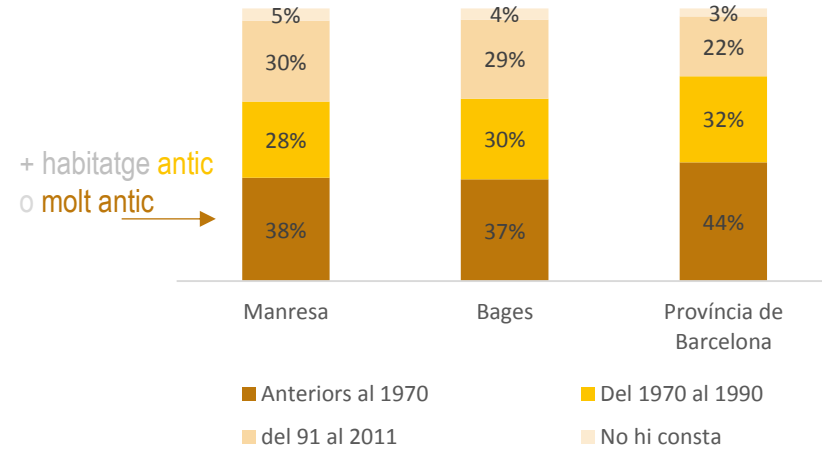
En relació amb l'accessibilitat, només el 30,8% dels edificis són accessibles per persones amb cadira de rodes.

Tot i que les dades disponibles respecte als habitatges tenen ja més de 10 anys, sí que podem trobar indicis que mostren un parc d'habitatges força antic. Prop del 40% del parc d'habitatges de Manresa té més de 50 anys, un percentatge semblant al del conjunt de la comarca, però inferior al de la província. El fet que una part important del parc d'habitatges sigui tan antic fa que hi hagi més problemes d'accessibilitat. De fet, només el 30,8% dels edificis de Manresa són accessibles perquè una persona en cadira de rodes pogués accedir sense l'ajuda de terceres persones, una dada inferior a la mitjana de la província barcelonina (37,8%).

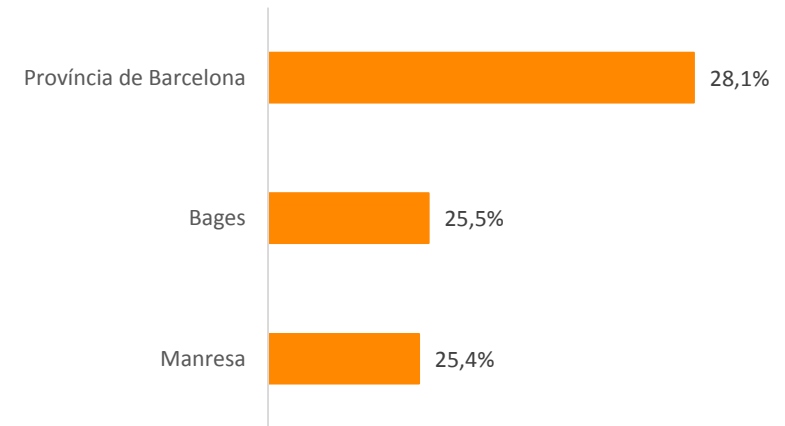
Davant l'envelliment progressiu de la població de Manresa, especialment aquelles persones majors de 85 anys, i les dificultats de pujar escales que venen associades, un factor d'accessibilitat també és disposar d'ascensor. En aquesta línia, el 25,4% dels edificis de Manresa de més de 3 plantes no disposen d'ascensor, una dada inferior al conjunt del Bages i la província de Barcelona.

Gràfic 22. Antiguetat dels edificis, Manresa, Bages i província de Barcelona. 2011.

Gràfic 23. Edificis de més de 3 plantes sense ascensor. Comparació entre Manresa, el Bages i província de Barcelona, 2011.

Font: Idescat; Cens de població i habitatge de l'INE.

Règims de tinença i mitjana del preu de lloguer

El 66% d'habitatges Manresa són de propietat (percentatge inferior al del Bages). Un 36% d'aquests habitatges són de propietat pagada i un 30% de pagaments pendents.

Respecte al lloguer, un 23% de la població es troba en aquesta situació, configurant així, un percentatge superior al del Bages (18%) i la província de Barcelona (20%).

La mitjana del preu de lloguer a Manresa (446,59 €) és inferior al Bages (453,76€) així com a la del conjunt de tota Catalunya (724,09€). Tendència a l'alça en els últims anys.

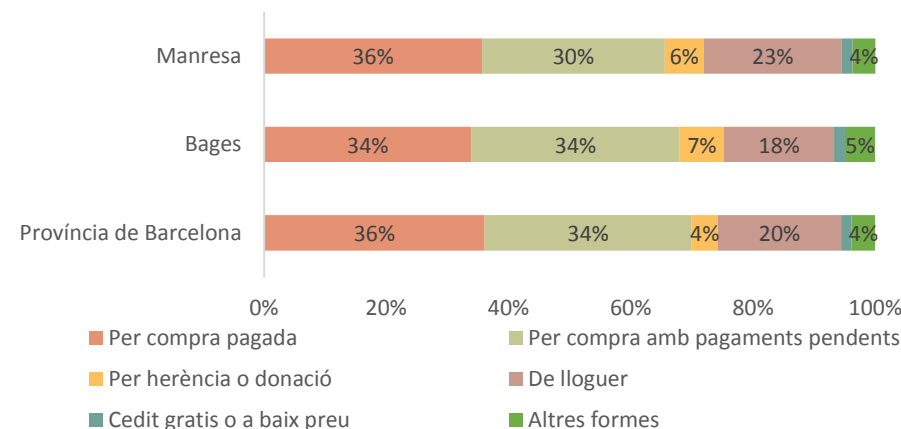
Respecte al règim de tinença dels habitatges, Manresa té un 36% de propietat per compra pagada, lleugerament superior a la comarca del Bages. És habitual que una part important de les persones grans tinguin el seu habitatge de propietat pagat i que els problemes econòmics associats a despeses d'habitatge siguin menors respecte a la resta de la població. Així i tot, s'ha de tenir especial atenció a aquell col·lectiu de persones grans que no es troba en aquesta situació, ja que davant dels canvis del mercat i les baixes pensions es podrien trobar en una situació de vulnerabilitat econòmica major.

En referència als habitatges de lloguer, les mitjanes del preu de lloguer tant de Manresa com de la comarca del Bages es situen per sota de la mitjana del preu del conjunt de Catalunya. A data 2021, el preu mitjà de lloguer a Manresa se situa als 446,59 €.

En aquest sentit, la tendència evolutiva de la mitjana del preu de lloguer és similar tant a Manresa com a Catalunya, veient-se afectat per la situació econòmica i la demanda d'habitatge.

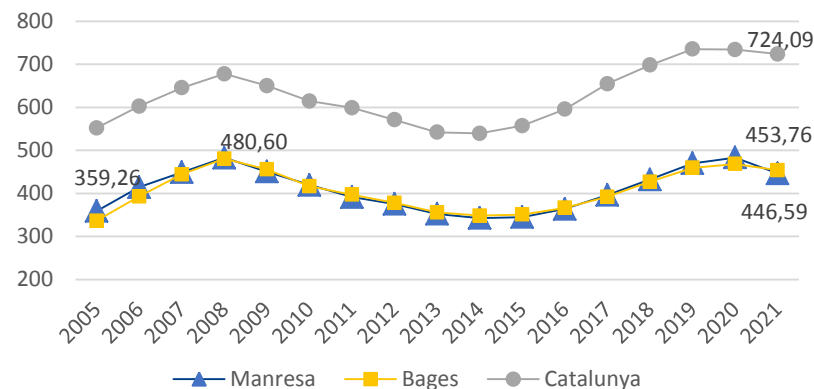
En definitiva, cal mencionar com en els últims anys, el mercat de lloguer s'ha mantingut força inestable en els territoris analitzats.

Gràfic 24. Habitatges familiars principals convencionals segons règim de tinença. Cens 2011

Font: Idescat; Cens de població i habitatge de l'INE.

Gràfic 25. Evolució mitjana anual de lloguer, Manresa, el Bages i Catalunya.

Font: Servei d'Estudis i Documentació d'Habitatge, a partir de les fiances de lloguer dipositades a l'INCASÒL.

SALUT DE LA POBLACIÓ

En termes generals, la població de Manresa té una percepció del seu estat de salut pitjor que a la resta del país.

Aquesta mala percepció de l'estat de salut és especialment accentuada en el cas de les dones.

Aquesta valoració també empitjora amb l'edat.

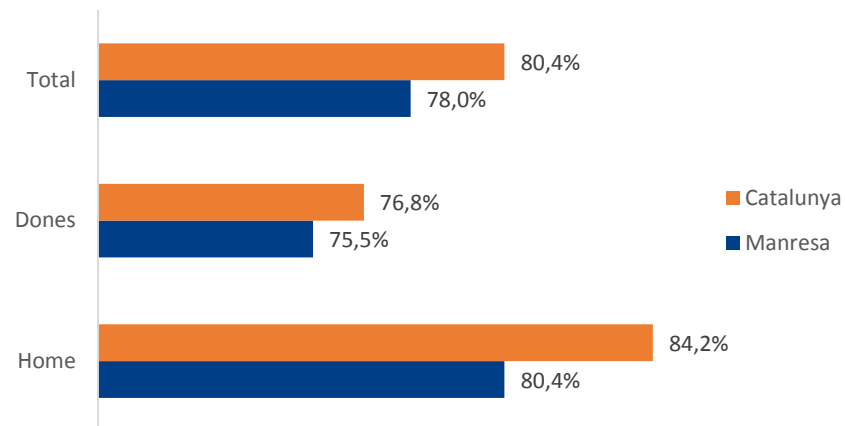
Pel que fa a l'autopercepció de la salut, podem afirmar que la població de Manresa té una visió de la seva salut lleugerament més dolenta que el conjunt de Catalunya.

Si tenim en compte el gènere, els homes tenen una percepció més bona de la seva salut que les dones, tant a la ciutat de Manresa com al conjunt de Catalunya. Així i tot, la població de Manresa femenina amb autopercepció bona de la salut (75,5%) s'acosta en major mesura a la mitjana femenina catalana (76,8%) que en el cas dels homes (Manresa: 80,4%; Catalunya; 84,2%).

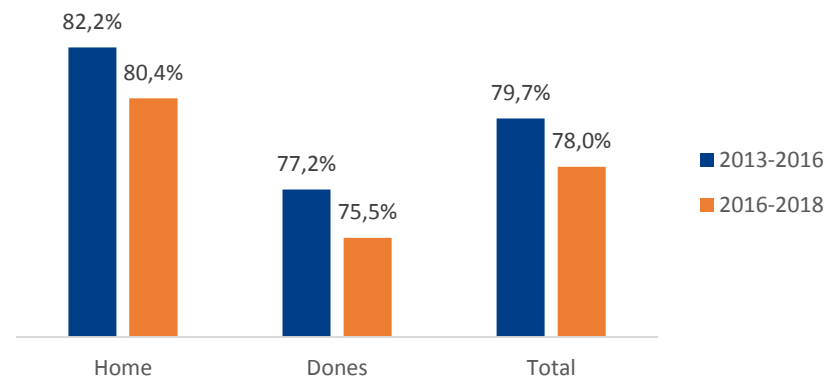
Si es té en compte l'evolució d'aquest indicador amb el pas del temps, s'observa com entre el 2016 i el 2018 el valor de l'autopercepció positiva de la salut ha empitjorat gairebé dos punts percentuals tant en homes com en dones.

Cal tenir present que l'augment de l'envelliment de la població pot afectar la percepció global de l'estat de salut de la població, podent observar un empitjorament d'aquest indicador.

Gràfic 26. Població amb autopercepció bona de la seva salut 2015-2018 (%). Manresa i Catalunya.

Gràfic 27. Població amb autopercepció bona de la seva salut, Comparació 2013-16 i 2016-18 (%). AGA Manresa.

Font: Observatori del Sistema de Salut de Catalunya de l'AQuAS.

L'esperança de vida de Manresa és superior a la del conjunt de tota Catalunya.

S'observen disparitats territorials entre les ABS de Manresa, trobant diferències de fins a 2 anys entre territoris.

Esperança de vida de la població

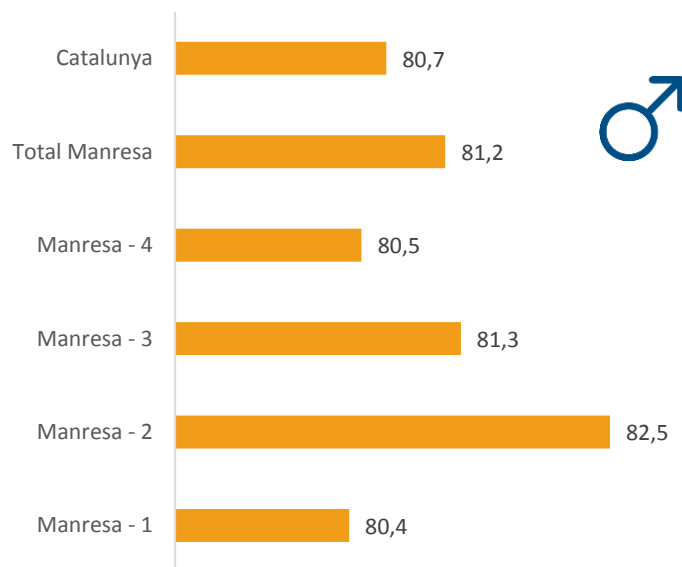
Tot i que les dones tenen la percepció que la seva salut és pitjor, tenen una esperança de vida superior a la dels homes. Així doncs, l'esperança de vida de les dones a Manresa és de 86,6, mentre que pels homes és cinc anys inferior, de 81,2. Per altra banda, també cal destacar que l'esperança de vida mitjana a Manresa és més elevada que en el conjunt de Catalunya, tant en homes com en dones.

Segons les dades de l'Observatori del Sistema de Salut de Catalunya que tenim disponibles, s'observen algunes diferències territorials: així, l'ABS Manresa 1 i 4

tenen una esperança de vida inferior a la mitjana de la ciutat i del conjunt de Catalunya, tant per homes com per dones, però amb una incidència major en dones. Per altra banda, les ABS que tenen una esperança de vida superior a la mitjana de Manresa i de Catalunya, són Manresa 2 i 3.

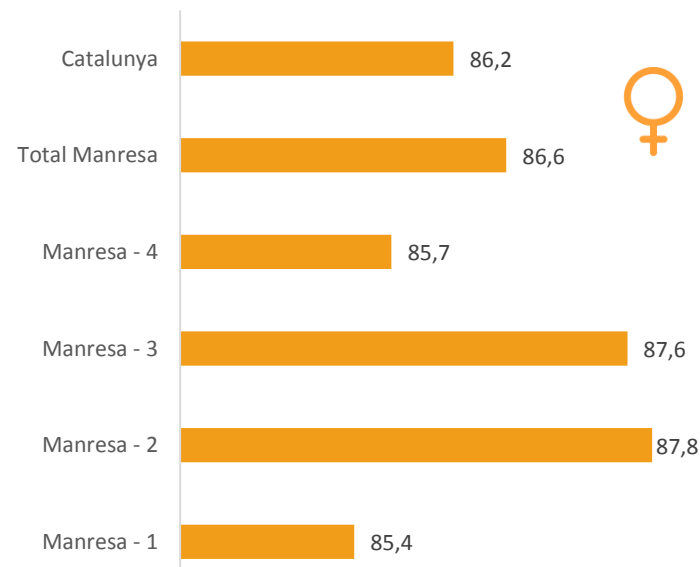
Així doncs, encara que la major esperança de vida va lligada a l'estil de vida, podem observar com en termes generals, les dones viuen més anys, però amb una menor qualitat de salut en comparació als homes.

Gràfic 28. Esperança de vida en néixer (anys) 2014-2018

Font: Observatori del Sistema de Salut de Catalunya de l'AQuAS

Gràfic 29. Esperança de vida en néixer (anys) 2014-2018

Font: Observatori del Sistema de Salut de Catalunya de l'AQuAS

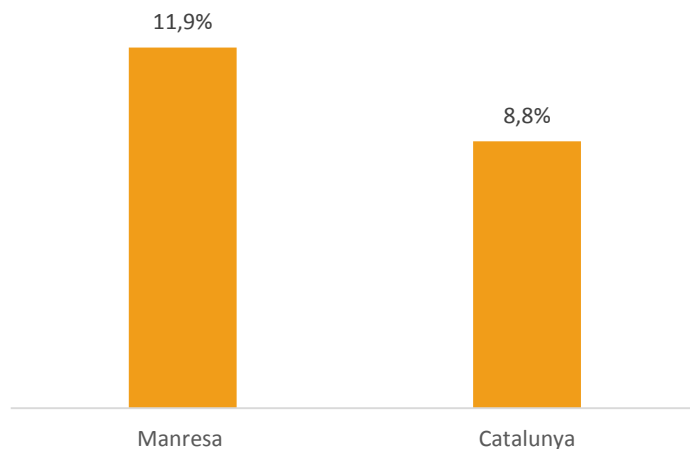
Segons dades disponibles, Manresa té un percentatge superior de població amb dependència que a Catalunya.

Hi ha més dones en situació de dependència tant a Manresa, com a Catalunya.

Població dependent

Cal destacar que a la ciutat de Manresa, l'any 2018, existia una major proporció de població amb dependència (11,9%) que al conjunt de Catalunya (8,8%), 3,1 punts percentuals superior a la mitjana catalana. Així mateix, cal destacar que existeixen més dones que homes en situació de dependència, tant a Manresa com al conjunt de Catalunya. Mentre que a nivell català l'11% de les dones es troben en situació de dependència, aquesta dada augmenta fins al 15,9% en el cas de Manresa.

Gràfic 30. Població amb dependència a l'AGA* de Manresa i Catalunya. Anys 2015-2018.

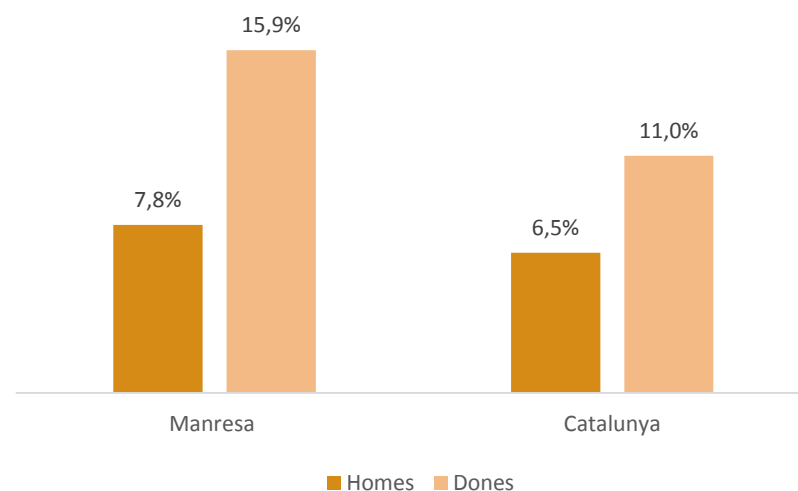

Font: Observatori del Sistema de Salut de Catalunya de l'AQuAS.

D'aquesta manera, en termes generals les dones en edats avançades perden qualitat de vida en major proporció que els homes, tot i viure més temps, tal com s'ha anat avançant anteriorment.

**AGA (Àrees de gestió assistencial) són delimitacions territorials que parteixen de l'agrupació d'àrees bàsiques de salut (ABS). Aquesta delimitació correspon a criteris de planificació operativa, de coordinació i d'anàlisi dels fluxos principals entre l'atenció primària i l'hospitalària bàsica.*

Gràfic 31. Població amb dependència l'AGA de Manresa i Catalunya per sexe. Anys 2015-2018

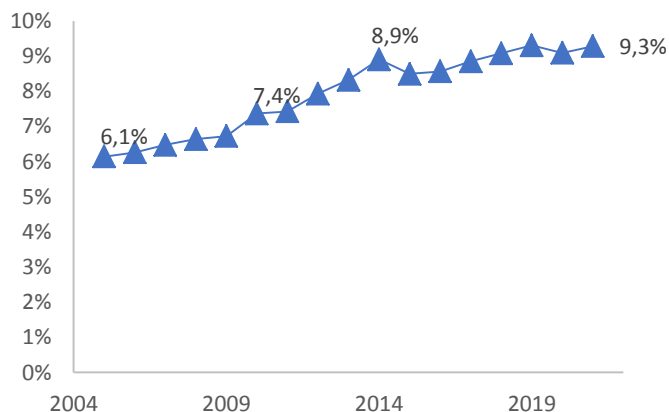
Població amb diversitat funcional

Amb data del 2021, a Manresa, hi ha un 9,3% de població amb diversitat funcional reconeguda. Una taxa lleugerament superior a la del conjunt de la comarca del Bages (9,0%), així com del conjunt de Catalunya (8,2%).

Si atenem a les dades de població amb diversitat funcional legalment reconeguda, s'observa com aquesta proporció augmenta amb el pas dels anys. Així doncs, des del 2001, la població amb diversitat funcional ha augmentat un 3,2%, un creixement en la línia del de la comarca del Bages (3,3%) com del conjunt de Catalunya (3%).

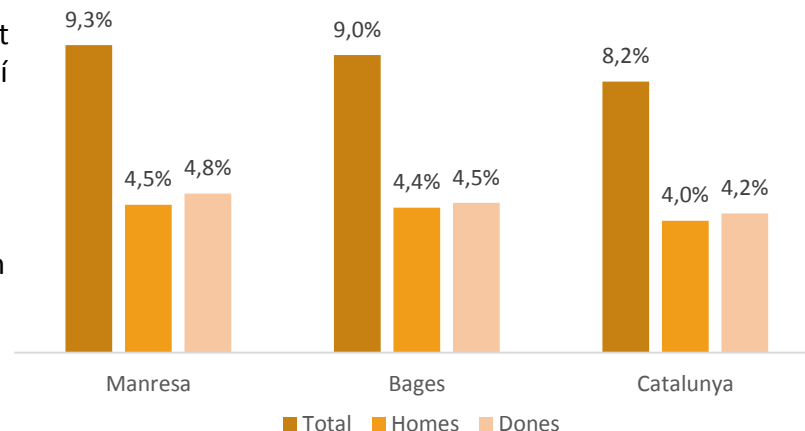
Cal fer menció que el 46,2% de les persones amb diversitat funcional són persones majors de 65 anys, amb una incidència especial entre les persones majors de 75 anys (27,0%).

Gràfic 32. Evolució població amb diversitat funcional de Manresa, anys 2005-2021.

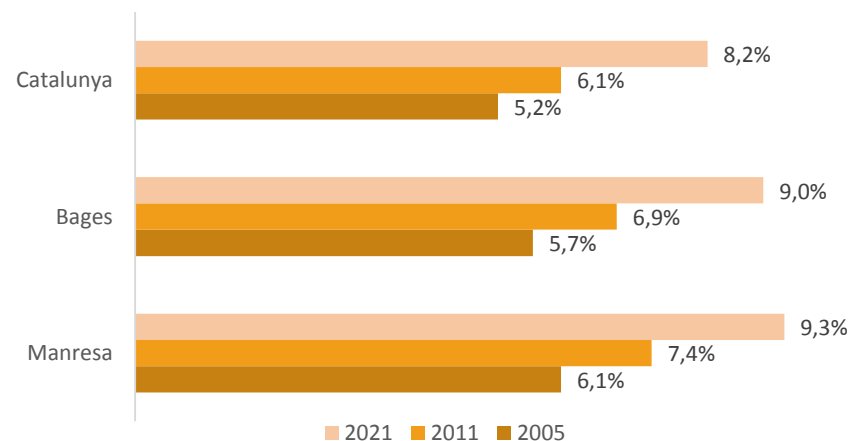

Font: Idescat, Departament de Treball, Afers socials i Famílies, Secretaria General.

Gràfic 33. Població amb diversitat funcional segons sexe, Manresa, Bages i Catalunya, 2021.

Gràfic 34. Evolució de la població amb diversitat funcional a Manresa, Bages i Catalunya. Anys 2005, 2011 i 2021.

Font: Idescat, Departament de Treball, Afers socials i Famílies, Secretaria General.

Segons dades disponibles, Manresa té un 9,3% de població amb diversitat funcional, taxa superior a la del conjunt de la comarca del Bages (9%) i del conjunt de tota Catalunya, (8,2%).

El percentatge de població amb diversitat funcional ha augmentat amb els anys tant a Manresa, com a la comarca del Bages, o a Catalunya.

El percentatge de dones amb diversitat funcional és lleugerament superior que als homes. Aquesta situació es dona en els tres àmbits territorials analitzats.

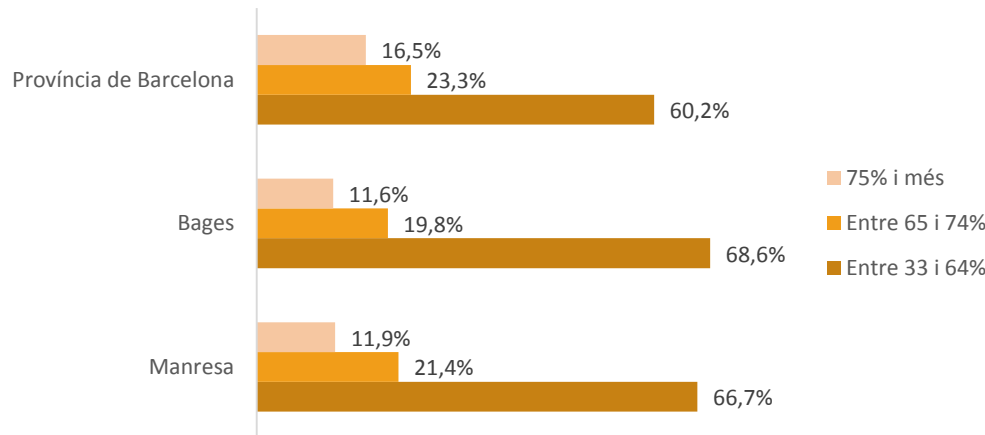
La tipologia de les diversitats funcionals entre la població de Manresa i el conjunt de Catalunya és similar. Predominen persones amb diversitat física (motòric i no motòric).

Tipologia i grau de diversitat funcional

La tipologia de les diversitats funcionals entre la població del Manresa segueix aproximadament la mateixa tendència que el conjunt de la comarca del Bages i el conjunt de Catalunya. D'aquesta manera, predominen les persones amb diversitat física (motòric i no motòric), seguida dels malalts mentals.

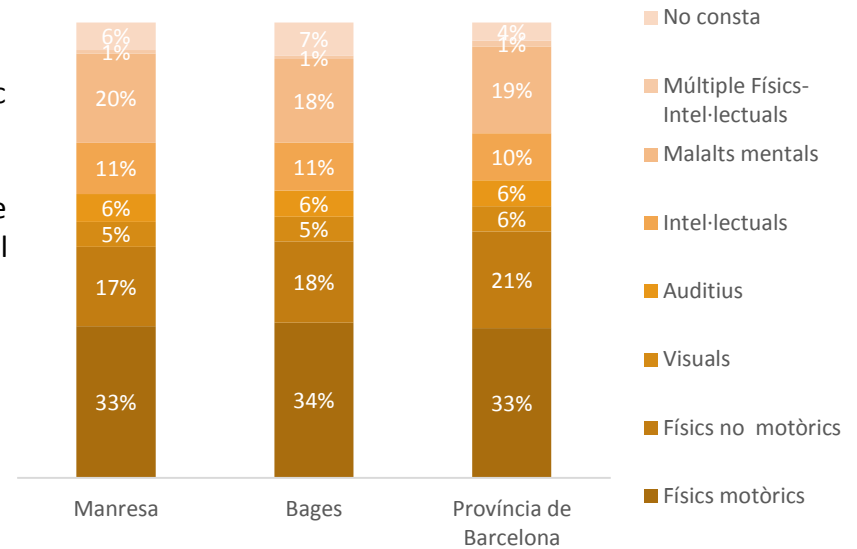
Pel que fa al grau de diversitat funcional, la població de Manresa acumula un 6,5% més de població en grau del 33% al 64% que la província de Barcelona. En canvi, la província barcelonina té major percentatge de població amb graus més elevats.

Gràfic 35. Grau de diversitat funcional, comparació Manresa, el Bages i província de Barcelona, 2020.

Font: Idescat, Departament de Treball, Afers socials i Famílies, Secretaria General.

Gràfic 36. Tipus de diversitat funcional, comparació Manresa, Bages i Catalunya, 2020.

Font: Idescat, Departament de Treball, Afers socials i Famílies, Secretaria General.

Prevalença de problemes de salut mental

Seguint la tendència catalana i comarcal, a Manresa hi ha una prevalença molt elevada de depressió.

Les dones són diagnosticades en major mesura per depressió i ansietat. Els homes, en menor mesura, per depressió i esquizofrènia.

Pel que fa a problemes de salut mental, cal destacar que a Manresa hi ha una major proporció de població atesa a centres ambulatoris de salut mental (4,4%) que en el conjunt de Catalunya (2,9%).

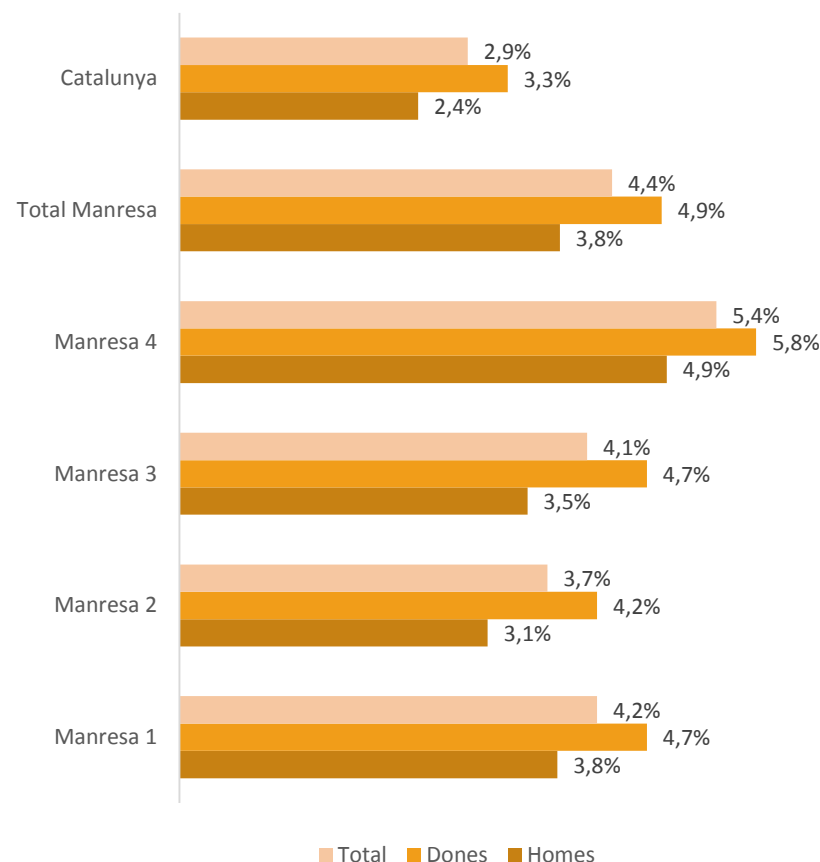
Per altra banda, també s'observa com hi ha una major prevalença de dones ateses. Així doncs, mentre que la població de dones atesa al conjunt de Catalunya és del 3,3%, aquesta augmenta fins al 4,9% al conjunt de Manresa, arribant a situar-se al 5,8% a l'ABS Manresa - 4.

Per contra, hi ha una menor prevalença d'homes atesos. Així i tot, tant el conjunt de la ciutat de Manresa com les ABS que la componen superen la mitjana catalana (2,4%).

Cal mencionar que aquest percentatge menor o major d'atenció pot ser degut a una major o menor prevalença de problemes de salut mental, però també hi poden influir una major distància a serveis de salut mental.

Les causes d'atenció en centres ambulatoris de salut mental entre la població adulta tenen a veure principalment amb depressions, esquizofrènia, ansietat, altres psicosis, trastorn bipolar i demència.

Gràfic 37. Població de 18 anys o més atesa a centres ambulatoris de salut mental.

Font: Observatori del Sistema de Salut de Catalunya de l'AQuAS.

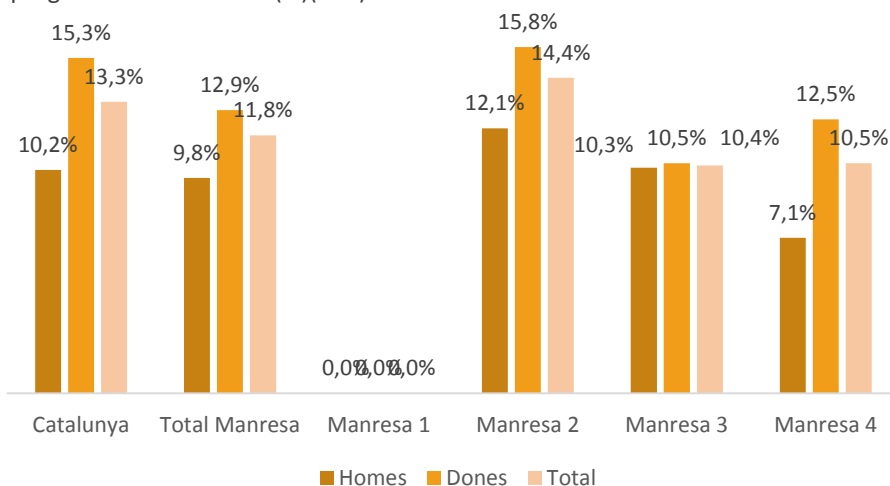
A Manresa, un 11,8% de la població de 75 anys o més ha estat atesa al programa d'atenció domiciliària, una dada lleugerament inferior a la mitjana del conjunt de tota Catalunya (13,3%).

Catalunya acumula un 67,4% de població consumidora de fàrmacs. A Manresa aquesta dada augmenta fins al 69,1%.

La població assignada a l'EAP de 75 anys o més que ha estat atesa al programa d'atenció domiciliària (ATDOM*) del 2018, ens pot aportar informació sobre on hi ha persones grans amb més necessitat de salut.

A Manresa, tot i tenir una major proporció de població dependent que al conjunt de Catalunya, hi ha una menor proporció de població atesa al programa ATDOM (11,8%) que al conjunt de Catalunya (13,3%). Així i tot, l'ABS Manresa – 2 té un percentatge de població atesa superior tant a la mitjana de la ciutat de Manresa com del conjunt de Catalunya (14,4%), ja que és l'àrea bàsica de salut amb una major concentració de població major de 85 anys. Pel que fa al gènere, tant a Catalunya com a la ciutat, la majoria de població assignada al programa, són dones.

Gràfic 38. Població assignada a l'EAP** de 75 anys o més que ha estat atesa al programa ATDOM 2018 (%)(ABS)

No es disposen de dades per l'ABS Manresa – 1 pel gràfic 44.

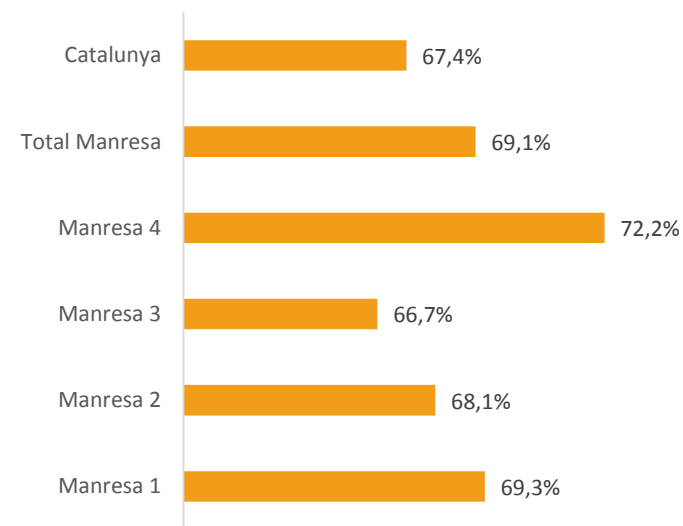
Font: Observatori del Sistema de Salut de Catalunya de l'AQuAS

Per altre costat, cal mencionar quin és el percentatge de població consumidora de fàrmacs. En aquest sentit, al conjunt de Catalunya un 67,4% consumeix algun fàrmac. Tenint en compte aquesta dada de referència, al gràfic 39 podem observar com a Manresa la població consumidora de fàrmacs augmenta fins al 69,1%. Així també, cal destacar que l'ABS Manresa 4, un 72,2% de la població és consumidora de fàrmacs, força superior a la mitjana del conjunt de Manresa i Catalunya. És rellevant destacar que alguns municipis de Catalunya, com Manresa, estan incorporant programes de prescripció social per incorporar una vessant no tan medicalitzada dintre del sistema sanitari.

*ATDOM (Programa d'atenció domiciliària) és aquella modalitat d'assistència programada que porta al domicili del pacient les cures i atencions biopsicosocials i sanitàries.

**EAP (Equip d'atenció primària) és el conjunt de professionals de medicina de família, pediatria, odontologia, treball social i atenció al ciutadà preparat per oferir una atenció integral.

Gràfic 39. Població consumidora de fàrmacs (%), 2018

SERVEIS PER A PERSONES GRANS

La ciutat no s'assegura la ràtio mínima recomanada per l'OMS de 5 places de residència per cada 100 persones majors de 65 anys. Tot i així, està per sobre de la mitjana catalana i compta amb les places del conjunt de la comarca que sí superen aquestes recomanacions internacionals.

Les places de centres de dia també estan per sota del que marca l'OMS com adequat i per sota de la comarca i el conjunt de Catalunya

Manresa disposa de diferents equipaments per acompanyar a les persones durant el procés d'envelliment, com per exemple, les residències. Concretament, Manresa té unes 439 places de residència assistida. D'aquestes un 51,3% són places públiques i un 48,6% són privades. Així mateix, del total de places privades un 71% disposen de la Prestació Vinculada al Servei (PEV).

Per identificar quantes places existeixen en relació amb la població de persones grans, fem ús de la ràtio de 5 places per cada 100 persones majors de 65 anys que recomana l'OMS. D'aquesta manera, la ràtio de places residencials a Manresa és inferior a la recomanada per l'OMS. Manresa supera la ràtio del conjunt de Catalunya, i és superada a la vegada per la taxa de la comarca del Bages.

En relació amb els centres de dia, es mostra com el nombre de places és molt inferior a les places de residència i també a les que recomana l'OMS (2). Pel que fa a la ràtio de places a Manresa (1,1), aquesta és molt inferior a la recomanada, sent inferior a la mitjana del Bages (1,5) i de Catalunya (1,3).

Taula 3. Nombre de places residència Manresa, 2021.

Places residències 2021	
Tipus de places	Nombre de places
Públiques (concertades)	58
Públiques (reserva Covid)	6
Públiques (gestió pròpia)	56
Públiques (col·laboradores)	90
Municipals (concertades)	15
Privades (amb PEV)	152
Privades	62
Total	439

Taula 5. Taxa de places de residència per cada 100 habitants majors de 65 anys.

	Places de residència per cada 100 habitants de 65+ anys (2020)	Població persones grans
Manresa	2,990	15.449
Bages	5,060	34.306
Vallès Occidental	3,726	157.474
Barcelonès	3,585	478.124
Catalunya	1,123	1.478.232

Taula 4. Nombre de places centres de dia Manresa, 2021

Places centre de dia 2021	
Tipus de places	Nombre de places
Públiques (concertades)	16
Públiques (gestió pròpia)	10
Públiques (col·laboradores)	24
Privades (tancades per reserv)	28
Privades	73
Total	151

Taula 6. Taxa de places de centre de dia per cada 100 habitants majors de 65 anys.

	Places de centre de dia per cada 100 habitants de 65+ anys (2020)	Població persones grans
Manresa	1,172	15.449
Bages	1,501	34.306
Vallès Occidental	1,253	157.474
Barcelonès	1,011	478.124
Catalunya	1,319	1.478.232

Font: Pla estratègic de l'envelliment i la dependència a Manresa (2022-2026).

Manresa disposa de diferents serveis assistencials per a persones grans.

Els que han tingut un increment més important han estat el servei de teleassistència i el servei a domicili (SAD).

Serveis assistencials a Manresa

En els darrers anys Manresa ha experimentat un increment de places en els diferents serveis assistencials oferts a les persones grans de la ciutat.

Durant l'any 2020 el 22% de les persones ateses per part dels Equips Bàsics d'Atenció Social, tenien més de 65 anys.

Cal fer menció a la creixença de les persones ateses pel que fa als serveis d'atenció domiciliària, principalment a causa de la incidència de la pandèmia de la Covid-19, especialment en els serveis d'atenció a domicili, teleassistència, menjar a domicili i xec servei com a eina de copagament per tal de facilitar l'accés als serveis domiciliaris.

A la ciutat de Manresa s'ofereixen un total de 439 places de residència assistida, d'aquestes un 51,3% són places públiques i un 48,6% són privades. (Del total de places privades un 71% disposen de la Prestació Vinculada al Servei (PEV)).

El progressiu envelliment de la població i l'heterogeneïtat de les generacions més grans fan que les polítiques per a persones grans hagin de ser diverses i adaptades a les necessitats reals de les persones.

Taula 7. Persones ateses o places als serveis assistencials a Manresa. Evolució 2018-2021.

	2018	2019	2020	2021
Serveis d'atenció domiciliària	259	323	314	353
Teleassistència	2.164	2.261	2.104	2.309
Menjar a domicili	68	68	178	77
Xec serveis	148	171	176	225

Font: Pla estratègic de l'envelliment i la dependència a Manresa (2022-2026).

04

**MAPA DE
RECURSOS**

SERVEIS DE BENESTAR SOCIAL

Cal identificar els recursos existents al municipi per tal de poder detectar o reforçar aquells que més es necessiten.

L'Ajuntament de Manresa ofereix diversos recursos i activitats adreçades a persones grans. Els departaments amb una major implicació en l'àmbit de **salut i atenció social** són els serveis socials i el departament d'esports, oferint diverses accions, xerrades i activitats que tenen l'objectiu de promoció d'una vida activa i saludable.

Cal destacar que el programa de persones grans de l'Ajuntament també promou diverses actuacions de sensibilització adreçades a tota la ciutadania per evitar situacions d'aïllament social, solitud no desitjada i maltractaments en totes les seves versions.

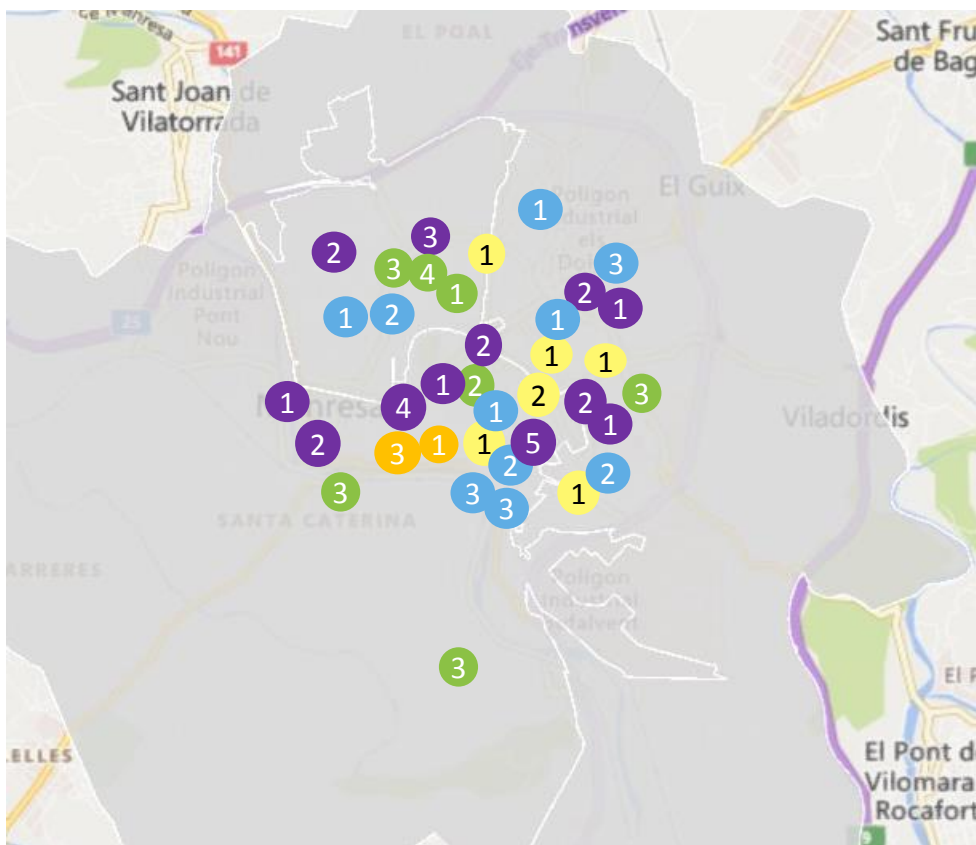
Així mateix, el teixit associatiu de Manresa també organitzen un ventall d'activitats amb l'objectiu de promoció de la salut i l'envelliment actiu arribant, aproximadament, a unes quatre-centes persones. Un altre servei rellevant que realitzen les associacions veïnals és la secció d'enterraments.

SERVEIS DE BENESTAR SOCIAL

En l'àmbit de la **salut i atenció social**, són diversos els recursos i equipaments que es disposen a Manresa:

Mapa 2: Serveis i/o recursos de salut i atenció social de Manresa*.

*Subiquen aquells serveis i/o recursos que estan ubicats a un espai concret.
Font: Pla estratègic de l'envelliment i la dependència a Manresa 2022-26 i Guia per a les persones grans de Manresa.

RECURSOS ÀMBIT DE SALUT I ATENCIÓ SOCIAL

Serveis Socials:

1	Equip d'atenció a les persones grans, a la dependència i discapacitat (EDID)
2	Serveis d'atenció a domicili:
	Teleassistència municipal
	Teleassistència privada
	Serveis municipals d'àpats a domicili
	Banc d'ajudes tècniques (ofert per Creu Roja)
	Programa Xec Servei
	Servei d'atenció a domicili (SAD)
3	Serveis bàsics d'atenció social (EBAS)
4	Transport adaptat:
	Servei municipal de Transport Adaptat
	Servei de Taxi Adaptat Privat

Serveis Sanitaris:

1	Assistència primària (CAP's)
2	Assistència hospitalària i urgències mèdiques
3	Centres de salut mental

Àmbits d'atenció especialitzada:

1	Residències
2	Centres de dia
3	Habitatges tutelats: Teresina Torra
4	Oficina Local d'Habitatge
5	FORUM (Foment de la Rehabilitació de Manresa)

Serveis d'atenció a les dones i a les persones LGTBI:

1	Servei d'Informació i atenció a les dones Montserrat Roig (SIAD)
2	Servei d'intervenció especialitzada de Manresa-Catalunya Central (SIE)
3	Servei d'atenció integral LGTBI (SAI)

Altres serveis i recursos:

1	Parcs de salut
2	Espai Social Catalunya La Pedrera

PARTICIPACIÓ

L'Ajuntament de Manresa compta amb un Programa de Persones Grans, que treballa per incrementar la participació social del col·lectiu, tenint en compte la seva diversitat, com també visibilitzar el paper de les persones grans en la societat facilitant espais de transmissió de la seva experiència. En aquesta línia, s'ofereixen accions i projectes de voluntariat i intergeneracionals adreçats a persones grans, com és el projecte Art k suma, molt ben valorat entre els seus participants.

En relació amb els equipaments i activitats que fomenten la **participació** estan força esteses a la ciutat de Manresa: destacar la presència de set casals per a gent gran, deu associacions i entitats adreçades a les persones grans i tres sindicats amb seccions per a persones grans jubilades.

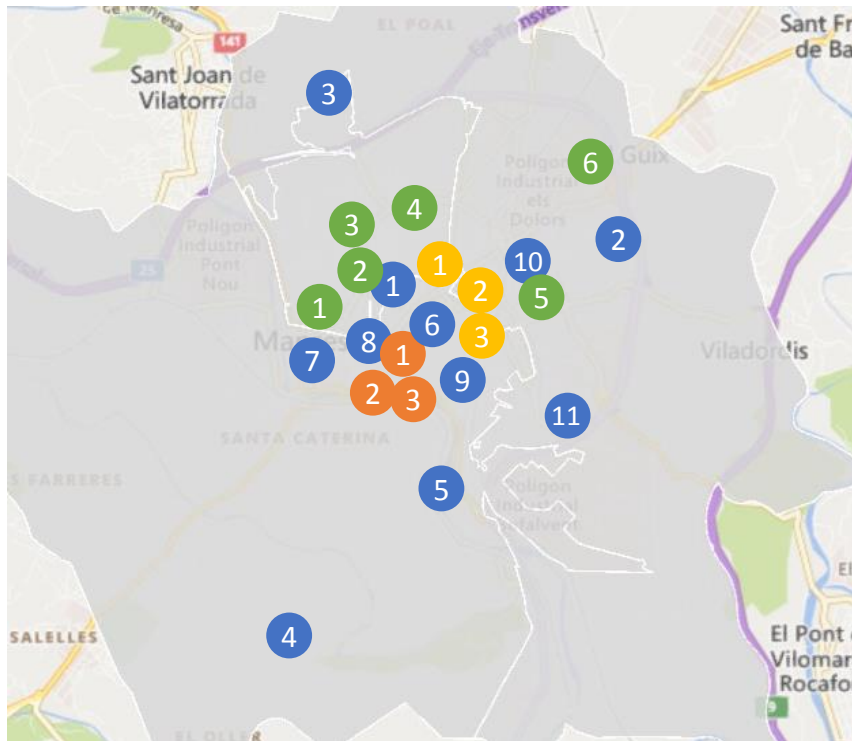
A Manresa també existeixen òrgans de participació ciutadana adreçats exclusivament a les persones grans, com és el consell de gent gran. En aquesta línia, les persones integrants d'aquest consell també poden participar en el consell de ciutat. Així i tot, cal tenir en compte que aquests espais de participació queden generalment reservats per aquelles persones més actives a nivell participatiu.

PARTICIPACIÓ

A continuació es presenten els diferents recursos en termes de participació i la seva ubicació:

Mapa 1: Serveis i/o recursos de participació de Manresa*.

*S'ubiquen aquells serveis i/o recursos que estan ubicats a un espai concret.

Font: Pla estratègic de l'envelliment i la dependència a Manresa 2022-26 i Guia per a les persones grans de Manresa.

RECURSOS ÀMBIT PARTICIPACIÓ

Casals per a persones grans

		Adreces
1	Casal Cívic i Comunitari El Castell	Carrer Circumval·lació, 60
2	Casal Cívic i Comunitari - Font dels Capellans	Carrer de Granollers
3	Casal Cívic i Comunitari Mió Puigberenguer	Plaça Democràcia, 1
4	Casal Cívic i Comunitari – Pare Ignasi Puig	Grup d'habitatges el Xup, s/n
5	Casal de les Escodines	Carrer de Sant Bartomeu, 50
6	Centre Cívic Selves i Carner	Carrer de Bernat Oller, 14
7	Casal de la Gent Gran La Nostra Llar	Carrer Dos de maig, 26-28, baixos
8	Esplai Manresa	Carrer Pompeu Fabra, 2, baixos
9	Club de Jubilats de Les Escodines	Carrer Sant Bartomeu, 50
10	Casal de la Gent Gran de la Font dels Capellans	Carrer Font dels capellans, 85-87
11	Casal de la Gent Gran La Balconada	Passeig Sant Jordi, 10-11

Associacions i entitats municipals

1	Espai de Suport Mémora-Manresa	Carrer Carrió, 10
2	Associació de Gent Gran Viure i Conviure	Carrer Circumval·lació, 60
3	Associació de Familiars de Malalts d'Alzheimer i altres demències	Flor de Lis, 33, pral. Despatx 4 (Centre Hospitalari)
4	Coordinadora de Jubilats i Pensionistes de Manresa	Carrer Cintaires, 30-32, 2a. planta - Espai de la Gent Gran
5	Associació de gent gran del Casal de la Font dels Capellans	Carrer Font dels Capellans, 85-87
6	GEST Associació de professionals Sèniors	Palau Firal de Manresa
7	Amics de la Gent Gran Manresa	
8	Federació d'associacions de Gent Gran de Catalunya	
9	GIMMA grup d'informadors majors manresans	
10	Plataforma en defensa de les pensions públiques i els drets de la gent gran de Manresa	

Sindicats

1	Unió Intercomarcal de Pensionistes de la Unió General de Treballadors	Passeig Pere III, 62, 2n
2	Sindicat de Pensionistes i Jubilats de Comissions Obreres	Passeig Pere III, 62, 5è
3	Secció de Jubilats i Pensionistes de la UGT	Carrer Circumval·lació, 77

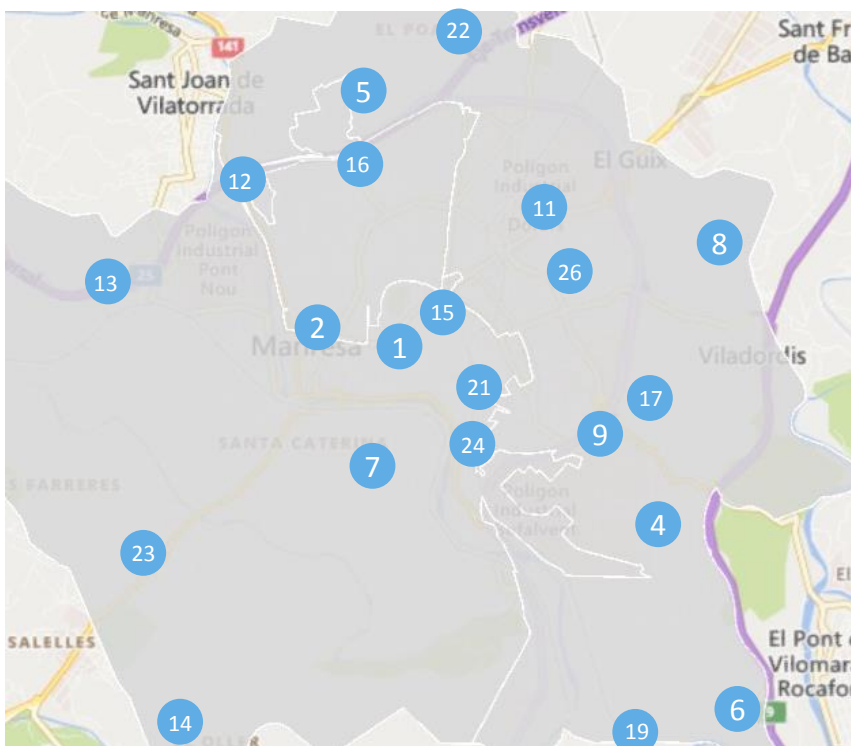
Òrgans de participació ciutadana

1	Consell Municipal de Gent Gran	Carretera de Vic, 16, 1r
2	Consell de Ciutat	Plaça Major, 1
3	Comissió de dones grans del Consell de la Dona	

PARTICIPACIÓ

Així mateix, les diferents associacions i entitats veïnals de la ciutat també ofereixen un ventall força divers d'activitats que tenen per objectiu fomentar la participació i socialització de les persones grans. Destaquen activitats com tallers de memòria, gimnàstica dolça, ball, manualitats, etc.

Mapa 1: Serveis i/o recursos de participació de Manresa*.

*S'ubiquen aquells serveis i/o recursos que estan ubicats a un espai concret.
Font: Pla estratègic de l'envelliment i la dependència a Manresa 2022-26 i Guia per a les persones grans de Manresa.

RECURSOS ÀMBIT PARTICIPACIÓ

Associacions veïnals	Adreces
1 Barri Antic	Muralla del Carme, 5.
2 Bda. Saldes - Plaça Catalunya	C/ de Bernat Oller, 14-16
3 Bellavista	
4 Cal Gravat	Plaça Cal Gravat, 2
5 Carretera Santpedor	Ctra. de Santpedor, 188-192, baixos
6 Els Comtals	C/Cascall, 16
7 Escodines	St. Bartomeu 50, int. Font dels Capellans, octogonal 14, local 75
8 Font del Capellans	
9 La Balconada	Passeig Sant Jordi, 10-11
10 La Guia	
11 Les Cots / Guix / Pujada Roja	C/ Sant Joan 34
12 Mion - Puigberenguer	C/Florida, 24
13 Miralpeix	Barri de Miralpeix, 16
14 Pare Ignasi Puig / El Xup	Vivendes Pare Ignasi Puig local n. 3 - 4
15 Passeig i Rodalies	C/ Circumval.lació, 11-13, baixos
16 Poble Nou	c/Flor de Lis, 22
17 Sagrada Família	C/del Penedès, s/n
18 Salelles (Ferrerres)	
19 Sant Pau	C/Cardener, 12-14 baixo
20 Sol i Aire / Tres Creus	
21 Suanya	Barriada Suanya, casa Paulí.
22 Torre Santa Caterina / Vista Alegre	C/Pau Casals, s/n
23 Valldaura	Ausiàs March 10
24 Vic - Remei	C/ Verge de l'Alba, (Casa Caritat)
25 Viladordis	
26 Federació d'associacions de veïns de Manresa	Carrer Font dels Capellans, octogonal 13, local 46

RESPECTE I BON TRACTE

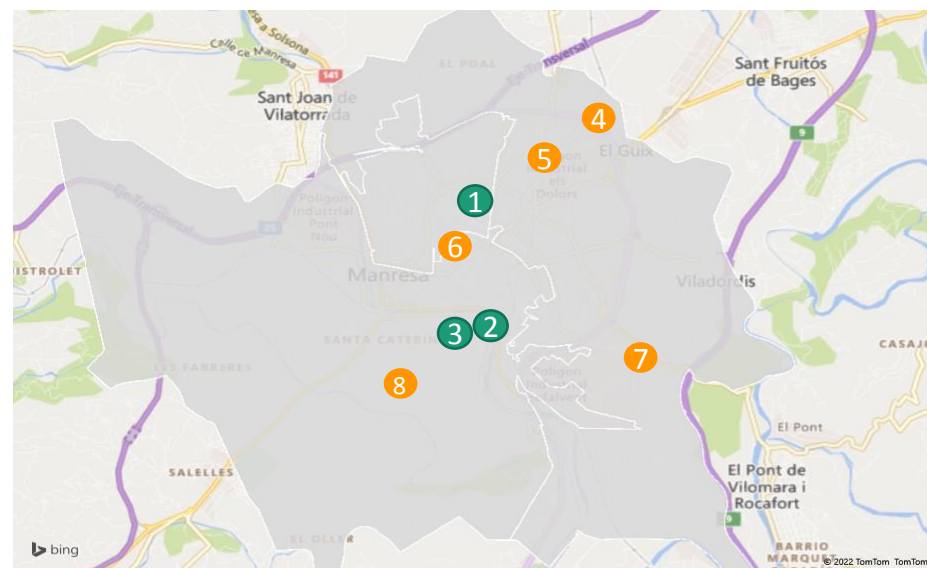
Els serveis i activitats relacionades amb el respecte i bon tracte són organitzades des de diferents àrees de l'Ajuntament. Així, les principals accions se centren principalment en:

- Detecció de persones grans en risc per situacions de maltractament, soledat no desitjada i aïllament,
- Campanyes de conscienciació i denúncia de situacions de maltractament,
- Tallers i xerrades preventives.

També es disposen d'altres serveis d'informació i atenció al col·lectiu de dones (SIAD) i el col·lectiu LGTBIQ+ (SAI).

Així mateix, el programa de persones grans de l'Ajuntament de Manresa també organitza diverses accions i projectes per fomentar el respecte envers les persones grans com és el projecte Art k suma, la jornada de prevenció dels maltractaments a les persones grans, el cicle de xerrades amb serveis socials, projecte tracta'm bé (aules amb tracte), etc.

Mapa 3: Serveis i/o recursos de seguretat de Manresa*.

RECURSOS EN L'ÀMBIT DE RESPECTE I BON TRACTE

1	Equip d'atenció a les persones grans, a la dependència i discapacitat
2	SIAD (Servei d'Informació i Atenció a les Dones)
3	SAI (Servei d'atenció Integral)
4	SEAV (Servei Especialitzat Atenció a la Velleja)

Cossos de seguretat:

4	Bombers
5	Protecció Civil
6	Polícia Nacional
7	Mossos d'Esquadra
8	Polícia Local

Font: Pla estratègic de l'envelliment i la dependència a Manresa 2022-26 i Guia per a les persones grans de Manresa.

FORMACIÓ AL LLARG DE LA VIDA

El Programa de Persones Grans de l'Ajuntament busca garantir oportunitats formatives de qualitat amb l'objectiu que les persones grans puguin seguir formant-se durant aquesta etapa vital. En aquesta línia, es promouen accions formatives adreçades als professionals que treballen amb i per aquest sector de la població, d'aspectes d'interès i d'actualitat amb l'objectiu d'acompanyar millor a les persones durant l'etapa de l'envelliment i des de diferents serveis i recursos

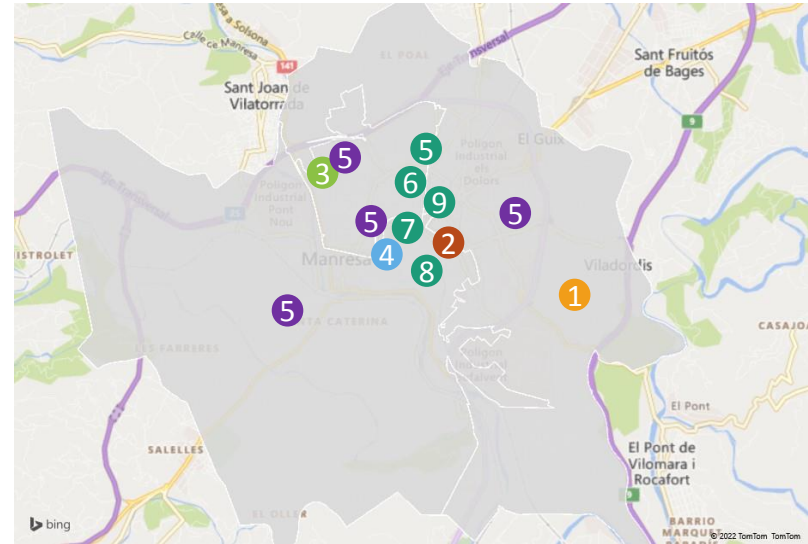
Pel que fa a les **accions formatives** adreçades a persones grans, estan adreçades principalment en dos àmbits: capacitats digitals i formacions transversals o acadèmiques.

Aquestes accions formatives estan organitzades principalment per l'Aula d'extensió universitària i [l'escola d'adults](#).

També cal destacar l'existència de [l'Universitat Catalana d'Estiu](#) i la [FUB \(U Sènior\)](#), que ofereixen cursos temàtics amb l'objectiu de mantenir i alimentar la curiositat i inquietud intel·lectual entre les persones grans en un context universitari, però sense la pressió dels exàmens.

Finalment, algunes entitats i equipaments municipals o de la Generalitat promouen algunes formacions puntuals. Algunes formacions que ofereixen són: informàtica, idiomes, tallers de memòria, poètica i prosa, etc.

Mapa 4: Serveis i/o recursos de formació al llarg de la vida de Manresa*.

RECURSOS ÀMBIT FORMACIÓ AL LLARG DE LA VIDA

1	Aula d'Extensió Universitària per la Gent Gran
2	Escola d'Adults de Manresa
3	FUB (U Sènior)
4	Universitat Catalana d'Estiu
5	Xarxa de biblioteques municipals

Associacions i/o entitats que ofereixen formacions:

5	Associació de veïns/es Ctra. Santpedor
6	Coordinadora de jubilats i pensionistes de Manresa
7	Fundació Catalunya La Pedrera
8	Associació de veïns/es de les Escodines
9	Associació de veïns/es del barri de la Sagrada Família

Font: Pla estratègic de l'envelliment i la dependència a Manresa 2022-26 i Guia per a les persones grans de Manresa.

05

**PRINCIPALS
NECESITATS
DETECTADES**

BENESTAR

Les **persones grans fan aportacions a la societat de moltes maneres**, ja sigui en el si de les seves famílies, en la comunitat local o en la societat en general. No obstant això, l'abast d'aquests recursos humans i socials i les oportunitats que tindrem en envellir dependran en gran manera d'alguna cosa fonamental: el seu benestar. Si les persones viuen aquests anys addicionals de vida en bon estat de salut, la seva capacitat per a fer el que valoren a penes tindrà límits. Però **si aquests anys addicionals es caracteritzen per la disminució de la capacitat física i mental, les conseqüències per a les persones grans i per a la societat seran molt més negatives.**

Però la mala salut no ha de ser la característica predominant i limitant de les poblacions d'edat avançada. **La majoria dels problemes de benestar de les persones grans són el resultat de malalties cròniques i és possible prevenir o retardar moltes d'elles amb hàbits saludables.** De fet, fins i tot a edat molt avançada, l'activitat física i la bona nutrició poden tenir grans beneficis per a la salut i el benestar. Altres problemes de salut en molts casos es tracten amb eficàcia, sobretot si es detecten a temps. I fins i tot les persones amb deterioració de la capacitat poden anar on necessiten anar i fer el que necessiten fer si compten amb els entorns favorables adequats. La cura d'aquestes persones a llarg termini i el suport poden assegurar- els uneixi vida digna, amb oportunitats per al creixement personal sostingut. No obstant això, els hàbits poc saludables continuen sent freqüents entre les persones grans; els sistemes de salut no estan ben adaptats a les necessitats de les poblacions d'edat avançada que atenem actualment; en moltes parts del món és perillós i poc pràctic que una persona major surti de la seva llar; els cuidadors solen no estar capacitats, i almenys una de cada deu persones grans és víctima d'alguna forma de maltractament.

És aquí on les polítiques locals poden tenir molt a dir amb polítiques que fomentin les capacitats de les persones grans. Els entorns físics, socials i econòmics, tant rurals com urbans, són factors importants que determinen la salut de les persones grans i influeixen poderosament en l'experiència que suposa l'envelliment i en les oportunitats que ofereix. Els entorns adaptats a les persones grans són millors llocs per a créixer, viure, treballar, jugar i envellir.

Per crear-los cal eliminar els obstacles físics i socials i introduir polítiques, sistemes, serveis, productes i tecnologies:

- **Que promoguin la salut i enforteixin i mantinguin la capacitat física i mental** al llarg de tot el curs de la vida. Per exemple, reduint els riscos provocats per la contaminació; fomentant els comportaments saludables com pot ser no fumar, portar una dieta sana i fer exercici amb regularitat; eliminant els obstacles que impedeixen aquests comportaments, com per exemple, la inseguretat o l'existència de zones aïllades sense accés al transport públic; o prestar serveis que fomentin les capacitats en tots els àmbits i al llarg de la vida.
- **Que permetin a les persones continuar fent les coses que valoren, fins i tot quan comencin a perdre capacitat.** Per exemple, mitjançant tecnologia d'assistència, habitatge i transport accessible i cures a llarg termini.

Finalment, per a proposar des de l'àmbit del benestar social una resposta encaminada a enfortir la capacitat de les persones per desenvolupar-se entre les noves dinàmiques i adaptar-se a elles, i a les pèrdues que puguin sofrir, cal tenir molt en compte el concepte de resiliència. Originalment concebut a gerontologia com un tret psicològic inherent de la persona, més recentment com es concep com “un procés dinàmic d'adaptació positiva enfront de l'adversitat”. Aquesta capacitat d'adaptació pot venir tant per factors interns de la persona com per factors externs, com el suport social, que promouen la capacitat d'enfrontar-se a aquestes situacions complexes que comporta l'edat més avançada. Aquesta capacitat d'adaptació és un recurs fonamental per a les persones. A més, hi ha cada vegada més indicis que la resiliència no és estàtica, sinó que varia al llarg del curs de la vida d'una persona, la qual cosa la converteix en un objectiu potencial per a les polítiques de salut (OMS, 2015)

Els entorns urbans i rurals adaptats a les persones grans poden permetre que persones amb un ampli ventall de capacitats desenvolupin la seva resiliència i envelleixin de manera segura en el lloc que desitgen, gaudeixin de protecció, continuïn desenvolupant-se a nivell personal i professional, estiguin integrades i participin i contribueixin a les seves comunitats, conservant al mateix temps la seva autonomia, dignitat, salut i benestar.

Aquests entorns poden crear-se en qualsevol lloc, tant en zones urbanes com rurals, sempre que es comprenguin les necessitats, s'estableixin prioritats, es planifiquin estratègies i es posin en pràctica amb l'ajuda dels recursos humans, financers i materials disponibles i fent ús de la tecnologia. Les activitats han de dur-se a terme a

múltiples nivells de govern, ja que la col·laboració i la coordinació entre els governs nacionals, subnacionals i locals, així com la participació i la col·laboració amb el sector privat i la societat civil, quan correspongui, poden potenciar l'impacte sobre la salut i el benestar. El context determinarà en cada cas quines són les activitats més apropiades o urgents per a millorar les vides de les persones grans, les seves famílies i les seves comunitats, així com la manera d'executar-les.

La diagnosi que aquí presentem identifica quins són els principals reptes que tenen les persones grans de Manresa per viure amb salut, autonomia i benestar. Aquests marcaran les prioritats que posteriorment caldrà entomar en el Pla d'Acció.

Principals necessitats detectades a Manresa en l'àmbit de benestar

1. BENESTAR EMOCIONAL DE LES PERSONES GRANS

Algunes dades que cal recordar:

- Major proporció de població atesa a centres ambulatoris de salut mental (4,4%) que en el conjunt de Catalunya (2,9%)
- Mentre que la població de dones atesa al conjunt de Catalunya és del 3,3%, aquesta augmenta fins al 4,9% al conjunt de Manresa, arribant a situar-se al 5,8% a l'ABS Manresa - 4

Les persones grans poden tenir una major necessitat de serveis que tinguin cura del seu benestar emocional. Per una banda, perquè sovint no han tingut una educació que els hi permeti d'una etapa vital on es poden viure situacions complexes de gestionar: dols, soledat, pèrdua de capacitats físiques i mentals, depressions, etc.

Els i les professionals valoren la manca de serveis psicològics com la principal problemàtica en l'àmbit de salut (7,6 sobre 10). Durant la sessió tècnica els i les professionals van posar de manifest que, en termes generals, entre el col·lectiu de persones grans encara es manté un tabú entorn la salut i el benestar emocional, sent una barrera per debatre i compartir experiències i/o vivències emocionals.

A més a més, cal tenir en compte que moltes persones grans tenen càrregues familiars que provoquen un desgast emocional elevat, com pot ser la cura dels pares.

Durant un dels grups focals es va explicar l'experiència d'un grup d'autoajuda gestionat per un psicòleg de la FUB. La valoració d'aquest espai d'escolta i acompanyament es va valorar molt positivament per part de les persones assistents.

Una persona del grup focal va manifestar la necessitat de promocionar l'educació sanitària entre les persones grans. En aquest sentit, els i les participants dels grups focals demanden una oferta més amplia d'activitats saludables com col·loquis sobre els bons usos dels medicaments, sobre podologia, hàbits saludables

“Estaria bé fer més cursos sobre salut, sobre com no abusar dels medicaments, gestió d'emocions, hàbits saludables per incorporar a la vida diària de les persones grans...” (persona cuidadora)

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Accions i projectes d'associacions i entitats municipals (grups de dol, atenció individual, etc.)
- Centres de salut mental
- Assistència primària
- Hospitals

2. ACCESSIBILITAT DELS HABITATGES I ALTERNATIVES HABITACIONALS

Algunes dades que cal recordar:

- **38%** dels edificis de Manresa han estat construïts fa més de 50 anys (anteriors al 1970).
- **El 25,4%** dels edificis de més de 3 plantes de Manresa no disposen d'ascensor.

Tal com mostren les dades, la ciutat de Manresa disposa d'un parc d'habitatges força envellit, situat principalment al centre històric de la ciutat. Un parc d'habitatges envellit genera que una gran part dels habitatges no estiguin en les millors condicions d'adaptació i accessibilitat per les persones grans, limitant així les seves oportunitats de participació activa a la ciutat i repercutint en el seu estat de salut en general

En aquesta línia, diversos participants dels grups de discussió han posat de manifest la presència **d'habitatges que no disposen dels accessos i espais interns habilitats** (cuina, lavabo, dormitori...) per persones dependents i/o amb mobilitat reduïda, a causa de l'envelliment del parc d'habitatges, especialment als barris del Centre i Valldaura. Tal com hem mencionat, aquest fet disminueix de forma considerable la qualitat de vida de les persones, sent un factor de risc per la soledat no desitjada i augmentat el perill de caiguda i/o accident domèstic.

“Jo tinc la meva sogra a un pis d'aquí a Manresa, que no té ascensor i no pot baixar l'escala sola i, per tant, està gairebé tot el dia tancada al pis. No es veu capaç de baixar sola i si no està amb algun familiar no baixa” (grup focal residència).

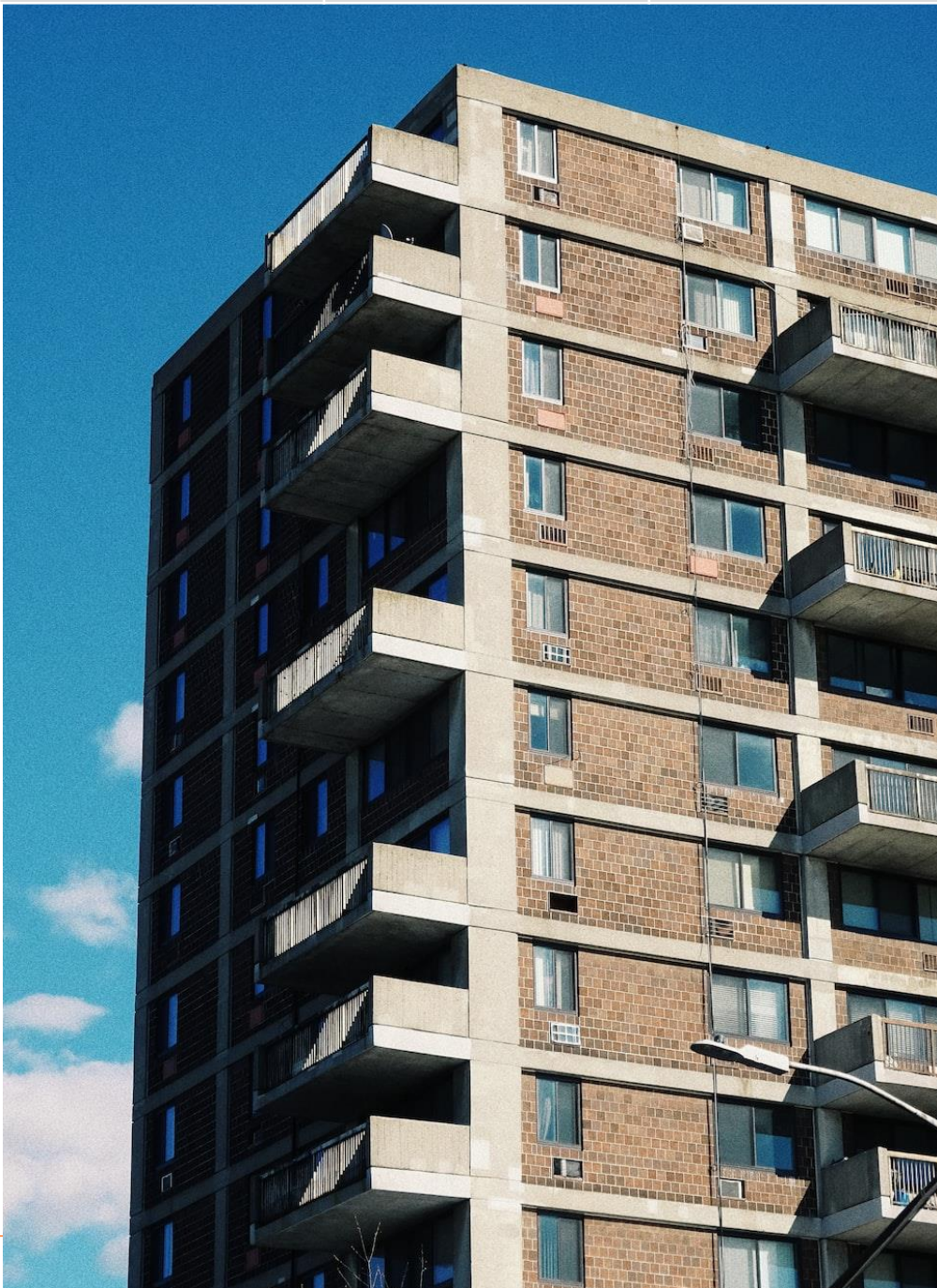
“Aquí a la residència només tenim un ascensor i és molt petit i s'espantllarà perquè el fem servir molt.” (grup focal residència)

En aquesta línia durant la sessió tècnica es va posar de manifest que serveis socials ofereix subvencions públiques per la rehabilitació dels interiors dels habitatges. Així i tot, aquestes són insuficients, ja que no cobreixen tota la demanda i es creen llargues llistes d'espera: se'n concedeixen entre vuit i quinze de forma anual, aquelles més urgents.

Un altre factor a tenir en compte és el ventall d'alternatives habitacionals. Cal destacar que en qüestions d'habitatge i envelliment, el grup de persones grans més joves (50-67 anys) expressaven la seva negativa en voler envellir en una residència, especialment per la visió negativa atribuïda a partir de la pandèmia de la covid-19. En canvi, aquelles persones que habiten en una residència de gent gran expressen que se senten ben cuidades i acompanyades.

“Veus com estan les residències i a mi no m'agradaria viure-hi tal com estan ara, s'ha de millorar.” (Grup focal jubilació)

“Jo estic contenta d'estar aquí. El millor de viure a la residència és el fet d'estar tranquil·la i tenir companyia” (grup focal residència)

Així i tot, les persones residents a la residència posen de manifest que en la majoria de casos el fet d'ingressar en una residència és la seva única opció quan les persones tenen un nivell massa elevat de dependència per ser cuidats pels seus familiars.

“No hi penses gairebé mai que acabaràs a una residència. Tu vas fent perquè ets independent, fins que no ho ets més.” (grup focal residència)

“Jo no vaig tenir cap altra opció, perquè o m'estava a casa sola o amb una persona gairebé tot el dia o venir a la residència i vaig haver de venir. No me'n penedeixo perquè hi estic molt bé.” (grup focal residència)

“Jo no hi havia pensat mai de venir a una residència. Vivia sola i no sé ni com em marejava i de cop i volta em trobava a terra i el metge va dir que necessitava una persona tot el dia.” (grup focal residència)

En aquesta línia, per tal d'evitar aquestes situacions, on la família es veu obligada a ingressar a la persona gran en una residència, alguns participants posen de manifest la necessitat de potenciar alternatives residencials per envellir de forma comunitària, com són els pisos tutelats per persones grans i el cohabitatge. Aquestes alternatives donen una major autonomia a les persones grans, al mateix temps que potencien la socialització i integració d'aquestes a la societat.

“Fan falta més pisos tutelats perquè no tothom que és gran té patrimoni. I que fas quan arribes als 80 anys i has de pagar un lloguer?” (Grup focal jubilació).

“S’hauria de promocionar el cohabitatge, on vas a viure amb persones de la teva edat i tens els serveis bàsics compartits. Si necessites un fisioterapeuta, doncs ve cada setmana per tots els residents”. (Grup focal jubilació)

Així mateix, tant les persones participants com els i les professionals posen en relleu que en termes generals la primera opció de les persones és envellir a casa, ja que és difícil emocionalment canviar les persones grans de la seva llar. Així i tot, moltes persones que volen envellir a casa seva no tenen els recursos necessaris per poder pagar les infraestructures i el personal necessari per poder-ho dur a terme.

“Fa 5 anys que estic cuidant la meva tieta de 99 anys i tenim una cuidadora privada, però costa molts diners.” (Grup focal jubilació).

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Serveis bàsics d’atenció social (EBAS)
- FORUM (Foment de la Rehabilitació de Manresa)
- Habitatges tutelats Teresina Torra
- Centres de dia
- Oficina Local d’Habitatge

3. PERSONES GRANS EN SITUACIÓ DE FRAGILITAT I/O DEPENDÈNCIA

Algunes dades que cal recordar:

- *Per cada 200 persones majors de 65 anys, 19,6 en tenen més de 85 anys.*
 - *Creixement de l'índex de sobreenvelliment, 8 punts percentuals més que al 2011 i superior al de la comarca i la província.*
 - *Major proporció de població amb dependència (11,9%) que al conjunt de Catalunya (8,8%).*
 - *El percentatge de població en situació de dependència a Manresa és superior entre dones (15,9%) que entre els homes (7,8%).*
 - *Gairebé el 90% de les persones grans s'agrupen als districtes 2, 4 i 5.*
-

Les persones grans en situació de dependència són un col·lectiu cada cop més rellevant a causa dels canvis demogràfics i socials. L'augment de l'esperança de vida ha contribuït a allargar els períodes de dependència de les persones grans. En la majoria d'ocasions, aquesta cura recau sobre els familiars; en primer lloc, l'esposa o el marit i en cas que aquest/a no se'n pugui fer càrrec sobre els fills/es. A més a més, cal tenir present que les tasques de cura estan feminitzades. Així doncs, es planteja la problemàtica de la mateixa **fragilitat de les persones cuidadores**.

Les responsables de la cura solen ser persones adultes, generalment dones, amb altres responsabilitats i deures així com persones grans que no poden fer-se càrrec de la totalitat de la càrrega de cura que suposa tenir a casa una persona amb dependència.

“Hi ha cuidadors que ja són grans, jo no podia rentar la meva mare, no podia rentar la seva casa.” (persona cuidadora)

Davant d'aquesta realitat, diverses persones cuidadores han buscat diferents serveis, tant públics com privats, per fer front a aquesta problemàtica. En aquest sentit, els **serveis privats** són un recurs molt més instantani i de fàcil accés que els serveis públics, tot i que suposen una important despesa per la família que se n'ha de fer càrrec. Així doncs, aquests serveis privats queden a l'abast d'aquelles rendes més elevades.

“No vaig saber que se m'oferia ben bé des de l'Ajuntament. L'únic que vaig fer va ser contractar el SAD particular de Sant Andreu.” (persona cuidadora)

Les persones cuidadores valoren especialment el SAD en part per què els hi ofereix la possibilitat de gaudir d'algun moment de descans, **un respir** de la responsabilitat que significa la cura d'una persona dependent. És habitual que les persones cuidadores de familiars deixin de banda les seves preferències o necessitats i dediquin gran part del dia a cuidar al familiar, fins i tot quan els familiars estan ingressats en una residència.

A diferència del servei de teleassistència, el SAD ha rebut crítiques pel que fa a **l'elevat temps d'espera perquè serveis socials valori el grau de dependència** de la persona gran i pugui accedir al servei del SAD. Aquest elevat temps d'espera repercuteix a la qualitat de vida tant dels cuidadors/es com de les persones grans. Així mateix, tot i que es valora positivament l'existència d'aquest servei, es considera que la implantació actual encara és insuficient, oferint **molt poques hores per l'atenció** de les persones usuàries. També es detecta una gran **variabilitat en la professionalitat i elevada rotació de les persones que presten el SAD**. Això fa perdre la qualitat del servei i dificulta una relació de confiança entre els/les treballadors/es i la persona gran que rep el servei.

“Van trigar quatre mesos a venir a valorar la meva mare per tal que li reconeguessin el grau de dependència.” (persona cuidadora)

“Jo vaig demanar un ajuda (SAD) i van trigar molt a avaluar el cas i a donar-me l'ajuda i clar, passes molt temps que segueixes tenint dificultats per netejar o fer el que hages de fer.” (grup focal residència)

“Sí que hi haurien d'haver més serveis o oferir més hores del SAD. Els fills els tenim fora de Manresa. Jo encara tiro i puc cuidar amb ajuda la meva dona, però quan no pugui no se que faré.” (persona cuidadora)

“Per casa els meus pares van passar 52 dones que m'enviaven pel

SAD. Els meus pares ja deien, ui ha venido esta, esta no me gusta, no la quiero... No hi ha una relació de confiança.” (persona cuidadora)

Així i tot, els i les professionals han posat de manifest l'existència de persones grans que tenen dificultats per executar les tasques diàries i no tenen el suport suficient, sigui públic o privat, per tenir una atenció adequada (7,5), una problemàtica ratificada per les persones grans participants en els grups focals.

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Equip d'atenció a les persones grans, a la dependència i discapacitat (EDID)
- Serveis d'atenció a domicili
- Serveis bàsics d'atenció social (EBAS)
- Transport adaptat
- Assistència primària
- Assistència hospitalària i urgències mèdiques
- Residències
- Centres de dia

1. Un estudi fet a l'atenció primària de Galícia afirma que el 61,9% de les persones cuidadores estaven sotmeses a una sobrecàrrega intensa, sigui física, emocional, econòmica o social que repercuteix en la qualitat de vida d'aquestes.

4. AÏLLAMENT I SOLITUD NO DESITJADA.

Algunes dades que cal recordar:

- *40% de les dones majors de 75 anys a Manresa viuen soles*
 - *La pensió mitjana de les dones és prop de 800€ mentre que la dels homes és de més de 1.400€*
 - *69,2% d'edificis amb problemes d'accessibilitat*
-

Quan parlem de solitud no desitjada hem de tenir present que **viure sol no és el mateix que sentir-se sol o estar aïllat**, tal com aclareixen alguns dels participants en els grups focals:

“Visc sola, però no em sento sola. En canvi, hi ha moltes persones que sí que se senten soles, és molt diferent.” (grup focal participació)

De fet, es pot definir la soledat no desitjada com la percepció d'una persona que les relacions interpersonals que manté són insuficients o no són de la qualitat o intensitat que desitjaria que fossin. Parlem de soledat no desitjada quan aquesta situació no s'escull, sinó que és imposada independentment de la voluntat de la persona i perdura en el temps. Així doncs, la soledat no desitjada és una experiència subjectiva i, per tant, hi ha tantes soledats com persones que la senten.

Aquesta pot ser fruit de canvis importants en la vida de les persones (viudetat, pèrdua d'amics, tenir els familiars lluny) així com altres aspectes com l'estat de salut, físic i psicològic i les condicions del context (transport, condicions de l'habitatge, activitats que s'ofereixen, etc.) que impacten directament en la salut física, emocional i mental i en la inclusió social de les persones grans que pateixen aïllament. De fet, l'enquesta realitzada a professionals de Manresa posa en evidència l'existència de persones que viuen a edificis que no estan adaptats a les seves necessitats i dificulten la mobilitat de persones grans (7,6 de rellevància sobre 10).

Aquest cúmul de circumstàncies fa les persones grans més vulnerables als riscos quotidians i disminueix el seu benestar i qualitat de vida en diferents dimensions (físic, mental, social, psíquica...).

En aquesta línia, la soledat no desitjada i la seva **feminització** és una de les problemàtiques que genera més preocupació tant a professionals (7,4 sobre 10) com als assistents dels grups focals.

Tot i que en la totalitat de grups focals s'ha tractat la soledat no desitjada, aquesta només s'ha viscut en primera persona per les persones més grans de la residència, on relaten que el fet de quedar-se sols/es i començar a tenir **problemes de mobilitat els va suposar un abans i un després** en la seva relació amb els altres i en el seu estat de salut.

“Jo vivia sola i em sentia molt sola. No tenia ganes de sortir i em quedava a casa i cada cop tenia menys ganes de sortir i estava enfadada amb els meus fills perquè no venien, però clar vivien lluny.” (grup focal residència)

“Jo vaig viure un any sola. Sí que en algun moment em vaig sentir sola i vaig anar a viure a casa del meu fill, després de la meva filla i després vaig entrar a la residència amb el permís de poder sortir.” (grup focal residència)

“Jo vaig viure sola i m’havia sentit sola, no menjava, em vaig aprimar molt.” (grup focal residència)

Per altra banda, altres participants més joves han relatat com en el seu dia a dia detecten a persones grans que se senten soles:

“Jo visc al costat del Mercadona, veig les persones grans que van a comprar i algun cop els hi dius: vagi amb compte que no caigui. I sembla que els hi estàs oferint el món. Aquesta persona està pensant: s’ha fixat en mi!” (grup focal participació)

“Al tren em trobo molta gent gran, sec al seu costat i m’explica la seva vida. Quan baixes del tren t’agreixen la petita conversa que hem tingut, i a mi no em costa res donar-li aquesta petita alegria a les persones grans.” (grup focal participació)

Així i tot, la soledat no desitjada no només afecta aquelles persones d’edat més avançada i amb problemes de mobilitat, sinó que pot afectar a qualsevol persona. La pèrdua progressiva de relacions pot fer entrar a les persones en una **espiral d’aïllament que es retroalimenta** a si mateixa.

En aquesta línia, els participants remarquen la importància de realitzar activats per mantenir-se actiu i no perdre el contacte amb les persones:

“És molt important fer activitats, veure gent i sortir de casa perquè si no et vas aïllant i pots acabar malament.” (persona cuidadora)

“La coordinadora de jubilats fa grups de caminar un parell de dies a la setmana i no et sents sol.” (grup focal jubilació)

No obstant això, tot i que la realització d’activitats que ajudin a fomentar les relacions socials entre persones són de vital importància, **no totes les persones tenen les mateixes oportunitats** per gaudir-les. S’apunta a l’existència de persones grans en situació de fragilitat que tenen dificultats per moure’s, sortir de casa i relacionar-se. Alhora, també es veuen condicionades **dones cuidadores** que veuen limitades les seves opcions perquè les persones a qui cuiden necessiten una supervisió constant i d’una atenció molt intensa. Finalment, parlar de la manca de **recursos econòmics**, que afecta especialment les dones. Tot i que la majoria d’activitats o són gratuïtes o tenen un cost molt baix, qualsevol petita despesa pot suposar un trasbals per economies que ja de per si estan molt ajustades. Tots els casos mencionats poden intensificar-se o atenuar-se per l’existència o no d’una xarxa relacional o familiar de suport:

“No es vol quedar mai sola, si un moment dic vaig a baix a tancar el cotxe diu que no vol.” (persona cuidadora)

“Ara si alguna persona es quedés aïllada a casa no ho detectaria ningú probablement.” (grup focal jubilació)

“Aquests que es queden a casa, tenen por de fer alguna cosa i que els deixin d’estimar.” (grup focal participació)

Per fer front a aquesta problemàtica els professionals apunten a la importància dels **PDC** (Plans de desenvolupament comunitari), mentre que les persones assistents als grups focals posen en relleu la feina duta a terme per diverses entitats i associacions (Creu Roja i Càritas) que tenen cura de les persones que viuen i se senten soles.

Durant la sessió tècnica es posa de manifest que hi ha força xarxes de treball informal veïnals derivades de la crisi de la covid-19, però que aquestes s’han anat diluint en el temps. En la mateixa línia, el nombre de voluntaris ha anat disminuït al llarg del temps, dificultant la realització plena d’alguns projectes.

Altres iniciatives que també tracten la soledat no desitjada i estan molt ben valorades pels participants han estat el **grup d’ajuda mútua i psicològica (FUB)** on les persones grans disposen d’un espai on expressar-se i compartir els seus sentiments, parlar de les seves pors i lluitar contra la soledat no desitjada.

També es valora positivament el projecte “**Dones grans, dones amb veu**”, realitzat conjuntament entre el SIAD i el Programa de Persones Grans, que reforça la salut emocional i desenvolupament personal de les dones a través de l’escriptura. |

Eh!

Estem vives, som aquí.
No som covardes!

**DONES GRANS,
DONES VALENTES.**

Aquests projectes compten amb el suport de professionals en l'àmbit de la salut mental.

Així mateix, també es valora molt positivament els **habitatges tutelats Teresina Torra** per a persones grans (equipament públic de la Generalitat de Catalunya). Així i tot, es considera que falta molta feina per fer en termes de detecció, ja que la soledat no desitjada està força invisibilitzada.

“Jo estic de voluntària a la creu roja i fan moltes coses per gent gran i els van a buscar i estan molt alerta.” (grup focal jubilació)

Cal tenir en compte que la ciutat de Manresa també disposa del projecte **Comunitats contra l'Aïllament social**, impulsat per la Direcció General d'Acció Comunitària que té per objectiu atendre persones en situació de solitud no volguda. Així doncs, persones voluntàries acompanyen a les persones grans en la socialització i la inclusió comunitària perquè aconseguixin una major qualitat de vida.

Així mateix, els i les assistents proposen augmentar la presència de les assistents socials per tal de realitzar una major detecció de persones en soledat no desitjada i intentar reconduir-les perquè participin en activitats. Finalment, també es considera rellevant una coordinació amb el CAP i la promoció de xarxes de suport mutu al barri, per tal de tornar a connectar i viure el barri:

“Estaria bé que dins del veïnatge hi hagués aquesta actitud d'ajuda.” (grup focal jubilació).

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Equip d'atenció a les persones grans, a la dependència i discapacitat (EDID)
- Serveis bàsics d'atenció social (EBAS)
- Transport adaptat
- Habitatges tutelats Teresina Torres
- Servei d'informació i atenció a la dona (SIAD)
- Projectes i accions d'associacions i entitats municipals

5. PERSONES GRANS EN SITUACIÓ DE VULNERABILITAT ALIMENTÀRIA

Els i les assistents als grups focals així com els professionals mitjançant l'enquesta (7,2 sobre 10) consideren una problemàtica força extensa la malnutrició entre les persones grans, que pot ocasionar-se per diferents factors:

- L'estat deficient de la dentició (manca de dents, l'ús de dentadura postissa) amb la qual es perd la capacitat per mastegar i es tendeix a eliminar aliments durs, com vegetals frescos o fruites.
- Alteració del gust i de l'olfacte.
- Malalties que disminueixen la gana o que alteren l'absorció de nutrients o noves malalties que obliguen a cuinar de manera diferent
- Baixos ingressos o manca de mobilitat que dificulta poder anar a comprar i/o cuinar.
- Viure sol/a, fet que desmotiva a les persones a cuinar per ells/es sols/es.

“Quan ens fem gran no tens tanta gana, o et saltes alguns àpats, o menges el primer que trobes (pa amb embotit). No menges saludable. Sento algunes companyes que “jo he fet un pa amb tomàquet i ja està” (persona cuidadora)

Respecte al grup focal de persones residents a la residència, posen de manifest que a mesura que es van anar fent grans i van tenir problemes de mobilitat i/o soledat no desitjada, van perdre la motivació i les ganes de cuinar per elles mateixes:

“Menjava poc, menjava malament perquè no tenia ganes de fer-me el dinar per mi perquè estava sola.” (Grup focal residència)

“Jo vaig caure i com que no podia estar sola a casa i ja no em trobava bé, no em podia fer el menjar i menjava malament i qualsevol cosa” (Grup focal residència)

En canvi, tal com expressen les persones cuidadores, aquelles persones grans que tenen una persona que els cuida, aquesta se sol ocupar tant de la compra dels aliments com de l'elaboració dels àpats.

“Quan el meu pare estava bé, cuinava ell. Feia una llista de la compra i li portaven a casa del supermercat. Quan va arribar el moment que estava menys bé, vaig ampliar el SAD perquè l'ajudessin a gestionar-ho.” (persona cuidadora)

“Ve una dona a fer el dinar. Ens fa un dinar molt bé per no engreixar-nos. La resta dels àpats els faig jo.” (persona cuidadora)

Per tal de fer front a aquesta realitat, les persones grans dels grups focals i els professionals valoren molt positivament el **servei de menjador ofert pel Casal Cívic i Comunitari Manresa – El Castell**. Dirigit a aquelles persones que viuen soles i/o dificultats per cuinar-se l'àpat central del dia. Així doncs, aquest servei agrupa diverses persones grans que, per un preu modèlic, poden dinar de forma conjunta al casal, cobrint les necessitats alimentàries al mateix temps que les necessitats de socialització i participació activa.

“Aquestes amigues estan soles perquè són viudes i em diuen: hem de sortir a comprar, rentar el menjar, cuinar, encendre llum, encendre el gas... D'aquesta manera, van allà, paguen 6 euros, no han d'encendre res, no han de rentar plats i tenen companyia. Estan molt contentes.” (persona cuidadora)

Altres projectes i serveis de l'Ajuntament de Manresa oferts per cobrir situacions de vulnerabilitat alimentària són el projecte **Compartint taula**, un servei de tipus temporal realitzat a través de la Fundació sociosanitària de Manresa, i el **servei d'àpats a domicili**, que ofereix un àpat dietèticament equilibrat al migdia i el trasllat al domicili corresponent a persones grans en situacions de crisi i deteriorament.

Els i les participants dels grups focals han proposat la realització de **campanyes de prevenció i sensibilització** en una alimentació saludable per les persones grans, sense deixar de promocionar els àpats comunitaris.

“Sí, estaria molt bé que es promocionés més l'alimentació saludable entre les persones grans, sobretot entre les persones grans més joves. Les més grans crec que caldrien altres accions com el menjador del casal.” (persona cuidadora)

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Equip d'atenció a les persones grans, a la dependència i discapacitat (EDID)
- Serveis bàsics d'atenció social (EBAS)
- Casal Cívic Comunitari - El Castell
- Projectes d'associacions i entitats municipals

6. QUALITAT DE L'ATENCIÓ SANITÀRIA

Algunes dades que cal recordar:

- El **78%** de la població de Manresa considera que té bona salut, en front del 80,5% del conjunt de Catalunya
 - *L'esperança de vida de la població de Manresa (81,2 en homes i 86,6 en dones) és superior que en conjunt de Catalunya (80,7 en homes i 86,2 en dones).*
-

Un dels aspectes en què s'ha generat força debat en els grups focals ha estat en la qualitat de l'atenció sanitària. En termes generals, els participants dels grups focals comprenen a causa de la crisi sanitària de la covid-19 els serveis sanitaris s'han vist afectats i la càrrega de feina dels professionals s'ha incrementat en detriment de la qualitat de les visites.

Per altra banda, tant els i les participants dels grups com els/les professionals (7,2 sobre 10) posen de manifest que la **tecnificació del sistema sanitari** ha dificultat a les persones grans tenir un contacte real i directe amb el personal mèdic, especialment a l'hora de demanar cita.

“Ara vas a l'ambulatori i no hi ha ningú.” (grup focal participació)

Aquest fet sumat a l'augment de les visites telefòniques generen un sentiment d'abandonament, cansament i fins i tot, mal tracte per part del sistema sanitari entre les persones grans.

“A mi m'han atès bé, però des de la pandèmia es nota que cada cop les visites són de menys temps, et miren ràpid o només et truquen i ja està.” (persona cuidadora)

“El metge et diu: no, ja et trucarà el metge. T'atenen de forma telefònica i no es pot fer un bon diagnòstic de forma telefònica. El món sanitari de la gent gran és ridícul.” (grup focal participació)

Tot i així, altres persones han posat de manifest el bon tracte que han rebut per part del sistema sanitari, especialment a l'hora d'atendre urgències o malalties més greus:

“Si tens algun problema més greu, l'atenció és bona.” (persona cuidadora)

“Quan el meu marit va tenir l'íctus, el va tenir aquí a casa i el personal sanitari va ser superràpid i em van tractar molt bé.” (persona cuidadora)

Tot i que l'assistència sanitària és de vital importància per tenir una bona salut i una bona qualitat de vida, hi ha altres serveis que també són rellevants per contribuir en millorar la qualitat de vida de les persones grans. En aquesta línia, **serveis com a podologia**, tenen un paper fonamental en la mobilitat i en el manteniment de l'equilibri. En aquest sentit, la podologia pot contribuir a una millor qualitat de vida de les persones grans.

Finalment, durant la sessió tècnica amb professionals, es va posar de manifest les barreres burocràtiques que tenen les persones grans a l'hora de demanar ajudes econòmiques per disposar d'ajuts a l'hora de fer front al pagament d'audiòfons, ulleres, dentista, etc. Per tal de disposar de l'ajuda necessiten diversos informes exhaustius dels serveis sanitaris que s'allarguen en el temps i redueixen la qualitat de vida de les persones grans.

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Equip d'atenció a les persones grans, a la dependència i discapacitat
- Serveis d'atenció a domicili
- Centres de salut mental
- Centres d'atenció primària
- Hospitals
- Serveis sanitaris complementaris oferts per associacions i entitats municipals (fisioteràpia, podologia, etc.)

7. PERSONES CUIDADORES

Com ja hem mencionat en altres ocasions, la cura de persones amb dependència recau en molts casos sobre cuidadors/es informals, principalment les dones de la família, que tenen un alt nivell de sobrecàrrega física i mental ¹.

“No pots deixar de cuidar d’un dia per l’altre, no pots dir vaig vacances. Perquè jo me’n vaig i malauradament de les vegades que he marxat he hagut de tornar. Has de ser molt fort per mantenir la salut mental, però si t’impliques molt tu deixes de tenir vida. » (persona cuidadora)

“Estar al cas del meu pare, fa que el meu envelliment no sigui saludable.” (persona cuidadora)

Davant d’aquesta realitat, els professionals i les mateixes persones cuidadores demanden una major implicació de l’administració per tal de fer front a aquesta problemàtica. Per una banda, **ampliant els serveis de dependència**, com s’ha mencionat anteriorment. Per altra, oferint **serveis especialment adreçats a les persones cuidadores** per tal de millorar la seva qualitat de vida, un espai d’escola per compartir els sentiments contraposats que sovint apareixen entre persones que viuen situacions similars. En aquest sentit, es proposa la creació de grups de suport i altres recursos psicològics per tal de gestionar situacions derivades de la cura de persones amb dependència:

1. Un estudi fet a l’atenció primària de Galícia afirma que el 61,9% de les persones cuidadores estaven sotmeses a una sobrecàrrega intensa, sigui física, emocional, econòmica o social que repercuteix en la qualitat de vida d’aquestes.

“Segurament hi ha grups de teràpia, però estaria bé saber que totes les persones cuidadores ens trobem igual. Tots tenim càrrecs de consciència per molt que creguis que ho estàs fent bé. Tu vols fer la teva vida i tens càrrecs de consciència de no poder-los cuidar a casa. Ara estàs més deprimit, ara menys...” (persona cuidadora)

Algunes de les persones cuidadores entrevistades afirmen disposar d’un ajut econòmic. No obstant, la quantia atorgada no cobreix ni una petita part dels costos de contractació d’una professional externa:

“Quant a assistència ara he demanat una ajuda que me l’estan tramitant i em van dir que sí que em concedirien una ajuda com a cuidadora del meu marit. Serà una ajuda de 100 i pocs euros. Però clar jo he hagut d’agafar una senyora que la tinc assegurada i que la tinc 4 hores cada dia i això els 100 euros no m’ho cobreix. Les despeses se m’han triplicat.” (persona cuidadora)

Es valoren positivament els tallers informatius a l’Ateneu les Bases amb l’objectiu de donar a conèixer la totalitat de serveis adreçats a les persones grans amb dependència, organitzat per l’EDID. Així i tot, cal destacar que algunes de les persones cuidadores afirmen no haver tingut la **informació ni l’acompanyament suficient** entorn els serveis oferts per l’Ajuntament per fer front a la cura de persones amb dependència. En aquesta línia, cal promocionar l’existència de l’Equip d’Atenció a la Dependència i als Discapacitats (EDID).

“He trobat a faltar un punt on em poguessin explicar quins recursos hi ha. Quan tens l’assistència social que no t’acalares. Anava amunt avall. Un punt per centralitzar tota la informació: Una persona amb aquesta situació que pot fer.” (persona cuidadora)

Així mateix, també es detecta que tot i que la gran majoria de persones grans volen **envellir a casa** seva, les famílies no tenen els recursos necessaris per fer front a tota la despesa en infraestructura i serveis que suposa un cop la persona comença a ser dependent.

“Jo a casa meva tenia un muntatge de residència. La meva mare no podia baixar les escales i va estar 4 anys que només baixava quan venia l’ambulància. No vaig rebre cap subvenció dels materials que vaig haver de comprar.” (persona cuidadora)

“S’haurien de donar més ajudes per la gent gran i ser més respectuós des de l’ajuntament, perquè nosaltres hem donat la vida per la ciutat i ara ens trobem que no tenim el suport suficient.” (grup focal residència)

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Equip d’atenció a les persones grans, a la dependència i discapacitat (EDID)
- Serveis d’atenció domiciliària
- Serveis bàsics d’atenció social (EBAS)
- Transport adaptat
- Residències
- Centres de dia
- Habitatges tutelats: Teresina Torres

8. ACCESSIBILITAT ALS CENTRES SANITARIS

Algunes dades que cal recordar:

- Manresa disposa de 8 línies de transport urbà que arriben als principals punts de la ciutat.

Quant a l'accessibilitat i la ubicació dels centres d'atenció primària es valora de manera positiva exceptuant comentaris negatius sobre el CAP Sant Andreu, ubicat al barri antic de Manresa. Durant la sessió tècnica també s'expressa que els barris de Sant Pau, el Xup i Valldaura reivindiquen transport per arribar al seu CAP.

Els participants manifesten que els **problemes d'accessibilitat** són referents tant al transport privat a l'hora d'aparcar com en transport públic, ja que el transport públic no accedeix al centre històric de la ciutat i algunes parades es troben allunyades del punt de destí de les persones grans.

Així i tot, els problemes d'accessibilitat a alguns centres sanitaris és una problemàtica que afecta especialment les persones grans, ja que són usuaris habituals del CAP i en ocasions tenen una mobilitat més complexa que els impedeix agafar el transport públic i/o no poden caminar llargs trajectes per tal d'accedir a peu al CAP.

"Al cap del barri vell està molt malament. És inaccessible, no es pot deixar el cotxe, no es pot anar en transport públic..." (grup focal jubilació)

d'aparcar i vull mirar si puc agafar la targeta de minusvàlid per poder aparcar." (persona cuidadora)

"Jo si vull anar a peu al CAP estic a 25 min ben bé i si vull anar amb cotxe no sé on deixar el cotxe..." (grup focal jubilació)

En aquest sentit, es posa de manifest que hi ha persones que necessiten suport per anar als centres sanitaris perquè viuen lluny d'aquests o bé perquè es troben soles. En aquest sentit, els participants exposen la necessitat d'impulsar grups de voluntaris o serveis públics que s'encarreguen d'apropar les persones grans als CAP's al mateix temps que es potencia els serveis d'atenció sanitària als domicilis per aquells casos que la persona no pot apropar-se al CAP.

"Hi ha molta gent sola al món. Jo perquè encara tinc molta activitat, però en general tinc amigues que són més joves que haurien de tenir algú que els acompanyés al CAP o potenciar que els metges et visitin més a casa." (persona cuidadora)

"Per les persones que estan soles a casa hauria d'haver-hi un seguiment des de l'ambulatori o des del CAP o cada quinze dies o cada mes, que vagi en aquell pis i controli una mica." (persona cuidadora).

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Transport adaptat
- Transport públic

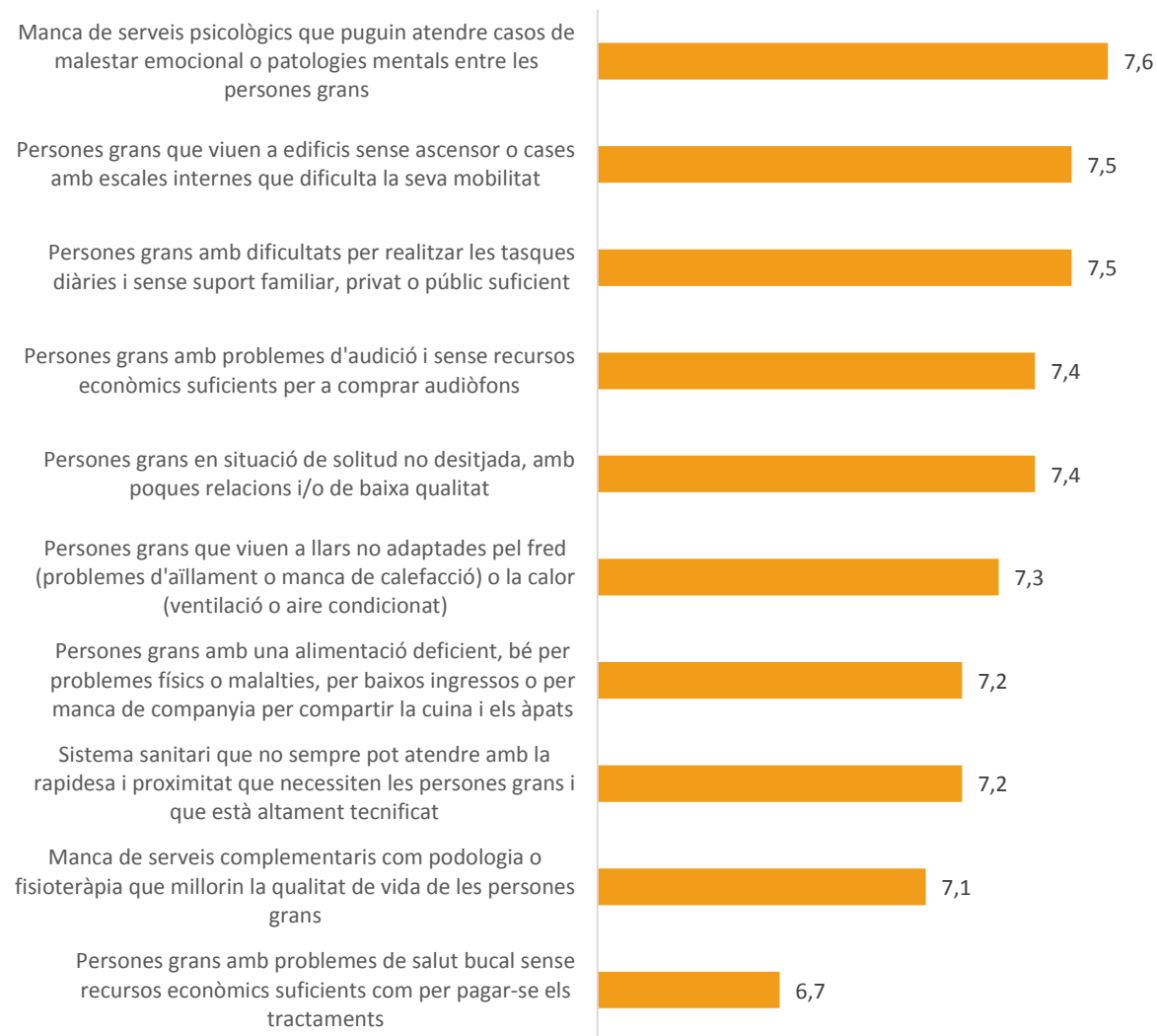
➤ Valoració professionals

Pel que fa a l'enquesta elaborada a professionals de diferents àmbits que treballen a la ciutat de Manresa, cal destacar que la totalitat de necessitats i problemàtiques valorades entorn la salut tenen una importància força rellevant, superant la puntuació de 6,5 sobre 10.

Així i tot, aquelles necessitats que es consideren més rellevants són la manca de serveis psicològics (7,6), la presència de persones grans en edificis no accessibles (7,5) així com amb dificultats per realitzar les tasques diàries i sense suport (7,5). Aquestes problemàtiques en la majoria dels casos van lligades a situacions de solitud no desitjada (7,4) i persones grans amb una alimentació deficient (7,2), problemàtiques també rellevants pels participants dels grups focals.

En canvi, les necessitats amb una valoració més baixa són aquelles relacionades amb els serveis sanitaris complementaris, com poden ser la podologia, fisioteràpia (7,1) i salut bucal (6,7).

Gràfic 2. Valoració de la incidència entorn necessitats de salut/socials que afecten persones grans per part de professionals.

Font: Elaboració pròpia a partir enquesta a professionals.

PARTICIPACIÓ

La participació i el suport social estan vinculats amb el **benestar i el bon estat de salut durant tot el cicle vital**. La participació de les persones grans en activitats culturals, d'oci o d'altres, permet a aquesta cohort continuar vinculada amb l'esdevenir de la comunitat i el territori, de fet, tenir un sentit del propòsit dins de la nostra societat contribueix a disminuir el risc de mort en totes les edats (Turiano, 2014).

Per altra banda, cal destacar que per la resta de societat és molt beneficiós mantenir el vincle amb un grup d'edat que ha assolit un ampli coneixement i experiència sobre aquesta. Així doncs, aquelles persones grans que tenen un paper actiu en les activitats i esdeveniments socials reforcen la seva xarxa de suport, la coneixença de la societat així com els canvis que s'hi generen al mateix temps que reforcen la seva confiança, reconeixement, capacitats d'aprenentatge i l'autorealització personal en un moment en què l'activitat laboral ha deixat de ser central en les seves vides.

Tanmateix, cal ressaltar que no és un gran nombre de contactes o activitats socials els causants d'un major benestar de les persones grans, sinó **el sentit que la persona troba en les activitats que es desenvolupen, siguin poques o moltes** (Oddone, 2013).

No obstant això, existeixen diferents **condicionants que poden afavorir o disminuir la participació**, com per exemple: el nivell educatiu, el coneixement de les tecnologies, l'estat de salut, les

càrregues familiars, el nivell d'ingressos, etc. Més enllà d'aquestes qüestions més individuals, també influeixen aspectes generacionals relacionats amb el procés de socialització política durant el cicle vital (Alarcon i Font, 2016).

Alhora, per analitzar el grau de participació de les persones grans, és molt important conèixer els **mitjans i les possibilitats que el municipi ofereix a les persones per poder participar en aquests**. Així mateix, cal tenir en compte l'adaptació dels formats de participació. No totes les persones es poden comprometre a participar diàriament en alguna associació o activitat. Tot i que no estiguin treballant les persones grans poden tenir càrregues familiars o problemes de mobilitat. Així, els modes de participació més flexibles o fins i tot digitals, poden ser també opcions a tenir en compte.

Finalment, cal mencionar alguns dels ítems necessaris per incentivar la participació de les persones grans.

- L'existència d'una **gamma d'oportunitats àmplia i variada**. Han d'existir una heterogeneïtat d'opcions per poder fer activitats, per vincular-se a alguna entitat o fer voluntariat.
- S'han d'oferir oportunitats **accessibles físicament i econòmicament**. Cal que l'indret on es realitza l'activitat estigui ben connectat amb la resta de zones i les activitats siguin accessibles respecte al cost.

- **Coneixement de les activitats i esdeveniments.** Cal donar a conèixer de forma efectiva la programació d'activitats. La forma de comunicar pot ser un element rellevant per garantir una certa participació en les diferents activitats. |

1. REFLEXIONS SOBRE ELS ESPAIS RELACIONALS

Les relacions socials són fonamentals pel benestar mental i emocional de les persones. De fet, participar dins d'algun projecte pot fer que la persona se senti més útil, augmenti la seva autoestima, la sensació de benestar i aconsegueixi reduir l'estrès i la depressió. A part d'aquests beneficis generals per participar en activitats, formar part de projectes intergeneracionals és una oportunitat d'aprenentatge per part dels diferents grups d'edats que es troben en moments diferents del cicle vital.

En aquest sentit, tot i que Manresa disposa de diversos casals cívic, els participants dels grups focals es van centralitzar en el Casal Cívic i Comunitari Manresa – El Castell, un espai obert a tothom on es desenvolupen projectes adreçats a la millora de la comunitat, fomentar el desenvolupament integral de la persona, promoure els valors cívic i donar suport al teixit associatiu en el seu compromís amb la societat. De fet, fins al 2022 aquest equipament era el Casal de Gent Gran de Manresa, on el principal públic eren aquelles persones majors de seixanta-cinc anys. El recent canvi del casal impedeix realitzar una valoració d'aquest canvi.

“Al casal ara s'ha convertit en intergeneracional, és un projecte encara nou. Fins a l'any que ve o l'altre no es notarà el canvi, ara som dues persones de cinquanta i poc.” (grup focal jubilació)

Així i tot, en el grup focal de persones recentment jubilades es debat entorn la intergeneracionalitat del casal, on hi ha opinions força diverses entre si. Per una banda, es defensa la intergeneracionalitat del casal per tal d'incloure aquelles persones properes a la jubilació així com aquelles que, per motius de salut, no poden treballar i són pensionistes.

“Molts diuen que la gent de cinquanta anys està treballant, però hi ha gent d'aquesta edat que està incapacitada, no pot treballar i és molt positiu que tinguin l'opció d'anar al casal.” (grup focal jubilació)

Finalment, es considera positiu que les persones grans mantinguin el seu espai mentre que de forma paral·lela es fomentin activitats i esdeveniments intergeneracionals en espais més neutrals, com poden ser els centres cívics.

“Cal canviar el funcionament dels centres cívics. En aquesta ciutat s’hauria de posar a debat si funcionen o no funcionen, perquè hi ha moltes classes que estan allà estabilitzades, però no són grups d’entrada i sortida.” (grup focal jubilació)

Existeixen altres projectes intergeneracionals que reben una molt bona valoració per part dels assistents als grups focals. En aquest sentit, tant professionals com persones participants en els grups focals proposen realitzar un major nombre de projectes prenent com a exemple els grups de teatre, on participen persones de diferents edats, així com el projecte Art k’suma, que suma onze

edicions. Aquest projecte promou el treball compartit entre artistes de generacions diferents. Es proposa que artistes menors de 35 anys treballin amb d’altres de més de 65 anys.

“La gent gran que havia participat en activitats intergeneracionals estava menys deprimida i estar amb infants i joves els hi anava molt bé per l’estat d’ànim.” (grup focal jubilació)

“Potser calen més activitats que barregin gent jove amb gent més gran, perquè coneixes altres maneres de veure el món, de fer, de relacionar-se...” (persona cuidadora)

2. CASALS SÍ, CASALS NO

Tot i que en el darrer any el casal de gent gran de Manresa s'ha convertit en un casal intergeneracional, aquest té per objectiu vetllar per un bon envelliment de les persones grans. Així doncs, és un espai de relació i d'aprenentatge que aglutina a moltes persones grans i activitats dirigides a elles.

Segons l'enquesta realitzada a professionals i el treball de camp amb persones grans de Manresa, existeix una visió estereotipada de les activitats que es realitzen per persones grans. Això fa que moltes persones que no coneixen el ventall d'activitats que s'ofereixen, tampoc tinguin l'interès a conèixer-les ni en assistir. A més a més, aquesta visió estereotipada associa l'envelliment en si mateix com quelcom negatiu, fent que algunes persones rebutgin aquests espais només pel fet d'estar orientades a persones grans sense que es reconeguin a sí mateixes com a part d'aquest col·lectiu.

“Moltes amigues meves em diuen que no volen anar al casal de gent gran perquè hi ha massa gent gran, quan elles també són grans.” (persona cuidadora)

Per contra, persones grans més joves que han tingut la iniciativa i voluntat d'implicar-se en el casal han manifestat que en algunes ocasions s'han sentit exclosos

“Sempre s'està parlant de l'edatisme cap a la gent gran, però jo vaig anar al casal i sentia comentaris com: Ostres, per aquí gent jove? Tenia la sensació que jo no podia ser allà.” (grup focal jubilació)

Així, tot i que es reconeix que **existeixen persones grans que no volen apropar-se a activitats adreçades exclusivament a altres persones grans** per ser massa endogàmiques, perquè no s'identifiquen amb els interessos de les persones que hi van, o perquè no els hi atreuen les temàtiques que allà es poden tractar, el cert és que **les que sí que hi van troben enormes beneficis físics, emocionals i relacionals**.

Cal ressaltar que els/les assistents als grups focals perceben diferències de gènere en les activitats que es realitzen adreçades a la gent gran. En termes generals, les dones realitzen activitats més actives i més diverses, mentre que els

homes solen realitzar activitats relacionades amb la socialització, però més tranquil·les com pot ser la petanca, dominó, bingo, etc. També és habitual que alguns homes no realitzin cap activitat i prenguin alguna beguda dins el casal.

“Jo vaig gimnàstica i som 19 dones i jo. Això parla de l’envelliment actiu, de la dona surt i fa coses, l’home no tant. Es tanca a jugar a cartes, al billar, al que sigui...” (grup focal jubilació)

En últim lloc, els i les professionals destaquen que són pocs els espais adreçats a persones grans que estiguin professionalitzats.

3. PARTICIPACIÓ ACTIVA DE LES PERSONES GRANS EN LES ACTIVITATS I ESDEVENIMENTS DE LA CIUTAT

Manresa disposa de diversos equipaments (centres cívics i casals de persones grans) i activitats que fomenten la participació de les persones grans. Així i tot, segons l'enquesta a professionals, una de les problemàtiques més rellevants en l'àmbit de participació és l'existència de persones grans que no fan cap mena d'activitat.

En aquesta línia, tant professionals com assistents dels grups focals, coincideixen en la necessitat d'implicar més activament aquelles persones grans que es troben més aïllades.

La crisi provocada per la pandèmia de la covid-19 va suposar un abans i un després en la participació per part de les persones grans. Així doncs, tot i que moltes persones han sortit de la pandèmia amb ganes i motivació de participar, els professionals apunten que un important gruix de persones grans no fan cap mena d'activitat que les faci sortir de casa i mantenir-se actives, per por i respecte a l'exterior. El rol d'aquestes persones sol ser passiu, sent recomanable que es comencessin a engegar projectes més proactius.

“Els meus pares no feien cap activitat. Han sigut unes persones que no han volgut relacionar-se amb ningú. Estaven a casa sempre tancats a casa.” (persona cuidadora)

Així mateix, a mesura que les persones es van fent grans la seva xarxa d'amistats se sol reduir i aquesta es limita a aquelles persones que veuen durant el dia a dia.

D'aquesta manera, vincular les persones grans en activitats i esdeveniments participatius fomenta la socialització i diversifica la seva xarxa relacional.

“Ara el meu camp d'amistats és més petit, perquè alguna falta, alguna està malalta... Més aviat em relaciono amb les persones que fan les mateixes activitats que jo.” (persona cuidadora)

4. TRANSICIÓ A LA JUBILACIÓ

Actualment, la vida laboral de la majoria de les persones ronda entorn els 40 anys, de manera que deixar enrere aquest món i jubilar-se suposa un gran canvi per la majoria de les persones. A més a més, cada vegada vivim més anys i amb una millor salut, fent que les persones jubilades disposin de temps de qualitat per gaudir de la jubilació.

Una gran part de les persones participants en els grups focals posa de manifest la necessitat d'abandonar el món laboral, ja sigui pel tipus de feina que es realitza com per la sobrecàrrega que de feina que se suporta. Altres, tot i sentir-se a gust amb la feina, opten per jubilar-se per motius personals i per poder tenir més temps per ells mateixos i la família:

“Jo per mi va ser una necessitat perquè jo soc metgessa i la responsabilitat ja era sobrepassada per l'edat que tenia.” (grup focal jubilació)

“Jo treballava de cara el públic i va arribar un moment que la gent se'm feia insuportable. Penso el mateix, potser si hagués tingut la possibilitat de deixar-ho més a poc a poc, la idea que ja et toca, m'hauria ajudat.” (grup focal jubilació)

Així i tot, es posa de manifest que no tothom pot escollir quan jubilar-se per temes econòmics i que, tot i que volen i necessiten retirar-se del món laboral es mantenen per obtenir una pensió de jubilació més elevada.

“El tema de la jubilació has de mirar el tema econòmic: què em queda i quina és. Llavors hi ha molta gent que continua més anys simplement pel tema econòmic.” (grup focal jubilació)

Hi ha una gran heterogeneïtat en com cada persona viu i afronta el període de jubilació. En termes generals, la jubilació es viu com **un canvi molt important a la vida** de les persones, on passes de tenir una vida més pautaada a una vida on cada persona pot gestionar el seu temps de la forma que cregui més adient. Així doncs, mentre que en un principi aquest canvi costa de gestionar, amb el pas del temps cada persona s'organitza en funció de les seves necessitats i interessos.

“Primer va ser un cop d'aigua freda perquè no t'ho esperes i després intentar fer i buscar totes les coses que no has pogut fer per falta de temps. Faig tot el que el meu cos i el temps em deixa. És una alliberació en aquest sentit.” (grup focal jubilació)

“Tota la vida pautaada i, en canvi, quan et jubiles això desapareix i a vegades costa una mica al principi. Una vegada superat aquest punt és fantàstic.” (grup focal jubilació)

“A mi una mena de desordre. Perquè va arribar molt sobtat i de cop i volta no haver de fer res, va ser una mica caòtic. Va haver de passar el temps per començar a tenir un ordre.” (grup focal jubilació)

Així doncs, per tal d'omplir el temps que anteriorment estava destinat a l'àmbit laboral, cada persona es busca activitats i/o esdeveniments entorn dels seus interessos i inquietuds per tal de mantenir-se actius. **En la majoria de casos, les obligacions familiars augmenten** (cura dels nets/es, dels pares...), tot i que també és molt important destinar temps a les aficions de cada persona. Així mateix, com que aquestes activitats no solen ser obligatòries, com passava amb la feina, es viuen de forma diferent.

“Passes de fer coses per obligació a fer coses que t'agraden, a fer activitat esportiva i sense obligació d'haver d'anar demà.” (grup focal jubilació)

“Jo el que veig que és molt important és tenir projectes, jo en tenia moltíssims. Jo aconsellaria que es fessin uns projectes, però que tampoc ens apuntem a tot perquè llavors la jubilació no sé si és saludable o desbordant.” (grup focal jubilació)

En termes generals, tant els/les participants en els grups de discussió com els professionals participants en l'enquesta i a la sessió tècnica coincideixen que hi ha una manca de preparació a l'hora d'afrontar el període de jubilació, que s'hauria de veure com un principi d'una nova etapa.

En aquest sentit, se suggereix la creació d'un **punt d'informació i orientació a la jubilació** per tal de poder conèixer el ventall d'activitats i opcions que s'ofereixen així com les subvencions i/o reducció de costos en diferents activitats i/o esdeveniments per les persones jubilades o pensionistes. En aquest sentit, el model a continuar proposat pels assistents és el punt d'informació.

5. ACTIVITATS ACCESSIBLES ECONÒMICAMENT

Algunes dades que cal recordar:

- La pensió mitjana de les dones de Manresa (823,96 €) és significativament més baixa que la dels homes (1.486,34 €)
-

Encara que hi ha consens entre les persones participants dels grups focals en què a la ciutat de Manresa hi ha una gran oferta d'activitats participatives, un grup de persones també va posar de manifest que moltes d'elles són de pagament i, per tant, l'accés a aquestes es veu **limitat en funció dels ingressos**. Aquesta necessitat no va en la mateixa línia que la visió dels professionals, que consideren que és la problemàtica amb una menor incidència (6,3 sobre 10) respecte a altres necessitats en l'àmbit de participació.

Tot i així, cal recordar que el col·lectiu més afectat per la limitació econòmica són les dones pensionistes, ja que a la ciutat de Manresa la pensió mitjana de les dones (823,96 €) és un 44,6% inferior que la dels homes (1.486,34 €).

D'aquesta manera, aquelles rendes més baixes que haurien de tenir dret a accedir a aquestes activitats gratuïtes, en moltes ocasions no s'assabenten d'aquestes.

“Jo tinc una pensió mínima i pago quatre-cents euros de lloguer i se'm fa difícil fer activitats. Jo el que he trobat fins ara gratuïtes són molt poques. A mi m'agrada fer anglès, fotografia i m'ho he de pagar.” (grup focal jubilació)

En aquesta línia, no només es demanden un major nombre d'activitats accessibles per les rendes més baixes, sinó que també es demanda l'organització d'excursions i viatges com les que realitza l'Associació Viure i Conviure més econòmiques.

“L’Associació Viure i Conviure fa moltes excursions i moltes coses, però estan adreçades a uns nivells d’ingressos alts, perquè són viatges especialment cars. Aquí sí que penso que hi hauria d’haver una alternativa com viatges-excursions d’un dia, viatges d’una setmana però més barats...” (grup focal jubilació)

Davant d’aquesta realitat, es proposa l’augment de les activitats adreçades a persones grans gratuïtes o amb un cost reduït, establint una política de preus que tingui en compte els ingressos a l’hora d’establir el cost de les activitats.

“En el meu cas jo soc soci de la piscina municipal i tenia una quota d’empresa que era més barata que no pas la de jubilat. O sigui, a la que m’he jubilat pago més que quan treballava.” (grup focal jubilació)

Per altra banda, es valora positivament les reduccions de preus en algunes activitats adreçades a persones grans. En aquest sentit, el grup focal de persones recentment jubilades, es debat entorn la política de preus de les activitats ofertes a les persones grans. D’aquesta manera, argumenten que tot i haver-hi un gran ventall de reduccions de preus per joves, aquestes no es contemplen en el mateix grau per les persones grans.

“Hi ha també discriminació en la política de preus. Segurament per joves el preu del teatre era molt més reduït i per grans no hi havia tant descompte.” (grup focal jubilació)

Així i tot, algunes persones mencionen com les associacions presents al casal en els últims anys han anat augmentant l’oferta d’activitats gratuïtes o a baix cost per aquelles persones grans amb uns ingressos baixos.

En aquesta línia, també es mencionen activitats gratuïtes a l’Ateneu de les Bases així com els centres cívics de Manresa. Així i tot, es posa de manifest que en ocasions aquestes no es coneixen prou entre els principals interessats.

“Les activitats que fan l’associació són de pagament, llavors en el casal hi ha hagut un canvi i te la consigna de fer activitats per la gent que no pot.” (grup focal jubilació)

“Després aquest any hem descobert els centres cívics que també fan activitats gratuïtes o preus modèlics.” (grup focal jubilació)

“Al casal hi ha diverses activitats gratuïtes, però la gent no les coneix.” (grup focal jubilació)

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

En general totes les activitats que s’organitzen des de l’ajuntament tenen un preu públic o són gratuïtes, però específicament destaquem les següents:

- Abonaments piscina coberta i/o d’estiu, sales de fitness i activitats dirigides
- Parcs de salut
- Activitats de cultura als centres cívics
- Activitats esportives dels programa de persones grans
- Descomptes al Kursaal

6. ACTIVITATS SOCIALS I PER PERSONES AMB DEPENDÈNCIA

Respecte **al ventall d'activitats**, hi ha una molt bona valoració per part de tots els grups focals. De manera general, s'ha afirmat que hi ha moltes activitats disponibles a Manresa i que són molt diverses entre elles, possibilitant que les persones grans escullin aquelles activitats que més els criden l'atenció. Es mencionen activitats de gimnàstica, teatre, grups de senderisme, valorant especialment el Casal Cívic i Comunitari de Manresa – El Castell pel que fa a la gran varietat d'activitats que ofereix.

També valoren molt bé els diversos grups de caminadors que hi ha per tota la ciutat. Les persones queden per anar a caminar i més enllà de fer exercici físic, aporten altres aspectes molt

interessants per les persones que hi van. Per una banda, és una forma d'estar en contacte i parlar amb altres persones, de sentir-te acompanyada. Especialment important per les persones que no tenen parella. A més es pot gaudir del paisatge i estar en contacte amb la natura. Finalment, és una forma de conèixer la cultura de Manresa perquè passen per llocs clau de la ciutat i pots conèixer el seu patrimoni cultural.

Així doncs, la gran majoria de les persones participants en els grups focals manifesten participar, en major o menor mesura, en alguna activitat o esdeveniment de les associacions de veïns, dels casals cívics, dels centres cívics de la ciutat o altres activitats per persones grans ofertes en l'àmbit privat.

“Manresa ofereix un munt de coses per participar: físiques, mentals... Mira que jo soc de Barcelona i veig que a Manresa és molt pionera.” (grup focal jubilació)

“El grup de teatre és fantàstic, no només exercites la memòria, sinó que també ens ho passem molt bé. El grup de senderisme d'una associació de veïns per exercitar a nivell físic, mental...” (grup focal jubilació)

“Al casal hi ha molts cursos: de cuina, de nutrició, de ioga, coral, idiomes... Manresa està passant per davant de grans ciutats.” (grup focal jubilació)

Les persones participants relaten que formar part de projectes comunitaris i/o activitats els aporta un gran ventall de **beneficis, tant físics com mentals**, que els dota el seu temps lliure de sentit i utilitat:

“M'aporta una sensació que ets viu i serveixes per a alguna cosa. No estàs tancat a casa sense fer res.” (grup focal jubilació)

“Participar en projectes comunitaris i ajudar als altres m'aporta felicitat. Per mi és immens poder estar en contacte amb els altres.” (persona cuidadora)

Així i tot, es posa de manifest que tot i el gran ventall d'oportunitats per tal de participar, aquelles activitats organitzades principalment pel casal El Castell tenen una gran demanda. Davant d'aquesta percepció, es proposa augmentar l'oferta de places així com instaurar sistemes aleatoris per assegurar una rotació en les activitats:

“És un casal sobreocupat per persones grans, hi ha massa gent. És un casal molt utilitzat amb molts usuaris, en conseqüència, hi ha gent que ha hagut d'anar en oferta privada.” (grup focal jubilació)

“Jo vaig anar a apuntar-me a una activitat i em van dir que hi havia molta gent esperant i em vaig quedar en llista d'espera.” (grup focal jubilació)

Pel que fa a les **persones cuidadores**, algunes manifesten les dificultats que tenen per poder fer activitats d'oci per la manca de temps lliure. A més, es posa en relleu com les **persones cuidades** en general no disposen d'una oferta d'activitats per tal de socialitzar i mantenir-se actius, tot i que la població major de 85 anys, el col·lectiu més vulnerable, representa gairebé el 15% de les persones grans.

Aquesta situació fa que la majoria de persones cuidades no desenvolupin cap mena d'activitat, en molts casos degut al grau de dependència, sigui física o intel·lectual, que impedeix formar part de les activitats ofertes a la ciutat.

“Ja no podem ni volem fer activitat, la meva dona no pot perquè té demència i jo no tinc les ganes per fer-ne.” (grup focal residència)

En canvi, aquelles persones grans que viuen en **residències** porten a terme activitats adaptades a les capacitats i necessitats de cada persona. En aquest sentit, disposen de passatemps, activitats per exercitar la ment, realitzen treballs manuals i gimnàstica un o dos cops a la setmana i surten a caminar al jardí de la residència o a fora una hora al dia sempre que faci bon temps.

Les persones residents veuen de forma molt positiva aquestes activitats pel seu benestar tant físic com mental i afirmen que no troben a faltar cap activitat. Així i tot, les professionals del centre residencial posen de manifest que des de la pandèmia hi ha hagut una reducció de les activitats per les persones residents, especialment les sortides exteriors.

“No trobem a faltar cap activitat, però aquí dins tampoc podem fer gaires activitats.” (grup focal residència)

“Jo trobo que des de la pandèmia s’han deixat de fer moltes activitats per la gent gran que viu a la residència. Abans fèiem excursions de dia quan feia bon temps i això estaria molt bé recuperar-ho perquè molts cops la residència no té els recursos suficients per organitzar-ho per ella mateixa i necessitem el seu suport.” (grup focal residència)

7. ACTIVITAT FÍSICA ACCESSIBLE I DIVERSA

L'activitat física és clau per mantenir una bona salut a totes les edats, especialment en el cas de les persones grans. Un bon estat de salut pot afavorir el retard de situacions de fragilitat i dependència que poden reduir la qualitat de vida de les persones grans.

En aquest sentit, els i les participants dels grups de discussió valoren de forma molt positiva la diversitat d'activitats esportives adreçades a persones grans. Així doncs, manifesten que hi ha una gran gamma d'activitats que satisfan les inquietuds i necessitats de la majoria de persones grans (ioga, gimnàstica, aquagym, senderisme...)

Així i tot, les persones cuidadores posen en relleu una manca d'activitats esportives adreçades a persones amb dependència.

En aquesta línia, algunes persones cuidadores compten amb el suport de persones externes que els donen suport.

“Jo i la meva senyora fem gimnàstica cada dia. La noia que ve a fer el dinar el migdia ens fa fer gimnàstica cada dia.” (persona cuidadora)

Un altre aspecte a tenir en compte és l'accessibilitat econòmica als centres esportius. Encara que la majoria d'equipaments esportius compten amb descomptes o preus especials per a persones grans i/o pensionistes, es menciona la possibilitat de fer una tarifació social, segons la situació econòmica de cada persona.

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Regidoria d'Esports de l'Ajuntament de Manresa
- Equipaments esportius municipals
- Associacions i entitats que ofereixen activitats esportives

8. EL PAPER DELS ESPAIS DE PARTICIPACIÓ

Els i les assistents dels grups focals també han posat en relleu l'existència **d'espais estables de participació** com són els consells sectorials i de districte, així com les diferents entitats i associacions presents a la ciutat de Manresa.

Els i les participants valoren molt positivament la tasca desenvolupada per aquests espais i entitats i es considera que el principi fonamental en la participació d'aquests grups és la confiança entre persones.

“La confiança és bàsica per poder elaborar i entendre el que està passant. Tenir la consciència que puc confiar en el grup, del que es tractarà en el grup quedarà dins el grup.” (grup focal participació)

A més a més, es posa de manifest que en els últims anys s'estan organitzant alguns grups de dones grans formades i amb molta motivació per participar i organitzar actes.

En canvi, altres opinions manifesten que els espais de participació poden esdevenir espais on hi hagi una monopolització del discurs per part d'algunes persones que en formen part.

“Quan em vaig jubilar em vaig posar a la coordinadora de jubilats, la plataforma en defensa de les pensions el consell de gent gran... a tots aquests espais de participació hi ha molts egos i això em va passar una mica també amb el casal.” (grup focal jubilació)

Així i tot, aquests espais de participació són un espai més, conjuntament amb les activitats adreçades a persones grans, per establir una xarxa de suport i relació, reflexionar i debatre sobre temàtiques de ciutat així com treballar per millorar la ciutat de Manresa i la qualitat de vida dels seus ciutadans.

“Trobo que treballar en grups petits i que hi hagi una trajectòria conjunta és una riquesa molt gran que no te la dona res més. Treballes pel bé de tothom.” (grup focal participació)

“Aquest és un problema que estem mirant a la comissió de la dona gran. Estem mirant a quins llocs s'estan fent activitats, específicament per la gent gran.” (grup focal participació)

El personal tècnic de l'Ajuntament de Manresa posa de manifest que hi ha un ventall ampli d'espais de participació que no estan contemplats des de l'Ajuntament, on també hi són presents persones grans (espais de xarxes virtuals, entitats poc institucionalitzades, etc.) En aquesta línia, es proposa escoltar i donar veu als espais alteratius de participació.

Així i tot, el col·lectiu de persones grans és un dels més participatius i implicats en els diferents espais de participació. D'aquesta manera, percep una manca de reconeixement institucional entorn la feina realitzada per les persones que formen part dels espais de participació, generalment grans.

➤ Valoració professionals

En l'àmbit de participació els i les professionals de Manresa posen de manifest una manca d'espais intergeneracionals on puguin participar les persones grans així com la presència de persones grans que no realitzen cap activitat (7,2). Alguns aspectes que influeixen en el baix nivell participatiu i que es consideren rellevants són la presència de persones grans que habiten en zones més aïllades i que no disposen de transport i mobilitat suficient per facilitar la seva participació. Així mateix, els i les professionals posen de manifest la manca de motivació d'algunes persones grans així com la manca d'activitats adreçades a les residències de persones grans.

Aquelles necessitats amb un grau d'incidència menor segons els i les professionals són la manca de suport i orientació a la jubilació (6,6), casals de gent gran poc atractius per les noves generacions (6,4) i la manca d'activitats adreçades a les persones grans (6,3).

En la mateixa línia que els grups focals, els i les professionals troben que falta una proposta d'activitats de ciutat i no segmentada segons les associacions o casals que les organitza.

Gràfic 3. Valoració de la incidència entorn necessitats de participació que afecten persones grans per part de professionals.

Font: Elaboració pròpia a partir enquesta a professionals.

ESPAI PÚBLIC I SEGURETAT

Dins de l'àmbit de seguretat, cal tenir en compte dos grans pilars: l'espai públic i el respecte i bon tracte envers les persones grans.

Si ens centrem en l'espai públic, cal tenir present que part de la vida quotidiana es desenvolupa a places, parcs i carrers dels pobles i ciutats, el que anomenem espai públic. Malauradament, també és l'escenari d'expressions de vulnerabilitat, pobresa i exclusió social, derivades de la precarietat, d'un mal ús d'aquest espai, de la tensió sorgida entre trànsit rodat i vianants, etc.

La manera com es dissenya i es construeix l'espai públic d'una ciutat és clau per aconseguir una ciutat que realment sigui integradora, que promogui la convivència de les persones que hi habiten i que sigui un lloc agradable per viure. L'entorn i els edificis públics tenen un impacte important sobre la independència i la qualitat de vida de les persones grans, i afecten la seva capacitat per mantenir una vida activa i autònoma durant el màxim temps possible.

A més, cal mencionar, que aquesta franja d'edat pot trobar-se en una situació de major vulnerabilitat a causa de la disminució de la seva capacitat física i/o intel·lectual, a més, es pot donar el cas en què aquestes persones depenguin de terceres persones per a desenvolupar les tasques diàries.

En el cas de produir-se caigudes, accidents o agressions, aquestes solen tenir un greu impacte en les persones grans, per aquest motiu. Les polítiques de seguretat adreçades a les persones grans, principalment, se centren en **la prevenció per poder detectar situacions de risc**, tot i que també s'encarreguen d'articular **mecanismes de resposta quan es vulneren els drets** de les persones grans.

A banda dels accidents o agressions, també s'ha de posar accent a **la por al delictes i a la percepció d'inseguretat** de les persones grans dins de l'espai públic. Certament, aquests sentiments augmenten amb l'edat. I no tan sols influencia aquesta variable, sinó que també aquelles persones que tenen unes **relacions socials més febles o es troben més aïllades se senten més insegures**. Així que aquelles persones grans que en funció de la seva situació de dependència o mobilitat, veuen reduïdes les seves relacions socials, veuran incrementat el sentiment d'inseguretat que pateixen.

1. ADAPTACIÓ DE L'URBANISME A LES PERSONES GRANS

La mobilitat és un dels elements claus de l'envelliment actiu, amb l'objectiu de poder enfortir l'autonomia i independència de les persones grans. La mobilitat urbana permet a les persones grans continuar vivint les seves vides de forma independent i autònoma, desenvolupant els seus interessos i satisfent les seves necessitats per si mateixos, sense dependre de l'assistència d'altres. Així doncs, són múltiples els beneficis de la mobilitat urbana a peu amb implicacions físiques (exercici), psíquiques (independència, activació neuronal, autonomia), socials (contacte amb amistats, família), cíviques (vinculació amb l'entorn, establiment de relacions intergeneracionals al carrer, al parc, a les places, etc.).

Els i les participants afirmen que Manresa disposa d'un entorn agradable amb característiques molt favorables pels desplaçaments a peu dins la ciutat, especialment per les persones que viuen al centre de la ciutat

“Jo vaig caminant a tot arreu perquè visc a prop de tot i és molt còmode poder anar caminant.” (grup focal jubilació)

Així i tot, els i les professionals valoren a l'alça (8,3 sobre 10) la incidència d'aquesta problemàtica en la vida de les persones grans en l'àmbit de seguretat. En aquesta línia, s'han exposat **dificultats en la via pública** en la majoria de grups focals, especialment mencionades en el grup focal realitzat a la residència de persones grans. D'aquesta manera, es posa de manifest que les dificultats entorn la mobilitat urbana augmenten i es posen en relleu a mesura que es redueix la mobilitat de les persones.

“Jo vaig en cadira de rodes, i hi ha una baixada molt empinada i curta i amb la cadira de rodes és un perill.” (grup focal residència)

“Les voreres estan molt malament i a la mínima et pots entrebancar. Hi ha molts bonys i per la gent gran que anem caminant és un perill. Estan fatal, hauríem de tenir voreres com deu mana, sobretot les que estan al voltant de la residència” (grup focal residència)

“La nostra residència està en dos edificis i la carretera passa pel mig. Si vols creuar a l'altre edifici, has d'anar a donar la volta perquè just a les entrades de la residència no hi ha les voreres adaptades per pujar-hi amb cadira de rodes.” (grup focal residència)

Cal ser conscient que aquestes situacions poden comportar accidents i riscos en les condicions físiques de les persones grans que poden tenir un gran impacte fent reduir la seva mobilitat i autonomia.

Així mateix, els professionals no només han mencionat les barreres arquitectòniques físiques i per les persones amb problemes de mobilitat, sinó que també han fet referència a la manca d'accessibilitat urbana per les persones amb discapacitat visual, posant de manifest que, tot i les millores dutes a terme en els últims anys (instal·lació de bancs, remodelació de parcs...) encara queden actuacions per assolir una mobilitat inclusiva.

D'aquesta manera, les dificultats que es troben les persones grans a la via pública expressades per les persones grans es poden agrupar en:

- Carrers i voreres estretes
- Poca il·luminació d'algunes zones
- Zones de descans pot amables, amb bancs freds i sense suport.
- Carrers i passejos amb una inclinació elevada
- Guals amb pendents pronunciades
- Sotracs
- Paviments en mal estat
- Manca d'ombra a zones per passejar o per descansar
- Mobiliari urbà poc amable amb les persones grans (amb materials càlids i amb suport per l'esquena)

Amb l'objectiu de promoure l'accessibilitat per tal de poder assolir l'eliminació progressiva de les barreres arquitectòniques, els i les professionals demanden la realització d'un pla d'accessibilitat municipal.

Quan a la **il·luminació** es detecten zones concretes on aquesta es considera insuficient, especialment per la inexistència de fanals o el mal funcionament d'aquests. En concret, les zones mencionades amb una manca d'il·luminació són el Barri Antic, Cal Gravat i Escodines.

2. SENTIMENT D'INSEGURETAT

Algunes dades que cal recordar:

- Els actes delictius ocasionats a persones majors de 65 anys han augmentat un 5% (224) en comparació a l'any 2019 (214), tot i ser inferiors als fets coneguts del 2018 (249).
 - El fet delictiu majoritari són els furts (42,4%) i les estafes bancàries (25%).
-

Els i les participants de la totalitat dels grups de discussió afirmen tenir un sentiment de pertinença i estima envers la ciutat de Manresa pel fet d'haver-hi nascut o viscut durant un llarg període de temps. Tot i això, les persones grans afirmen tenir un **sentiment d'inseguretat**, compartit entre els i les professionals (7,8 sobre 10), **que ha anat en augment en els últims anys**.

“Quan vaig venir era fantàstic. Vaig pensar: Ostres que segura és Manresa. Però els últims anys això ha canviat molt.” (Grup focal jubilació)

“A mi m'agradava molt la fotografia i em passejava amb una càmera que era molt cara pel carrer i no em passava res. Actualment, m'ho pensaria dos cops.” (Grup focal jubilació)

En aquest sentit, les persones grans es poden trobar amb més freqüència en **situació de vulnerabilitat a causa de la disminució**

de la seva capacitat física, i en alguns casos, intel·lectual.

De fet, les persones participants en els grups focals han posat de manifest un augment de robatoris i actes vandàlics a la ciutat que han incrementat la seva por a ser víctimes d'un delictes.

“Perquè veus un ambient que et fa anar malament pel carrer. Encara no m'han tibat el bolso, tot arribarà.” (persona cuidadora)

“Un company meu el van pegar i robar aquí al passeig, uns joves... I llavors hi ha barris que és millor no passar-hi. Amb coses així fa més por anar pel carrer sola.” (Grup focal jubilació)

Cal fer menció que aquest sentiment d'inseguretat en algunes ocasions ha anat acompanyat de comentaris que podien contenir un cert **rebuig i por cap a persones de cultures diferents que han arribat a la ciutat en els últims anys**. Així mateix, també s'ha expressat que aquest sentiment d'inseguretat és degut a la poca presència policial al carrer així com la poca efectivitat en les actuacions d'aquesta:

“Aquest sentiment és provocat per molta gent que veus pel carrer voltant sense ofici ni benefici, que es veuen que no tenen lloc, ni projectes de vida... Es perceben al carrer persones en situació de pobresa i d'estrangeria més aviat, i fa una mica de por”. (Grup focal participació)

“La policia sí que de tant en tant dona voltes, però clar, es tanquen al cotxe i ja està” (Grup focal jubilació)

“Jo conec una dona que sortia de ioga a les 9 i dos joves li van estirar el bolso. A la cantonada hi havia dos cotxes de policia i no van fer res” (Grup focal jubilació)

Davant d'aquest sentiment generalitzat d'inseguretat, alguns dels participants mencionen que han canviat els seus hàbits rutinaris per tal d'evitar situacions i/o espais que consideren perillosos. La pràctica més extensa és no sortir en les hores de foscor així com fer ús del transport privat per tal de tornar a casa un cop s'ha fet de nit.

“Jo com que no surto a deshores, sí que em sento segura a Manresa.” (Grup focal jubilació)

“Jo era de tornar a casa a l'hora que sigui i no em sento insegura. Durant el dia, m'encanten els carrers antics, però de cara la nit o quan es fa fosc ja no hi passo.” (Grup focal jubilació)

“Si surto del teatre Kursaal segons quina hora agafo un taxi quan hi puc anar perfectament a peu perquè em sento malament que et vingui algú pel carrer i et digui alguna cosa.” (persona cuidadora)

Així i tot, altres participants matisen que aquest sentiment, tot i ser present entre la població, **no reflecteix la realitat de la ciutat.**

“Tu parles amb les autoritats i ha augmentat un 2% els delictes aquí a Manresa, però la percepció no és aquesta, és que ha augmentat un 200%”. (Grup focal jubilació)

“A vegades el que sents o veus no es correspon amb la realitat. És una sensació d'inseguretat i jo no crec que Manresa sigui una ciutat perillosa” (Grup focal participació)

Finalment, cal destacar que l'any 2022 el 25% dels actes delictius coneguts entre les persones majors de seixanta-cinc anys són estafes bancàries, una dada que ha anat en augment des del 2018, quan representaven el 17,3%.

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Cossos de seguretat

3. CIRCULACIÓ DEL TRÀNSIT

Els accidents de circulació són una de les principals causes de mort entre les persones grans segons l'OMS. De fet, a Espanya i a Catalunya l'índex d'accidentalitat de les persones majors de 65 anys el situa com un grup de risc, especialment en la seva condició de vianant en l'entorn urbà. Els atropellaments són la segona causa de mort viària i les principals víctimes també són les persones grans.

Cal remarcar que en relació amb l'accidentalitat, tal com reflecteix el dossier tècnic de seguretat viària, les persones grans són qui presenten uns nivells de morbiditat amb major gravetat per causa de les lesions i la seva pitjor recuperació. Per aquest motiu, cal posar atenció a la reducció de l'accidentalitat de les persones grans, sent conscient que aquesta és una tasca col·lectiva que implica a tota la ciutadania, en especial als conductors/es de vehicles i als mateixos vianants.

Segons els diferents grups focals, la **circulació viària** a la ciutat de Manresa és força **tranquil·la i assenyada**.

“En general els cotxes pel centre de la ciutat no van molt ràpid i tampoc considero que hi hagi un trànsit molt gran.” (grup focal jubilació)

Sí que hi ha alguna problemàtica amb la velocitat dels cotxes o els patinets elèctrics, però en general crec que Manresa no hi ha gaires problemes en aquest sentit.” (grup focal jubilació)

Així i tot, es considera força rellevant (7,7 sobre 10) aquesta problemàtica entre els i les professionals segons l'enquesta

realitzada per professionals de Manresa.

Durant els grups focals i la sessió tècnica s'han detectat problemàtiques que incideixen en aquest índex d'accidentalitat i **sentiment d'inseguretat viària** per part de les persones grans:

- Circulació de vehicles a elevada velocitat
- Circulació de **patinets i bicicletes** per la vorera.

“Els patinets són molt perillosos, van pel carrer molt ràpid i no t'adones que passen molt a prop teu i et poden fer caure.” (grup focal jubilació)

“En algunes zones més aïllades del centre de la ciutat els cotxes van més ràpid. Sobretot a les urbanitzacions.” (grup focal jubilació)

“En alguns llocs del centre on les voreres són molt estretes, si ets una persona gran i vas caminant i et passa un cotxe pel costat t'has de parar per deixar-lo passar i que no passi res. (grup focal jubilació)

RESPECTE I BON TRACTE

Una altre pilar fonamental és el respecte i el bon tracte. Els valors socials i les normes de conducta han variat al llarg dels anys. Així, la manca de contacte entre generacions, la manca d'informació sobre l'envelliment i la no resolució de les necessitats de les persones grans en ocasions pot provocar que les persones grans no se sentin respectades, reconegudes i incloses a la comunitat o a la família.

En aquest sentit, les persones grans han de poder exercir amb llibertat i responsabilitat els seus propis drets, tal com recull la Carta de Drets i Deures de la gent gran de Catalunya, on s'especifica com a drets inherents de les persones grans la dignitat i la independència. **Les persones grans han de poder viure en un entorn de confiança i que això els permeti poder executar els seus drets.** De fet, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya a l'article 40.6. ja estableix que els poders públics han de garantir la protecció de les persones grans per tal que puguin tenir una vida digna, independent i participar en la vida social i cultural, atribuint a la Generalitat de Catalunya competències suficients en matèria de seguretat per poder fer efectiu el mandat estatuari esmentat.

1. DIGITALITZACIÓ DELS TRÀMITS

La **digitalització i la "desertització bancària"** dificulten l'accés als serveis financers de les persones grans. Aquesta és una problemàtica de gran importància entre els professionals de Manresa (9 sobre 10) i generalitzada en la nostra societat, però que s'agreuja en barris o zones més aïllades on les entitats bancàries pràcticament han desaparegut. Així, les persones grans d'aquests barris sovint han de recórrer grans distàncies per poder ser ateses a una entitat bancària.

Aquestes entitats també han apostat cada vegada més per la digitalització dels seus serveis. Però l'esclatxa digital que afecta algunes persones grans també suposa una barrera d'accés a aquests serveis. Anar al banc a retirar la pensió, demanar a l'operari que els actualitzés la llibreta o, simplement, fer una consulta a la finestra, són costums que les generacions més grans tenen interioritzats i, de sobte, deixen de ser possibles. Les consultes s'han de fer per l'aplicació, l'efectiu s'ha de retirar mitjançant el caixer automàtic i les llibretes gairebé s'han deixat d'utilitzar.

"A la caixa d'aquí dalt de les Bases de Manresa, van tractar de molt males maneres un senyor gran que no s'aclaria de fer servir el caixer, i el vaig haver d'ajudar jo."

Aquest procés de **digitalització** no només s'està donant a les entitats bancàries o empreses privades, sinó també a **l'administració pública**.

Demandar hora per anar al metge, comprar entrades per un espectacle, informar-se dels horaris o activitats que s'organitzen a la ciutat. Cada vegada és més imprescindible el domini de les TIC per poder exercir els drets de ciutadania i gaudir d'una oferta d'oci a la ciutat. Així, en aquest cas és l'administració pública la que exerceix l'exclusió institucional d'aquelles persones que no compten amb accés a internet o no tenen les eines i coneixements per moure's pel món digital.

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Servei de suport a les entitats (Programa de Persones Grans de l'Ajuntament de Manresa)
- Accions formatives digitals promogudes des de l'Ajuntament i altres associacions i entitats municipals

2. LLUITA CONTRA L'EDATISME

Alguns dels participants dels grups focals mencionen que a vegades alguns familiars o professionals no atenen a les persones grans de forma adequada, reproduint una actitud infantil o de menyspreu envers les persones grans que no correspon amb el valor i respecte que mereixen. En la mateixa línia que els i les participants dels grups focals, els i les professionals també valoren negativament la incidència d'aquesta problemàtica (6,7 sobre 10).

En aquesta línia, algunes persones participants en els grups focals han manifestat que en molts casos són els mateixos familiars (fills/es) i els professionals de salut els que reproduïen aquestes actituds, desmereixent les vivències i opinions de les persones grans, i afectant la salut mental i social d'aquestes.

“La gent gran ens agrada parlar i quan una persona està a casa atemorida i els fills els hi diuen: mama, amb tu ja no es pot parlar. Aquesta dona o home, va quedant atemorida i li agafa molta por d'intercanviar impressions amb altres persones.” (Grup participació)

“Perquè si jo vaig al metge amb la meva filla, el metge es dirigeix i parla amb la meva filla, no a mi. Si jo vaig sola sí que es dirigeixen a mi. Això ho fa molt el jovent.” (Grup participació)

Aquesta actitud que menysprea a les persones grans està vinculada amb entorns on es considera l'envelliment com a una etapa del cicle vital negativa, associant aquest a la malaltia, a la dependència i a la pèrdua de les capacitats cognitives. Aquest **manteniment de prejudicis, estereotips** cap a una persona només pel fet de ser gran s'anomena **edatisme** i es considera una forma de discriminació. Els efectes negatius d'aquesta visió es concreten de diverses maneres. A més, de vegades aquestes visions s'instauren en el nostre dia a dia, en les interaccions diàries, en els missatges publicitaris. Fins i tot, algunes persones grans poden arribar a incorporar aquesta visió estereotipada que reben de l'entorn i actuar i adoptar actituds i conductes devaluadores de les seves habilitats. Amb por a contestar i reivindicar els seus drets, amb la pèrdua de confiança i valor per les seves opinions. En el fons amb por a ser exclosos i amb la necessitat de continuar sent acceptats pel seu grup de referència i les seves famílies.

El paradigma de l'envelliment actiu, per contra, defensa una concepció en què les persones grans són portadores i receptores de desenvolupament. Les nostres societats no només han de tenir cura de les persones grans que ho puguin necessitar, sinó que ha d'aprofitar el capital social i cultural que aporten als seus entorns més propers.

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Campanyes de conscienciació del Programa de Persones Grans de Manresa

3. MALTRACTAMENT CAP A LES PERSONES GRANS

Algunes dades que cal recordar:

- **1 de cada 6 persones grans ha patit maltractaments en l'últim any, però només 1 de cada 24 casos de violència contra les persones grans es denuncia (OMS, 2019)**

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) defineix el maltractament a les persones grans com una de les formes de violència més oculta, silenciada i menys estudiada i, per tant, més desconeguda, menys detectada i menys tractada.

Aquesta invisibilització del maltractament cap a persones grans també és detectat entre els professionals de la ciutat de Manresa, on generalment afecta persones grans vulnerables que queden desemparades tant per la família com per les institucions i que pateixen maltractaments físics, econòmics i/o psicològics. Així mateix, també es detecta una manca de sensibilització entorn els maltractaments cap a les persones grans en la societat.

Des del 2016 el Servei Local de Teleassistència de la Diputació de Barcelona compta amb un protocol de prevenció, detecció i actuació davant de la sospita de maltractaments a gent gran. Aquest protocol té com a objectiu fer front a qualsevol forma de maltractament dintre dels diferents àmbits.

Així mateix, cal mencionar que la comarca del Bages disposa d'una [Guia local per fer front als maltractaments de les persones grans](#). Aquesta guia defineix la tipologia de maltractaments a les persones grans, les formes i senyals d'alerta i identifica els factors de risc i de protecció davant aquestes situacions.

També inclou elements per a la prevenció, l'avaluació i com actuar davant els maltractaments a les persones grans. Finalment, detalla els aspectes jurídics que s'han de tenir en compte pels diferents agents que intervenen i elabora un llistat amb els recursos i serveis disponibles al territori.

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Guia local per fer front als maltractaments de les persones grans
- Equip d'atenció a les persones grans, a la dependència i discapacitat (EDID).
- Accions per a la prevenció dels maltractaments a les persones grans (Programa de persones grans)
- Cossos de seguretat
- SEAV (Servei Especialitzat Atenció a la Velleja del Bages)

4. CANVIS DEMOGRÀFICS EN ELS MUNICIPIS QUE PODEN PROVOCAR DESCONEIXEMENT I DESCONFIANÇA ENTRE EL VEÏNAT.

El sentiment d'inseguretat pot variar en funció de factors psicològics objectius i subjectius, individuals o col·lectius i per vivències personals o d'altres persones de l'entorn conegut, entre altres. Al mateix, temps, l'existència **d'estereotips, prejudicis i rumors** al voltant d'algunes persones també poden ser un factor influent que pot intensificar aquest sentiment d'inseguretat.

En la totalitat de grups focals es posa de manifest un **canvi en la demografia de la ciutat**, amb un augment força rellevant de la població estrangera. De fet, el 23,1% de la població de Manresa ha nascut a l'estranger, principalment al Marroc. Així mateix, entre aquelles generacions més joves de persones grans, també s'ha vist un increment del percentatge de població estrangera.

Els participants en els grups focals relaten com aquest canvi en la demografia de la ciutat de Manresa, ha afectat la coneixença entre el veïnat, posant de manifest que actualment no coneixen els seus veïns/es per la manca de relació provocada per pisos buits, ocupats, presència de persones que no tenen interès a relacionar-se amb els seus veïns/es i/o presència de persones estrangeres que generen controvèrsia entre el veïnat per comportaments incívics.

“La relació amb el veïnat ha canviat molt, no coneixem ningú”.
(grup focal jubilació)

“Segons quins veïns no volen saber res de tu, sobretot la gent jove” (grup focal residència)

“La meua veïna tenia gossos, pollastres i altres animals i em sobrava el pa i els hi donava als animals. La relació que tenia amb la meua veïna era bàsicament aquesta. . No hi havia una relació de confiança.” (grup focal residència)

“Jo no tenia massa relació amb els veïns. Hi havia molts canvis a l'escala, tot gent gran...” (grup focal residència)

“Hi ha diferents cultures, diferents maneres de fer i quan es barregen poden sorgir els problemes. Les hores són les hores i això no ho entenen.” (grup focal jubilació)

En canvi, aquesta percepció dels ciutadans/es no es correspon amb la percepció dels i les professionals, sent la problemàtica menys rellevant en l'àmbit de seguretat (6,4 sobre 10).

Una forma de disminuir aquest sentiment és garantir una ciutat “segura” a partir d'una ciutat “viscuda”. D'aquesta manera, la intervenció en la ciutat s'ha d'enfocar en la creació d'espais més naturals i harmònics que afavoreixin la socialització, la coneixença i la participació entre el veïnat.

De fet, algunes persones dels grups focals que manifestaven sentir-se segures en el seu barri i veïns, posen de manifest que tenen una relació de proximitat i coneixença entre aquests, generant relacions de reciprocitat:

“Entre els veïns de la planta ens fèiem molt. Si necessitava alguna cosa i tenia algun problema m’ajudaven. Quan el meu home va estar invàlid, quan jo marxava cridava al meu veí i els hi deia que deixava la porta oberta per si sentien cridar el meu home i hi anaven i li feien companyia una estona.” (grup focal residència)

“Jo he notat un canvi molt bèstia, a Barcelona eren tots desconeguts i aquí els meus veïns són la meva família, tenim una relació d’amistat. Fem barbacoes, estem molt units, semblen famílies.” (grup focal jubilació)

“Amb els veïns tenim una relació boníssima. Si tinc qualsevol problema els puc trucar i m’ajuden. Si estic dos o tres dies que no em veuen, ja em truquen preguntant si em passa alguna cosa.” (grup focal jubilació)

En definitiva, tot i que en termes generals hi ha hagut un deteriorament en les relacions veïnals, provocat pels canvis demogràfics, en algunes zones de Manresa aquesta relació veïnal no s’ha vist tan afectada, mantenint la xarxa de suport històrica en el barri.

5. LES PERSONES GRANS LGTBIQ+

Tot i que la diversitat sexual i de gènere no va ser un dels temes mencionats en els grups de discussió amb persones grans, durant la sessió tècnica amb professionals de l'Ajuntament de Manresa va ser un tema molt rellevant.

En els últims anys s'ha viscut un progrés molt important en l'acceptació i reconeixement de la diversitat sexual i de gènere. Així i tot, el col·lectiu de persones grans no ha estat un dels col·lectius més implicats en la reivindicació dels drets LGTBIQ+ a la ciutat de Manresa. De fet, les professionals manifesten no tenir coneixement de persones grans que formin part del col·lectiu LGTBIQ+.

Així i tot, les professionals sí que relaten haver detectat **temor entre les persones grans d'expressar la seva orientació sexual**. Aquest temor, en termes generals, és degut a la por a ser jutjat i viure situacions discriminatòries per la seva orientació sexual.

Davant d'aquesta realitat les professionals mencionen la necessitat de promocionar i fer visibles entre el col·lectiu de persones grans el SIAD i el SAI per tal que siguin un punt de referència i suport en el col·lectiu.

En la mateixa línia, es considera que cal conèixer la realitat de les persones grans LGTBIQ+ de la ciutat de Manresa. Això implica necessàriament explorar el context social que han viscut

al llarg de les seves trajectòries de vida, la manera en què aquest ha condicionat les seves necessitats i preocupacions actuals, i les formes de solidaritat i suport que es posen en marxa per intentar resoldre-les.

Finalment, es considera indispensable el foment del respecte i la igualtat entre les persones grans per tal d'erradicar els estereotips presents entre les mateixes persones grans. Per tal de fer-li front, l'àrea de feminismes de l'Ajuntament envia material i realitza formacions al personal que treballa a residències en temes d'igualtat, però es recalca la necessitat de fomentar més accions en aquesta línia.

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Servei d'Atenció Integral LGTBI (SAI)
- Servei d'informació i atenció a les dones (SIAD)

➤ Valoració professionals

Pel que fa a l'àmbit de respecte i bon tracte així com espai públic, els i les professionals donen una gran importància al tracte poc sensible de les entitats bancàries (9), una problemàtica poc mencionada als grups focals, però que té una gran incidència entre aquelles persones grans que no tenen un coneixement suficient de la tecnologia.

En canvi, aquelles problemàtiques relacionades amb la poca adaptació de l'urbanisme (8,3), estafes i robatoris (7,8) així com la perillositat de la circulació del trànsit (7,7) són problemàtiques compartides entre els i les participants dels grups focals així com els i les professionals.

Una altra necessitat detectada tant per professionals com per aquelles persones grans participants en els grups focals ha estat la manca d'ombra a l'espai públic (7,2).

Finalment, aquelles problemàtiques amb una menor incidència segons els i les professionals són:

- Atenció poc adequada i infantilització de les persones grans (6,7).
- Situacions de persones grans maltractades (6,5).
- Arribada de nous veïns i veïnes que poden provocar desconeixement i desconfiança (6,4).

Gràfic 4. Valoració de la incidència entorn necessitats de seguretat que afecten persones grans per part de professionals.

Font: Elaboració pròpia a partir enquesta a professionals.

FORMACIÓ AL LLARG DE LA VIDA

El coneixement contribueix a la salut i no només és important per reforçar les nostres habilitats productives, sinó també per reforçar el nostre benestar. Aquest pilar també està relacionat amb els anteriors, ja que el coneixement ens permet mantenir-nos saludables, apodera i ens proporciona més seguretat personal i assegura una major participació en tots els àmbits.

La formació contínua es considera un dels components més importants del capital humà (OCDE)

Així i tot, a causa dels estereotips o creences que es transmeten tradicionalment, sembla que l'educació està adreçada només a l'etapa infantil i juvenil. No obstant, l'Organització Mundial de la Salut reconeix la formació al llarg de la vida com un dels pilars més importants per afavorir l'envelliment actiu de les persones. Cos i ment s'alimenten així de les activitats que es puguin organitzar a qualsevol municipi i s'ha de cuidar per igual en aquelles polítiques que pretenguin millorar la qualitat de vida de les persones grans.

Aquesta perspectiva advoca per la formació al llarg de la vida oferint oportunitats a la població per mantenir-se actualitzats i actius a les diferents etapes de la vida. A més, posar especial atenció a les persones que es troben en situació de vulnerabilitat o en risc de solitud no desitjada, és una forma d'apoderar-les i fomentar relacions amb l'entorn més proper.

A banda de poder oferir diversitat de coneixement, cal ser conscient de tot el que poden aportar i ensenyar les persones grans a la resta de la societat.

Per aquest motiu, cal posar els mitjans per tal de potenciar les diferents capacitats, maximitzar les possibilitats de creixement personal i a la vegada facilitar les relacions de suport per al desenvolupament d'una vida plena i compromesa amb la comunitat per tal de poder viure la vellesa com una etapa de creixement i desenvolupament personal.

1. ESCLETXA DIGITAL

Es podria definir l'escletxa digital com a una expressió que fa referència a la diferència socioeconòmica entre aquells col·lectius que tenen Internet i aquells que no i no tan sols per aquelles persones que tenen accés, sinó també segons la capacitat per utilitzar les TIC de forma eficaç.

Algunes autores mencionen que la bretxa digital és digital només superficialment, però en la base és una bretxa social. Exposant que aquesta s'entrellaça i redimensiona la resta de desigualtats socials que es produeixen en la vida *offline*, agreujant inclús en alguns casos algunes de les situacions de vulnerabilitat.

Hi ha un consens ampli, tant per les persones grans com pels professionals, de la necessitat de treballar l'escletxa digital, ja que el procés de digitalització ha augmentat exponencialment en els últims anys i ha penetrat en el dia a dia de les persones a l'hora de relacionar-se amb les entitats bancàries, tràmits amb l'administració pública, cites prèvies amb el CAP, etc. De fet, segons l'enquesta a professionals, aquesta és la problemàtica més rellevant en formació al llarg de la vida i apunten la necessitat de tractar de forma sistemàtica i estable en el temps aquesta problemàtica a través de la instauració del punt d'informació i orientació a persones grans, encara que ja es duen a terme diverses accions (programa d'aplicació intuïtiu per les persones grans, telèfon de contacte...).

En aquest context, la formació en noves tecnologies a les persones grans dutes a terme per diferents organitzacions i entitats és rebuda amb molt bons ulls per part dels participants.

Així i tot, es posa en relleu la dificultat a arribar a un perfil variat de persones grans, que es podria pal·liar amb una major oferta de formacions en habilitats digitals (funcionament smart-tv, compres digitals, etc.)

Davant d'aquesta realitat es considera necessari tenir present els diferents interessos i adaptant les formacions a les capacitats i requisits d'aquestes.

“Hi ha molta gent gran que no sap utilitzar la tecnologia i que es facin formacions en aquest sentit ho veig molt bé.” (grup focal jubilació)

“La gent gran a partir dels 80 anys els costa molt. Potser per nosaltres caldria fer formacions amb una mica més de cara i ulls, d'un nivell més alt.” (grup focal jubilació)

Així i tot, durant la sessió tècnica es recorda que també hi ha un gruix important de persones grans que tenen el coneixement i estan disposades a realitzar activitats formatives en línia. Així doncs, es proposa les activitats formatives, es puguin oferir tant de forma presencial com telemàtica, ampliant l'oferta de places disponible. Se suggereix possibilitar aquesta opció en les formacions de l'Aula Universitària i aquelles activitats organitzades per l'Ajuntament.

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Accions formatives digitals d'associacions i entitats municipals

2. ACCESSIBILITAT DELS CONTINGUTS INFORMATIUS

Per tal d'assegurar la major participació possible en les activitats i esdeveniments en formació dirigits a les persones grans cal transmetre la informació i els continguts d'una forma clara i concisa. De fet, els i les professionals van posar de manifest que en ocasions detecten persones grans que tenen dificultats a l'hora d'entendre els comunicats i fulletons propagandístics de les diferents activitats adreçades a persones grans.

Per una banda, tot i el gran ventall d'activitats i esdeveniments que es porten a terme a Manresa tant participants dels grups focals com professionals han manifestat que tenen la sensació que no arriba a tots els sectors de la població, especialment aquelles que no són persones actives dins la vida associativa de la ciutat i aquelles persones que no poden accedir a les tecnologies. Aquestes mancances es ratifiquen en l'enquesta a professionals, situant-la com la segona problemàtica més rellevant en l'àmbit de formació al llarg de la vida.

Per altra banda, també es posa en relleu que la informació es troba descentralitzada en funció de l'organisme/associació que organitza. En aquest sentit, es proposa la realització d'un butlletí anual amb l'agrupació de la totalitat d'activitats adreçades a les persones grans, independentment de l'organisme que ho organitzi.

“Si vas als diferents casals sí que trobes totes les activitats, però si vas a la pàgina web no.” (Grup focal jubilació)

“Jo penso que hi ha coses, però no es fa difusió. Jo m'he entrat de les activitats per amigues. Si vols buscar activitats crec que ho has

de buscar molt tu. Estaria bé tenir un lloc on anar a buscar tota aquesta informació perquè hi ha molts casals, associacions i llocs que fan coses i no se sap.” (Grup focal jubilació)

“D'informació sempre n'hi ha, però molts cops aquesta no arriba.” (Grup focal jubilació)

Així mateix, es valora de forma positiva la publicació de la **Guia de recursos per a persones grans de Manresa**, on es poden trobar la totalitat de recursos, serveis, associacions i entitats adreçades a les persones grans de la ciutat. Així i tot, es té la sensació que aquesta només ha arribat a les persones grans que tenen una vida activa i participativa.

Davant d'aquesta situació es posa de manifest la necessitat d'agrupar en un mateix espai, físic i en línia, la totalitat d'esdeveniments i activitats organitzats a Manresa per les diferents entitats i associacions dirigits a persones grans. En aquesta línia, també es proposa l'enviament per part de l'Ajuntament a totes les persones de 65 anys per tal d'informar-les sobre quines possibilitats tenen si volen participar de forma activa a la ciutat.

“Hi ha ajuntaments que a vegades envien, quan la gent fa 65 anys, una carta amb tots els serveis que hi ha al municipi adreçats a les persones grans. Aquí això no es fa. Aquest any, però, van editar una guia de recursos per les persones grans.” (Grup focal jubilació)

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Guia per a persones grans de Manresa
- Xarxes socials de l'Ajuntament de Manresa

3. FORMACIONS PER POTENCIAR LA FORMACIÓ AL LLARG DE LA VIDA

Cada ciutat acostuma a oferir una sèrie d'oportunitats per donar sortida a les inquietuds culturals i d'aprenentatge de tota la població. En aquest sentit, la totalitat dels i les participants dels grups focals donen un **gran valor a la formació al llarg de la vida i són conscients dels múltiples beneficis mentals i emocionals** de la formació.

“Per envellir activament cal formar-se, ja així estàs actiu mentalment al mateix temps que continues mantenint relacions socials amb altres persones.” (grup jubilació)

“És un estereotip que la gent gran no aprèn” (Grup focal participació)

Per aquest motiu, una part important dels assistents participen en cursos, tallers o xerrades temàtiques rellevants per ells. De fet, els i les participants manifesten que són diverses i variades les oportunitats que tenen les persones grans per tal de continuar formant-se al llarg de la vida, tot i que l'enquesta a professionals situa la manca d'oportunitats com la tercera problemàtica més rellevant en formació al llarg de la vida a la ciutat.

A Manresa existeix l'Aula d'Extensió Universitària i la Universitat d'Estiu, que tenen per objectiu la difusió de diferents temes d'interès amb el suport d'especialistes i dirigida a les persones grans, en un entorn que afavoreix les relacions socials i la formació continuada del col·lectiu. Per altra banda, també es mencionen altres cursos o tallers organitzats des de persones grans, centre

cívics, associacions de veïns i l'escola d'adults entorn el funcionament de la tecnologia i/o altres cursos de temàtiques variades.

“Ara estic fent un curs de cultures del món i és gratuït al casal.”

“També hi ha les aules d'extensió universitària per gent gran, que són conferències que es fan cada dijous”

Així i tot, **afirmen que l'oferta entorn aquestes activitats de formació al llarg de la vida és insuficient** per atendre la totalitat de la demanda de persones grans que hi volen accedir. Així doncs, es mencionen llargues llistes d'espera en aquelles activitats gratuïtes o amb un cost reduït. En aquest sentit, es proposa eliminar la preferència que tenen aquelles persones que ja han format part de l'activitat així com un augment de places disponibles:

“També hi ha les aules d'extensió universitària per gent gran, que són conferències que es fan cada dijous i porto 4-5 anys dient que vull anar-hi i no puc. Hi ha una sèrie de gent que fa molts anys que hi va i ostres jo també voldria anar-hi.” (Grup focal jubilació)

“Hi hauria d'haver més renovació en les activitats. Que aquelles persones que l'han fet un any, deixin pas a les persones que encara no l'han fet o que s'augmenti l'oferta per tal que no hi hagi tanta llista d'espera.

“També estaria bé a les activitats del casal, que t'apuntes i es fes un sorteig si hi ha molta demanda. L'associació viure i conviure el que fa és donar prioritat als que ja l'havien fet l'any passat.”

En aquelles persones grans que resideixen en centres residencials també valoren de forma molt positiva la formació al llarg de la vida, adaptada a les seves capacitats i habilitats:

“Cadascú té els seus llibres a la seva habitació. O per exemple estan tots guardats en un calaix i cadascú té la seva carpeta amb els diferents exercicis que els fem fer.” (grup focal residència)

Per altra banda, els i les assistents als grups focals posen de manifest que la formació al llarg de la vida va molt més enllà de l'educació formal i també inclou experiències vitals que la gent gran ha après al llarg de la vida. En aquesta línia, es proposa l'organització de petites formacions dutes a terme per les persones grans en **temes o àmbits que coneguin i/o tinguin experiència**.

“Crec que s'hauria de potenciar que hi hagi activitats on els avis i les persones grans ensenyin a altra gent feines que havien fet ells o altres coses que ells coneguin. No només la gent gran ha d'aprendre sinó que també ha d'ensenyar.” (grup focal jubilació)

“El que també m'agrada molt és fer ganxet i crec que molta gent jove no ho sap fer i estaria bé que la gent gran els hi ensenyés, tot i que ara no tinc molta mobilitat a les mans.” (grup focal residència)

Així i tot, cal tenir present que no tothom té garantit l'accés a aquestes formacions. En aquesta línia, es posa de manifest que aquelles dones grans més lligades a les tasques domèstiques així com les persones amb recursos econòmics baixos no accedeixen de forma igualitària a aquestes activitats que les altres persones, ja

que primerament tindran altres prioritats a cobrir. Tot i que moltes formacions contemplen descomptes, se suggereix augmentar l'oferta de preus i subvencions per aquelles persones amb **ingressos més baixos**.

RECURSOS PER FER-LI FRONT:

- Aula d'Extensió Universitària per a Gent Gran
- Universitat Catalana d'Estiu
- Escola d'Adults de Manresa
- FUB (U Sènior)
- Accions formatives de diverses associacions i entitats municipals
- Accions formatives de l'Ajuntament de Manresa

➤ Valoració professionals

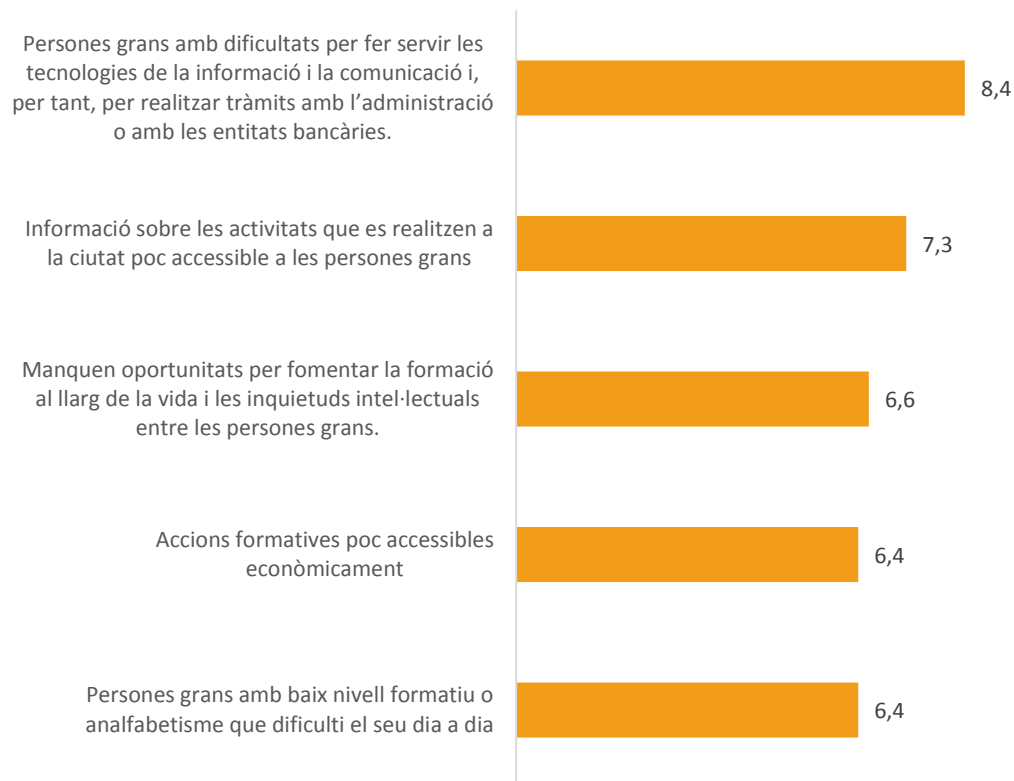
Pel que fa a la formació al llarg de la vida, els i les professionals recalquen la incidència de la bretxa digital entre les persones grans, que els dificulta, o fins i tot impedeix, realitzar tasques diàries de forma digital, especialment relacionades amb tràmits bancaris i administratius (8,4).

Així mateix, els i les professionals recalquen una manca d'informació accessible sobre les activitats adreçades a persones grans (7,3), una necessitat també rellevant pels participants dels grups focal.

Els i les professionals també consideren rellevant la manca d'oportunitats per fomentar la formació al llarg de la vida (6,6), especialment per dones lligades a la tasca de cura. En canvi, els i les participants dels grups focals consideraven que a Manresa hi ha una oferta força rellevant d'oportunitats de formació, però manquen places per encabir tota la demanda.

Finalment, la presència de persones grans amb un baix nivell formatiu i la manca d'accions formatives accessibles econòmicament també són problemàtiques presents a la ciutat de Manresa, però amb una incidència menor segons els i les professionals (6,4).

Gràfic 5. Valoració de la incidència entorn necessitats que afecten persones grans per part de professionals.

Font: Elaboració pròpia a partir enquesta a professionals.

06

**SÍNTESIS PRINCIPALS REPTES I LÍNIES
FUTURES D'ACCIÓ**

REPTES BENESTAR

Lluita contra l'aïllament i solitud no desitjada: realitat social present entre una part de les persones grans de Manresa. Normalment, són persones amb una xarxa social feble que viuen soles. Algunes, a més a més, es troben en situació de fragilitat o tenen problemes de mobilitat que dificulta encara més les oportunitats per la realització d'activitats socials i relacionar-se. La dificultat resideix en la detecció d'aquestes persones i en l'articulació de serveis o grups de persones voluntàries que puguin fer front a aquesta problemàtica, ampliant les oportunitats de socialització i apropant-se a les activitats que es realitzen en el municipi

Atenció de les persones grans en situació de vulnerabilitat alimentària. Existència de persones grans que no disposen d'una alimentació suficient i/o equilibrada a causa de dificultats físiques, intel·lectuals, malalties, ingressos baixos o per manca de companyia a l'hora de compartir la cuina i els àpats.

Cura de les persones en situació de fragilitat i/o dependència amb recursos que els hi permetin continuar tenint una vida activa i ser resilients. Existència de persones grans amb dificultats per fer tasques diàries o en situació de dependència que no disposen dels recursos i instruments necessaris per fer front a la seva situació de fragilitat. En aquesta línia, es posa en relleu una reduïda oferta d'hores per l'atenció a les persones usuàries i una gran rotació de personal que provoca una reducció de la qualitat del servei i dificulta la relació entre les persones cuidades i els treballadors/es. Si la cobertura de les necessitats més bàsiques es poden veure limitades en aquestes situacions, encara més quan parlem d'envelliment actiu on l'objectiu és evitar el deteriorament físic i cognitiu i mantenir al màxim les seves capacitats. Finalment, també podríem parlar de la resiliència i de la capacitat d'adaptar-se i enfrontar-se a aquestes situacions complexes que comporta l'edat més avançada.

Lluitar contra la sobrecàrrega de les persones cuidadores. Existència de persones cuidadores, essencialment dones, que tenen a càrrec persones dependents i que posen de manifest una manca de recursos per fer front a la càrrega econòmica i psicològica que implica el treball de cura. Es valora positivament grups de suport mutu per compartir inquietuds, preocupacions i experiències.

Atenció sanitària i recursos complementaris per afavorir l'envelliment saludable: Les persones grans consultades expressen una insatisfacció envers els serveis sanitaris, especialment després de la crisi sanitària de la COVID-19, ja que consideren que s'ha reduït la qualitat de l'atenció al pacient. En el cas concret de les persones grans, no sempre es pot atendre amb la rapidesa, cura i proximitat que necessiten. Aquesta davallada de la qualitat d'atenció provoca una sensació de desatenció per part de les persones grans. A més, les persones grans amb més fragilitat o problemes de mobilitat tenen dificultats per accedir als serveis sanitaris.

Benestar emocional de les persones grans: Presència de persones grans amb una necessitat de serveis psicològics que puguin fer front a les diverses situacions complexes que es viuen derivades d'aquesta etapa (soledat, pèrdua de capacitats físiques i mentals, depressions, dols, etc.). Necessitat de desenvolupar les capacitats de resiliència.

Facilitar l'accés als centres sanitaris: Presència de persones grans amb dificultats a l'hora d'accedir als centres d'atenció primària per dificultats de mobilitat. Es proposen serveis d'acompanyament als centres sanitaris i un augment del servei sanitari a domicili.

Treballar per l'adaptació i accessibilitat dels habitatges. Persones grans que viuen en habitatges antics, mal condicionats i amb dificultats d'accessibilitat. Augment de persones que manifesten el seu malestar amb les residències, especialment les persones grans més joves. D'aquesta manera, es valoren alternatives a l'hora d'envellir. Alternatives com el cohabitatge, pisos tutelats o habitatges per a persones majors de 65 anys. Són alternatives actualment molt minoritàries, però atractives per aquest col·lecti

REPTES BENESTAR

Algunes línies d'acció proposades envers allò social

- **Reforç serveis de suport a persones en situació de dependència i les persones cuidadores:** incrementar les oportunitats perquè les persones cuidadores puguin dur a terme activitats que afavoreixin el seu benestar emocional, físic i la seva xarxa relacional.
- **Crear espais de coordinació específics per temes d'emergència social i risc d'aïllament:** durant la sessió tècnica es manifesten mancances en la comunicació coordinació entre àrees de l'Ajuntament. D'aquesta manera, es proposa millorar la coordinació entre aquestes àrees així com entre entitats i agents claus del municipi per detectar casos d'emergència social i risc d'aïllament no desitjat.
- **Impulsar el treball comunitari en la prevenció de la soledat no desitjada:** impulsar un treball més transversal i comunitari per crear polítiques més preventives que assistencials, amb la implicació i la col·laboració dels ciutadans així com de les entitats i associacions municipals.
- **Promoure hàbits saludables en l'alimentació:** es considera rellevant la promoció de l'alimentació sana i el consum responsable i solidari entre les persones grans.
- **Buscar espais per atendre el benestar emocional de les persones grans:** permetent així que puguin expressar amb llibertat els seus sentiments i puguin gestionar millor les situacions de dol per desenvolupar capacitats de resiliència.
- **Oferir serveis complementaris als sanitaris que poden millorar la qualitat de vida i l'autonomia:** serveis com el de podologia o fisioteràpia, ajuts per la compra d'audiòfons i subvencionar els blísters per un millor seguiment de la pauta de medicines.
- **Foment d'alternatives residencials:** algunes persones grans veuen amb reticència l'envelliment dins de centres residencials. D'aquesta manera, se suggereix fomentar alternatives residencials com poden ser el cohabitatge, habitatges tutelats per persones grans, etc.
- **Promoure el programa la prescripció social:** per tal d'evitar el consum excessiu de fàrmacs i promoure activitats socials i motrius i sensorials.

Algunes propostes d'acció proposades envers la salut

- ✓ **Serveis d'acompanyament o atenció a domicili:** es proposa la creació de grups de voluntaris o un servei públic que s'encarregui d'apropar les persones grans que, per les seves circumstàncies físiques o socials, no disposen de la possibilitat de desplaçar-se als serveis d'atenció primària.
- ✓ **Punt d'informació i orientació adreçat a persones grans:** Aquest punt presencial podria aglutinar consultes sobre els serveis i recursos oferts per a persones grans, entre altres, en l'àmbit de la salut. També podria oferir suport i acompanyament a les persones que tot just es jubilen per tal d'oferir i promoure pautes de vida saludables.
- ✓ **Grups de suport a persones cuidadores.** Amb l'objectiu de millorar la qualitat de vida de les persones cuidadores, se suggereix la creació i foment dels grups de suport emocional de persones cuidadores informals. Aquests són espais de relació, acompanyament i suport psicològic i emocional que possibilita l'expressió de sentiments, emocions i preocupacions associades a la càrrega de les tasques de cura.

REPTES RESPECTE I BON TRACTE

Prevenir el maltractament cap a persones grans. Els i les professionals detecten un augment del maltractament cap a les persones grans, especialment les que es troben en situació de més vulnerabilitat. En aquest aspecte, cal fer menció de la guia local per fer front als maltractaments de persones grans, que inclou elements per la prevenció, l'avaluació i actuació davant de situacions de maltractament.

Lluitar contra l'edatisme. Les persones grans manifesten que no sempre se senten ben tractades dins de l'àmbit familiar i per part dels serveis públics o privats, que menyspreen les seves opinions i reben un tracte infantil que no correspon amb el valor i respecte que mereixen.

Vida comunitària que enforteixi els vincles entre nous i antics veïns i veïnes. Es detecta que els canvis demogràfics en els municipis que poden provocar desconeixement i desconfiança entre el veïnat. La creació d'espais natural i harmònic que afavoreixen la socialització, la coneixença i participació entre ell veïnat redueix el desconeixement i desconfiança al barri.

Lluitar contra el sentiment d'inseguretat. Diferents aspectes influeixen el sentiment d'inseguretat de les persones grans, que manifesten que ha anat en augment els últims anys i que ha provocat la modificació d'hàbits rutinaris de les persones grans per evitar situacions insegures. La presència policial o la realització de tallers preventius incideixen en la tranquil·litat de les persones grans.

Acompanyar en la utilització de tràmits digitals. La tecnificació dels tràmits administratius amb l'administració i serveis bancaris dificulten l'accés de les persones grans a aquests serveis. En la majoria de casos, les persones grans delegen aquests tràmits a familiars.

Algunes línies d'acció proposades envers el respecte i bon tracte

- **Treballar per trencar els microedatismes:** desmuntar estereotips i prejudicis que poden portar a situacions de discriminació subtils o poc evidents que es donen en el tracte quotidià cap a les persones grans.
- **Sensibilitzar a la població en conjunt del valor que tenen les persones grans en la societat:** en les darreres dècades s'ha detectat una disminució del respecte que té la societat envers les persones grans, menyspreant i obviant les seves opinions i pensaments d'aquest col·lectiu. Aquesta disminució dels valors de respecte són generalitzats en tots els àmbits de les persones grans (família, comunitat, serveis públics, etc.).
- **Promoció de la cohesió social dels barris de Manresa:** els canvis demogràfics, l'arribada de nous veïns i els canvis constants en el teixit comercial de la ciutat pot causar un sentiment d'inseguretat i desconexió entre els veïns/es del barri. Per aquest motiu, es recomana la promoció de la cohesió social dins i entre els barris de la ciutat.
- **Augmentar l'accessibilitat als serveis públics:** es proposa incrementar l'atenció presencial i telefònica, especialment pel que fa al tracte entre els ciutadans/es i l'administració pública.

Algunes propostes d'acció proposades envers el respecte i bon tracte

- ✓ **Campanyes de sensibilització:** amb l'objectiu de fer front al maltractament i infantilització de les persones grans es proposa l'elaboració d'una campanya centrada en el bon tracte cap a les persones grans. Així mateix, es considera molt rellevant augmentar la coneixença entre les persones grans dels SIAD i del SAI.
- ✓ **Mediadors comunitaris i foment de la cohesió social als barris:** amb l'objectiu de fer front al desconeixement i desconfiança provocats per canvis demogràfics al barri, es proposa la instauració de mediadors comunitaris als barris. Així mateix, es creu de vital importància treballar la cohesió social i el respecte des dels centres escolars, per tal de fomentar el respecte entre iguals i prevenir futurs conflictes.

Un urbanisme més amable amb les persones grans. S'han detectat dificultats en la via pública que dificulta la lliure mobilitat i participació de les persones grans a la ciutat. D'aquesta manera cal tenir en compte aquests elements en el disseny de la ciutat (voreres amples, zones de descans, sense sotracs, espais verds, paviments en bon estat, espais amb ombra, etc.)

Una circulació del trànsit més respectuosa amb les persones grans. S'han detectat problemàtiques que incideixen en l'índex d'accidentalitat i sentiment d'inseguretat viària, especialment la circulació de vehicles a elevada velocitat i de patinets i bicicletes per la vorera.

Lluitar contra el sentiment d'inseguretat. Diferents aspectes influeixen el sentiment d'inseguretat de les persones grans, que manifesten que ha anat en augment els últims anys i que ha provocat la modificació d'hàbits rutinaris de les persones grans per evitar situacions insegures. La presència policial o la realització de tallers preventius incideixen en la tranquil·litat de les persones grans.

REPTES ESPAI PÚBLIC

Algunes línies d'acció proposades envers l'espai públic i seguretat

- **Foment d'una ciutat verda i saludable:** La ciutat de Manresa disposa de l'anella verda a l'exterior de la ciutat. Així i tot, accedir a aquest recurs pot ser una dificultat per aquelles persones grans que tinguin dificultats de mobilitat. Així, cal potenciar el verd interior de la ciutat, construint, remodelant i conservant els parcs i jardins urbans de Manresa.
- **Foment accessibilitat i rehabilitació d'habitatges:** davant la presència d'habitatges antics amb problemes d'accessibilitat dins l'habitatge, se suggereix el foment un augment en els recursos destinats a la rehabilitació d'habitatges.
- **Potenciar el respecte i cura cap a l'espai públic:** S'ha detectat una disminució generalitzada del respecte i cura cap a l'espai públic. Davant d'aquesta situació es proposa potenciar les accions que fomentin el respecte i cura als elements i espais públics.
- **Promoure alternatives residencials adaptades a les necessitats de persones grans:** les generacions més joves demanden alternatives a les llars i residències de persones grans, amb l'objectiu d'allargar el màxim temps possible la independència i autonomia de les persones grans. S'exemplifica amb projectes de cohabitatge i habitatges tutelats.

Algunes propostes d'acció proposades envers l'espai públic i seguretat

- ✓ **Arranjament de voreres en mal estat:** Per tal d'augmentar la seguretat viària també es proposa l'arranjament de les voreres i altres elements a la via pública que es trobin en mal estat i que puguin ocasionar un perill. Es menciona específicament la necessitat d'arranjar espais propers a equipaments concorreguts per persones grans així com residències i centres de dia.
- ✓ **Realització d'un pla d'accessibilitat municipal:** Amb l'objectiu de millorar l'accessibilitat al municipi es proposa l'elaboració d'un pla d'accessibilitat on s'identifiquin totes les barreres arquitectòniques i s'estableixin accions de millora
- ✓ **Augment presència policial i major control per part dels cossos policials:** Per tal de fer front a l'augment del sentiment d'inseguretat es proposa que s'augmenti la presència policial als carrers de la ciutat per un major control dels robatoris, una preocupació fora extensa entre les persones grans.

REPTES PARTICIPACIÓ

Acompanyar en la transició a la jubilació. Presència de persones grans properes a la jubilació que manifesten la manca de recursos i d'informació a l'hora d'afrontar la jubilació així com els primers mesos d'aquesta per tal de conèixer el ventall d'activitats, subvencions i opcions que s'ofereixen. Es proposa la creació d'un punt d'informació i orientació a la jubilació.

Necessitats de continuar treballant la socialització activa de les persones grans en les activitats i esdeveniments de la ciutat. Tot i que les persones grans són un col·lectiu molt participatiu, es posa de manifest la presència de persones grans que no realitzen cap activitat que les faci sortir de casa per tal de socialitzar i mantenir-se actives.

Activitats socials que permetin la inclusió d'una major i més diversa població de persones grans. Es valora de forma positiva el ventall d'activitats ofertes. A més, es demanda una major diversitat d'activitats adaptades a perfils específics com poden ser les persones residents a les residències, així com per les persones cuidadores. |

Lluita contra la inequitat en l'accés a les activitats socials i culturals. Els ingressos econòmics són una barrera a l'hora de realitzar activitats. És per això que es demanda un augment de les activitats, excursions i viatges accessibles per les rendes baixes.

Activitat física accessible i diversa. Es valora positivament el ventall d'activitats esportives adreçades a persones grans. Així i tot, les persones cuidadores posen en relleu una manca d'activitats esportives, de recuperació o manteniment, adreçades a persones grans amb més fragilitat o dependència.

Activitats exclusives per persones grans sí i no. Dicotomia d'opinions al respecte. Una part opina que vol espais i activitats pròpies adreçats a les persones grans per poder compartir un espai de socialització entre iguals. Tot i que també puguin valorar moments d'intercanvi generacional. Per contra, una altra part rebutja assistir a aquests espais o realitzar aquestes activitats per no sentir-se interessats o per mostrar uns interessos que no tenen per què ser propis d'aquesta edat, sinó més transversals a totes elles. De fet, algunes d'aquestes persones no se senten identificades amb el mateix concepte de persones grans.

Una participació accessible i reconeguda. Les persones participants en els espais de participació (consells sectorials o de districte i entitats), fan una valoració molt positiva per ser espais de socialització on poden expressar les seves opinions, ser escoltats i participar d'activitats per la ciutat. Tot i així, algunes persones posen de manifest que, de vegades, algunes dinàmiques de treball no sempre són prou constructives o són estructures rígides.

REPTES PARTICIPACIÓ

Algunes línies d'acció proposades envers la participació

- **Treballar la comunicació i difusió de totes les activitats i esdeveniments disponibles a Manresa.** Els participants dels grups focals mencionen que en els casals, centres cívics, associacions veïnals es porten a terme moltes activitats, però aquestes no arriben a les persones grans, especialment aquelles menys participatives.
- **Augment de l'accessibilitat i inclusió en les activitats i esdeveniments participatius.** La realització i organització d'esdeveniments participatius ha de tenir en compte diferents criteris d'accessibilitat econòmica, física i tecnològica. Així mateix, també s'ha de treballar per la inclusió en aquestes activitats de persones amb dependència i residents a centres residencials.
- **Treballar perquè la cura d'altres persones grans o nets i netes no sigui un fre per a la participació de les persones grans.** Algunes de les persones grans han exposat que la necessitat d'atenció a altres persones dins del seu nucli familiar (pares, nets/es...), és un factor que determina la participació en la vida del municipi, per aquest motiu, es pretén treballar aquest punt i incrementar i facilitar la participació en activitats, esdeveniments i accions a les persones cuidadores del municipi.
- **Donar més valor i rellevància a les persones grans integrants dels espais de participació.** Tant professionals com participants dels grups focals troben a faltar un reconeixement social i polític de la feina feta per aquelles persones integrants als espais estables de participació municipals.
- **Foment dels casals adreçats a persones grans.** La majoria dels i les participants dels grups focals són conscients que cal fomentar els casals de gent gran, oferir diferents activitats, adaptades a la diversitat de les persones grans amb l'objectiu de trencar la visió estereotipada que algunes persones grans tenen d'aquests equipaments. Per tal de fer difusió de les activitats que s'ofereixen s'ha de fer ús dels centres mèdics, comerços, etc.
- **Treballar per augmentar l'oferta i implicació de persones voluntàries:** durant la sessió tècnica es posa de manifest una reducció de persones disposades a realitzar voluntariat. En aquest sentit, seria necessari crear un punt de voluntariat que ajudés a incentivar aquesta participació.
- **Potenciar l'intercanvi intergeneracional.** S'han de crear espais per tal d'interrelacionar als diferents grups poblacionals. En l'organització d'aquests espais i/o activitats s'han de tenir en compte les persones amb mobilitat reduïda i/o persones grans residents a llars per persones grans.
- **Impulsar la integració dels diferents grups d'edat dintre dels espais de participació.** Durant la sessió tècnica es va posar de manifest la manca d'intergeneracionalitat en els espais de participació estables. D'aquesta manera, es proposa ampliar les vies de participació i tenir presents altres formes no institucionalitzades participatives.

Algunes propostes d'acció proposades envers la participació

- ✓ **Punt d'informació i orientació a la jubilació:** la creació d'aquest espai tindria l'objectiu de facilitar informació sobre temes relacionats amb la promoció del temps lliure i altres activitats o serveis que puguin ser d'interès per les persones grans.
- ✓ **Projectes d'acompanyament a persones en situació de solitud:** es proposa ampliar els projectes d'acompanyament a persones grans amb risc de patir aïllament o solitud no desitjada.
- ✓ **Contactar amb instituts per tal de trobar sinergies i crear projectes amb les persones grans del municipi**
- ✓ **Ampliació sortides culturals dels residents a les llars i residències de persones grans:** el personal dels equipaments residencials demanda una major implicació municipal per tal d'augmentar l'oferta d'activitat i sortides culturals per les persones grans que habiten a les residències de la ciutat.
- ✓ **Comptar amb la participació de les persones grans en situació de dependència:** es proposa fomentar la implicació d'aquelles persones amb dependència en activitats dutes a terme als casals o centres cívics.
- ✓ **Servei de transport a demanda:** Instauració d'un servei de transport que faciliti la participació a aquelles persones grans amb problemes de mobilitat.

REPTES FORMACIÓ AL LLARG DE LA VIDA

Impulsar i donar suport a la formació al llarg de tota la vida. Les activitats formatives són una altra forma de mantenir-se actius i allargar al màxim l'autonomia i agilitat mental, així com prevenir de malalties de tipus més psíquic. En aquest sentit, es posa en relleu la manca de diversitat i places de les activitats de formació gratuïtes o a cost molt reduït. Es valoren sistemes alternatius d'assignació d'activitats formatives per tal d'ampliar la rotació de persones usuàries.

Lluitar contra l'escletxa digital. La digitalització és una realitat en la societat actual, no obstant, una part important de les persones grans no tenen els recursos o coneixements suficients per fer front a la transició tecnològica. Es valoren positivament els cursos de digitalització adreçats a persones grans, però es posa de manifest la gran diversitat de punts de partida existents. Així, si bé hi ha persones grans amb un nivell molt baix o pràcticament nul, també hi ha d'altres amb nivells més avançats que poden continuar aprenent.

Continguts informatius més accessibles. Per tal d'assegurar la màxima participació de les persones grans en les diferents activitats i esdeveniments, cal transmetre la informació i els continguts de forma clara i concisa. Els formats de comunicació han de ser amigables i atractius per les persones grans i distribuir-se de forma efectiva tant de forma telemàtica com en format paper per tal d'arribar al màxim de població possible.

Algunes línies d'acció i accions proposades en formació al llarg de la vida

Línies d'acció

- **Fomentar l'accessibilitat a activitats formatives:** es valoren molt positivament les ofertes formatives de Manresa, però es menciona una manca d'oferta que pugui cobrir tota la demanda, especialment en les aules d'extensió universitària.
- **Impulsar el talent sènior.** Moltes persones grans arriben a l'etapa de la jubilació i encara poden aportar molt a la societat, per això són necessaris espais d'intercanvi de coneixements on les persones grans no només rebin coneixements, sinó que també siguin productores d'aquest.
- **Cultivar les ganes d'aprendre i la importància de fer-ho.** S'ha de conscienciar sobre els beneficis que té la formació al llarg de la vida i a l'hora, s'han d'adaptar els formats, **nivells i interessos de les persones grans.**
- **Promoció activitats formatives.** Moltes persones grans no s'assabenten de l'oferta formativa que ofereix la ciutat de Manresa. És necessari promocionar, de forma accessible, clara i concisa, les diferents activitats adreçades a les persones grans.

Propostes d'acció

- ✓ **Punt d'informació i atenció a les persones grans:** la instauració d'aquest punt seria un espai més a l'hora de promocionar les activitats formatives ofertes a la ciutat.
- ✓ **Oferta híbrida de les accions formatives:** es proposa incrementar les places formatives oferint-los en forat híbrid: presencial i en línia.
- ✓ **Promoció política de preus que lluiti contra la inequitat de partida.** Amb l'objectiu d'oferir activitats formatives a persones grans amb ingressos baixos, se suggereix promoure una política de preus que tingui en compte el nivell d'ingressos. Alhora, caldrà oferir una política formativa adreçada a diferents nivells educatius de partida.